

ДНЕВНИКЪ

(стенографски)

на

XIV-то обикновено Народно събрание

Трета редовна сесия.

LIX заседание, понеделникъ, 17 януарий 1910 г.

(Открито отъ председателя г. д-ръ П. Ораховацъ, въ 2 ч. 50 м. слѣдъ пладне)

Прѣдседателътъ: (Звъни) Засѣданието се отваря. Моля г. секретаря да провѣри отсъствающитѣ г. г. народни прѣдставители.

Секретарь П. Войниковъ: (Прочита списъка. Отсъствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Никола Андрѣевъ, Георги Арабаджиевъ, Цанко Бакаловъ, Цаньо Барбаловъ, Константинъ Батоловъ, Янко Божиловъ, Димитъръ Бончевъ, Константинъ Велиновъ, Недѣлко Вельовъ, Петко Гачевъ, Никола Гешевъ, Йонко Гунчевъ, Георги Данаиловъ, д-ръ Стоянъ Даневъ, Милошъ Дановъ, Генчо Денчевъ, Александъръ Димитровъ, Петъръ Димитровъ, Георги Динковъ, Никола Дѣйковъ, Владимиръ Дяковичъ, Никола Дяковичъ, Александъръ Екимовъ, Мустафа Исмаиловъ, д-ръ Георги Калинковъ, Александъръ Каназирски, Никола Козаревъ, Теньо Константиновъ, Янко Кущаровъ, Иванъ Кьосе-Ивановъ, Рашко Маджаровъ, Димитъръ Маноиловъ, Василъ Мантовъ, Илия Марковски, Василъ Милевъ, Иванъ Неврокопски, Маринъ Ничовъ, Георги Палашевъ, Стефанъ Паприковъ, Паскаль Паскалевъ, Недко Пеневъ, Петъръ Петровъ, Петъръ Пешевъ, д-ръ Стефанъ Поповъ, Никола Поповъ, Янко Поповъ, Георги Радойковъ, д-ръ Еньо Разпоповъ, Стефанъ Родевъ, Петъръ Рѣковъ, Иванъ Саллабашевъ, Вачо Станчевъ, Георги Сукуровъ, Георги Танковъ, Теодоръ Теодоровъ, Георги Тишевъ, Христо Тоневъ, Христо Тричковъ, Ефремъ Христовъ, Драганъ Чакъровъ и Никола Чолаковъ)

Прѣдседателътъ: Отсъствуватъ 61 народни прѣдставители; слѣдователно, има изискуемото се число народни прѣдставители, за да се смѣта засѣданието законно.

Съобщавамъ на Събранието, че прѣдседателството е разрѣшило отпущъ на горнеорѣховския народенъ прѣдставителъ г. Никола Гешевъ — 2 дена; на карловския г. Никола Козаревъ — 2 дена; на горнеорѣховския г. Стефанъ Рожевъ — 1 день; на добришкия г. Василъ Вълевъ — 4 дена.

Искавъ отъ Събранието отпущъ: борисовградскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Теньо Константиновъ — 1 день. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които сж съгласни, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Бѣлослатинскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Христо Тричковъ — 2 дена. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които сж съгласни да му се разрѣши исканиятъ отпущъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Минаваме на дневния редъ — разглеждане прѣдложението за прилагане на чл. 14 отъ закона за приложението на общата митнишка тарифа и чл. 12 буква а отъ закона за митницитѣ спрѣмо вноснитѣ стоки отъ отоманско произхождение.

Моля секретаря г. Петко Войниковъ да доложи на Събранието мотивитѣ и проекта на рѣшението.

Секретарь П. Войниковъ: (Чете)

„М о т и в и

къмъ прѣдложението за прилагане на чл. 14 отъ закона за приложението на общата митнишка тарифа и на чл. 12 буква а отъ закона за митницитѣ

„Г. г. народни прѣдставители!

„На 14 януарий м. г. отоманското правителство денонсира търговската и митнишка спогодба между България и Отоманската империя отъ 31 декемврий 1906 г. По силата на чл. 21 отъ тази спогодба, тя прѣстава да бжде въ дѣйствиe една година слѣдъ дена на денонсирането, съобщено по надлежния редъ. За изработване на новъ търговски договоръ правителствата на двѣтѣ държави назначиха свои делегати и прѣговоритѣ се започнаха въ Цариградъ. Тия прѣговори се водѣха за сключване на окончателенъ търговски договоръ, но прѣдъ видъ на това, че тоя договоръ не можеше да бжде свършенъ, за да бжде внесенъ и приетъ отъ законодателнитѣ тѣла на двѣтѣ държави и да влѣзе въ сила веднага слѣдъ изтичането срока на стария договоръ, делегатитѣ на двѣтѣ страни прѣустановиха тия прѣговори и започнаха такива за единъ врѣмененъ търговски договоръ.

„За тоя режимъ българскитѣ делегати прѣдложиха само клаузата на най-облагодиятъ народъ, но турскитѣ делегати не се задоволиха отъ това и поискаха срѣщу клаузата на най-облаго-

приятствувания народъ за българските стоки, освѣтъ клаузата на най-облагодприятствувания народъ за турските стоки още и едно намаление отъ митата на българската митнишка тарифа за слѣднитѣ турски стоки: риба солена, леблеби, смокини, фурми, прѣсно грозде всѣкакво, маслини, сусамъ, рахатъ-лукъмъ, халва, пекмезъ отъ грозде, сапунъ за пране и сурова памучна прежда суланъ до № 14. Българското правителство, за да даде доказателство на благоразположение и отстъпчивостъ, се съгласи да третира въпроса за врѣмененъ режимъ, съгласно турското прѣдложение. Обаче, въпрѣки голѣмата наша отстъпчивостъ, двѣтъ страни не можаха да се споразумѣятъ окончателно по тая врѣменна спогодба и до тая частъ; по тоя начинъ двѣтъ държави днесъ, при изтичане срока на стария търговски договоръ, останаха въ бездоговорно положение. Отоманското правителство е разпоредило да се прилага спрѣмо стокитѣ отъ българско произхождение една диференциална тарифа отъ 1900 г., дѣто митата сѣ много по-високи отъ тия, вземани отъ еднороднитѣ стоки, произходящи отъ всѣка друга държава.

„Съгласно чл. 14 отъ закона за приложение на общата митнишка тарифа за вноснитѣ стоки и чл. 12 буква а отъ закона за митницитѣ, Министерството на финанситѣ може да обложи вноснитѣ стоки, подлежащи на мито и произходящи отъ държави, дѣто българските стоки се третиратъ различно или по-неблагоприятно, отколкото ония на другитѣ държави, съ двойно мито отъ онова, прѣдвидѣно въ митнишката тарифа и което може да достигне до 100% отъ стойността на стокитѣ, а безмитнитѣ по тарифата стоки да обложи съ 50% отъ пазарната имъ стойностъ на едро въ царството.

„Понеже съ горѣпоменатото разпореджане турското правителство е почнало да облага българските стоки съ едно диференциално мито, съ което не се облагатъ еднороднитѣ стоки на нѣкоя друга държава, съ цѣлъ да напакости на българската търговия, българското правителство е принудено да вземе ония мѣрки на репресалии, каквито сѣ прѣдвидѣни въ законитѣ на страната, а именно: да приложи къмъ стокитѣ отъ отоманско произхождение разпореджанята на чл. 14 отъ закона за приложение на общата митнишка тарифа за вноснитѣ стоки и на чл. 12 буква а отъ закона за митницитѣ.

„Понеже тоя родъ мѣрки подлежатъ на одобрение отъ Народното събрание, съгласно послѣдната алинея на чл. 14 отъ закона за приложение на общата митнишка тарифа за вноснитѣ стоки, то, въ изпълнение на това разпореджане на закона, имамъ честъ да внесе на одобрение отъ Народното събрание приложеното тукъ рѣшение за прилагане къмъ стокитѣ отъ отоманско произхождение на чл. 14 отъ закона за митнишката тарифа и на чл. 12 буква а отъ закона за митницитѣ.

„София, 14 януарий 1911 г.

„Министъръ на финанситѣ: А. Ляпчевъ.

„Р ѣ ш е н и е

за прилагането на чл. 14 отъ закона за приложение на общата митнишка тарифа и чл. 12 отъ закона за митницитѣ спрѣмо вноснитѣ стоки отъ отоманско произхождение.

„Членъ единственъ. Разрѣшава се на министра на финанситѣ да приложи спрѣмо вноснитѣ стоки отъ отоманско произхождение наредбитѣ на чл. 14 отъ закона за приложение на общата митнишка тарифа и чл. 12, буква а отъ закона за митницитѣ.

„Забѣлѣжка: Стокитѣ отъ отоманско произхождение, приети въ митницитѣ до 14 януарий включително т. г. по манифестъ, макаръ и незаписани въ магазинната книга, ще

се облагатъ по режима въ сила до тая дата, ако за тѣхъ сѣ били подадени и регистрирани надлежнитѣ декларации до 6 ч. вечерята, 14 януарий т. г.“

Прѣдседателъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Прѣдложението, съ което ви сезирамъ, се налага отъ нашитѣ закони, които гласятъ: когато една държава не ни третира, нито съ нѣкакъвъ специаленъ договоръ съ насъ, нито по клаузата на най-облагодприятствуваната нация, а обмיתява или налага мита на нашитѣ стоки по тарифитѣ, които правятъ изключение отъ облагането на стоки отъ чуждитѣ държави, и ни поставя въ едно по-неблагоприятно положение, отколкото нашитѣ конкуренти, спрѣмо такава държава законитѣ ни казватъ, че трѣбва да наложимъ тоже и ние други мѣрки отъ ония, които се полагатъ по клаузата на най-облагодприятствуваната държава. Тѣзи мѣрки сѣ означени въ самия законъ, а именно, че ще се прилага по принципъ автономната тарифа — митата, които се прѣдвиждатъ въ тарифата, създадена отъ нашата държава и неугворена отъ никой другъ договоръ.

Колкото до размѣра на митата, прѣдвидѣни въ тази автономна тарифа, правителството е властно да отива до два пѣти по-високи мита на ония стоки, за които има прѣдвидѣни мита въ тая тарифа и да отива до мита, които могатъ да съставляватъ въ максималния си размѣръ — 50% отъ стойността на ония стоки, за които нѣма прѣдвидѣни никакви мита въ автономната тарифа.

Ние, съ изтичането на 14 того, се намѣрихме спрѣмо Отоманската империя въ това положение, за което ви говоря: въ него дѣнь изтече послѣдниятъ срокъ отъ съществуващия по-рано вече режимъ на търговски сношения между насъ и Отоманската империя. Обаче, прѣговоритѣ за уреждане на единъ новъ режимъ продължаватъ, и азъ имамъ основание да твърдя, че въ едно много скоро врѣме тѣ ще бѣдатъ завършени, по възможностъ най-добръ и за двѣтъ страни. Но до завършването на тѣзи прѣговори, съсѣдната намъ империя е счела за нужно да не облага нашитѣ стоки съ общата своя тарифа — съ която се ползватъ всички народи въ нея и която съставлява 11% мито отъ стойността на всѣка една стока — а съ една, така наречена диференциална, различна, особена тарифа, изработена прѣди 1900 г., която е била практикувана, въ такива-же промежутци, прѣзъ врѣме на водене прѣговори за постигане на новъ договоръ спрѣмо изтеклия, спрѣмо Ромъния. Щомъ ние се намираме прѣдъ този фактъ, че се третирваме по-неблагоприятно, отколкото другитѣ държави, трѣбва, безспорно, да се отнесемъ и ние така, както законитѣ и здравиятъ смисълъ диктуватъ, а именно, да приложимъ обща митническа тарифа. Азъ съмъ далъ вече разпореджане — и не мога иначе да правя — щото всички стоки отъ отоманско произхождение, които, както е казано въ рѣшението, не сѣ били декларирани до 6 ч. вечерята на 14 того, ще се обмиватъ съ мита, прѣдвидѣни въ нашата автономна тарифа, безъ обаче да съмъ поискалъ нѣкакви увеличения. Самиятъ този фактъ говори за голѣмата увѣреностъ, която азъ имамъ, че въ едно най-скоро врѣме ще се свърши това неугворено положение и ще можемъ да постигнемъ единъ окончателенъ договоръ поне за извѣстно врѣме. Но въ случай, че въ това крайно скоро врѣме не се сключатъ прѣговоритѣ и по се доберемъ до единъ договоръ, който да ни гарантира единъ нормални търговски отношения, при които отношения — още сега смѣя да заявя — Отоманската империя ни дава своята клауза на най-облагодприятствуваната нация — въ такъвъ случай ние ще бѣдемъ принудени, слѣдъ вашия вотъ, да прибѣгнемъ не само до митата — което

вече азъ съмъ направилъ — каквито сж прѣдвидѣни въ автономната митнишка тарифа, но и до максималнитѣ размѣри, които въ закона къмъ нея се прѣд-виждатъ и за които се иска одобрението на народното прѣдставителство.

Това е прѣдложението, г. г. народни прѣдстави-тели, което се прѣдставя на вашето одобрение. То е продиктувано отъ нуждата; то почива на една не-обходимость. И се надѣвамъ, че народното прѣдста-вительство ще ме извини, като ми даде възможность да не се впускамъ наобщирно по този въпросъ сега, а когато дойде — и както ви казахъ, въ скоро врѣме ще дойде — самиятъ договоръ, та по него да ви дамъ по-надлежнитѣ обяснения и да изслушамъ крити-китѣ, които той ще заслужи. Считаамъ, че въ настоя-щия моментъ се иска едно утвърждение за прила-гането на съществующитѣ въ нашата страна закони и моля народното прѣдставителство да ме улесни въ това.

Прѣдседателъ: Има думата г. Иванъ Хаджиевъ.

И. Хаджиевъ: (Отъ трибуната.) Г. г. народни прѣд-ставители! На насъ е прѣдставено за разглеждане едно прѣдложение за прилагане чл. 14 отъ закона за приложение на общата митническа тарифа и на чл. 12 буква а отъ закона за митницитѣ. Работата се касае за нашитѣ отношения съ съседната намъ държава Турция, а по-точно за нашитѣ търговски отношения съ нея. Това прѣдложение заслужа всич-кото ни сериозно внимание, и ние, макаръ и отъ разни лагери, мисля, че е моментътъ тукъ да поглед-немъ на въпроса съ всичката прѣмота, да дадемъ нужната прѣцѣпка и по него да вземемъ едно или друго становище за или противъ. Прѣди, обаче, да направимъ това, ние сме длъжни да вземемъ въ съображение всичкитѣ условия, всичкитѣ обстоятел-ства, които сж го прѣдшествовали, и само слѣдъ това можемъ да дадемъ едно правилно разрѣшение на въпроса.

Извѣстно ви е, че отъ нѣколко врѣме насамъ, между нашето и турското правителства се водятъ прѣговори за сключване търговски договоръ между България и Турция. Не прѣди много врѣме теле-графътъ ни донесе отъ Цариградъ, че прѣговоритѣ сж прѣкъснати и, по-нататъкъ се прибавя, че митни-ческа война е открита. Да-ли е открита или не митни-ческа война, за това не е тукъ думата, но че прѣ-говоритѣ сж прѣкъснати, това е фактъ, или, ако се водятъ още прѣговори между нашия дипломатиче-ски прѣдставителъ и турското правителство, това е само за да не се каже, че съвсѣмъ сж прѣкъснати. Фактически, за мене, прѣговоритѣ между Турция и България за търговски договоръ вече нѣма.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. Хаджиевъ! Азъ съмъ длъженъ да Ви поправамъ. Прѣговоритѣ между Турция и България не сж бивали прѣкъснати; прѣговоритѣ между двѣтѣ делегации сж били прѣкъснати, но тѣ започнаха наново между двѣтѣ правителства съ рес-пективнитѣ имъ най-висши прѣдставители, въ ли-цето на нашия пълномощенъ министъръ въ Цари-градъ и въ лицето на великия везиръ.

И. Хаджиевъ: Приемамъ тази поправка.

Г. Гроздановъ: Не разбира тѣзи работи! (Глъчка)

И. Хаджиевъ: Имайте търпѣние, г-да. Азъ мисля, че нѣма какво да ви боде. Не знаете още какво ще говоря. Прѣди още да ме чуете, недѣйте още отна-чало, тъй нетърпѣливи, поглежда на въпроса. Ние имаме пълно основание да говоримъ малко по-остро, когато се обръщаме да говоримъ за вашитѣ дѣй-ствия, но ние търпимъ и сме много толерантни, а

вие, прѣди още да ни изслушате, почвате да ни прѣкъсвате, почвате да ставате нетърпѣливи. Вие имате вече едно обикновено, прието правило, когато азъ говоря, да ставате и да отивате въ бюфета на почивка; можете и тоя пътъ да направите това — нѣма да ви се сърдя: азъ съмъ привикналъ вече да говоря на празни банки.

Прѣдседателъ: Нѣмате основание да говорите така.

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Г. Ха-джиевъ! Никой не Ви прѣкъсва. Разрѣшавамъ Ви да атакувате, колкото гласътъ и силата Ви държатъ.

И. Хаджиевъ: Не знаете още, какво ще кажа.

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Понеже мислите, че имате основание да атакувате, и Вашъ дългъ е да атакувате, ако намирате защо, нѣма защо да правите такива резерви — атакувайте кол-кото можете.

И. Хаджиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Още когато се почнаха прѣговоритѣ, азъ казахъ на нѣкои отъ нашитѣ колеги тукъ, че турцитѣ едва-ли искатъ да сключатъ съ насъ търговски договоръ — поне за тоя моментъ. Тѣ намиратъ този моментъ за много благоприятенъ и ще искатъ да го използватъ. Така щото, както искаше да ме поправи или както ме по-прави г. министърътъ на финанситѣ, прѣкъсването на прѣговоритѣ между нашитѣ делегати и воденето имъ сега между респективнитѣ правителства, за мене не бѣше изненада. Причинитѣ да мисля тъй, че сега-засага между насъ и турцитѣ мѣчно може да се свърже търговски договоръ, сж много; тѣ сж причини отъ икономически характеръ, отъ търговски, отъ фискаленъ, а най-главно, отъ политически ха-рактеръ. Турция въ икономическо отношение, въ ин-дустриално отношение сега почва или, по-добрѣ, сега туря началото, основата на едно по-правилно развитие; сега туря темела на една индустриална политика, на една търговска политика, въ тая сми-сълъ на думата, както тя се разбира въ общоевро-пейския свѣтъ и тя ще иска да използва тоя мо-ментъ, за да може да подкрѣпи, за да може да даде едно дѣйствително по-правилно направление на своята индустрия и търговия. Тя, обаче, не може да направи това съ западно-европейскитѣ държави, не може да направи това съ прѣговоритѣ или догово-ритѣ съ великитѣ сили, по понятнитѣ причини, че тѣ и трѣбватъ, че тѣ ѝ сж нужни винаги, а не Турция, която сега иска да отвори борба съ ония, които сж по-силни отъ нея. Обаче, когато работата се касае за по-слаби отъ нея, а особено, когато се касае за България, тя ще иска да използва момента, докол-кото това е възможно. И ако, дѣйствително, тя не иска сега да сключи тия договори, причината не е толкова, че не желае отъ сърце да направи това, но защото намѣрила моментъ и, казахъ, иска да го из-ползува.

Па има и други причини, които сж най-важни — това сж политически причини. Турция не е забравила 22 септември; тя мисли, че България я издебна въ тоя моментъ, нанесе ѝ едно нахвърнение на нейнитѣ материални и политически интереси, и тя мисли, че сега е моментътъ да понатрие малко носа на Бъл-гария. Това е моето убѣждение; смѣтамъ, че това е една отъ причинитѣ: ако нѣкога се заговорва за македонския въпросъ, тя тоже смѣта, че на това причината е България; ако нейнитѣ работи сегисъ-тогисъ се изнасятъ прѣдъ европейския свѣтъ, азъ мисля, че тя тоже мисли, че за това е виновна вирогла-вата България, която вдига гюрултия. Ето единъ мо-ментъ, ето единъ случай, за да може, както ви казахъ, да поналегне малко България, да ѝ понатрие малко

носа. Азъ не вѣрвамъ, че Турция ще отиде докрай, но тя направи този шагъ, направи го по смѣтка, много добръ обмислена, съ смѣтка много добръ направена, а моето мнѣние и убѣждение е, че тя сама ще се откаже отъ това скоро, и отъ г. министра на финанситѣ ще чуемъ, че Турция се съгласява да склучи договоръ, защото казахъ, че това е единъ жестъ, който жестъ тукъ гледа, а тамъ вижда, мѣри на едно мѣсто, а удря на друго. Тая България, която сегисъ-тогисъ обича да се покурдисва, ето сега, слѣдъ като азъ можахъ да застана горѣ-долу поздравно на краката си, не се боя вече отъ нея, мога да не приема това, което тя иска, мога да се опра на този или онзи, мога да не приема онова, което ми се прѣдлага безогледно. Това сж причинитѣ, споредъ мене, които каратъ Турция да гледа тъй на въпроса, да направи този жестъ, за да покаже, че дѣйствително тя се усилюва и засилва, и не може да остане, както досега е смѣтана, като пѣщо неглижабълъ, като нѣщо, на което може да се налага онова, което външнитѣ сили искатъ безогледно.

Но, г. г. народни прѣдставители, виновността за това ние трѣбва да търсимъ другадѣ и ние ще я търсимъ у нашето правителство, че не използва оня моментъ, когато трѣбваше, дѣйствително, да откочни отъ Турция онова, което ни трѣбваше.

Х. Дограмаджиевъ: Бждете спокойни — ще го използваме.

И. Хаджиевъ: Турцитѣ обикновено всѣкогашъ сж по-строги и по-взискателни къмъ по-слабитѣ и сж винаги отстъпчиви къмъ по-силнитѣ. Имаше моменти, когато България можеше, дѣйствително, да изтрѣгне отъ Турция това, но демократическото правителство, споредъ мене, не се възползува отъ тѣзи моменти или, по-добрь, не можа да ги използва — ние наврѣмето казахме това — и ако сега Турция иска да ни пѣржи на носа риба, нека за това посите отговорността вие, които наврѣмето не можахте да изчоплите отъ Турция онова, което трѣбваше да изчоплите, които не можахте да вземете онова, което трѣбваше да вземете. Имаше 22 септември, имаше 25 мартъ, тогава не само такъвъ договоръ, но и още по-други договори щѣше или бѣше готова Турция да подпише. Ние не можахме да направимъ наврѣмето това, сега ще почакаме малко, ще носимъ, ще теглимъ послѣдствията, щемъ-нечемъ, ще трѣбва да търпимъ и понасяме, ако Турция ни прѣдлага условия такива, каквито не ги е прѣдлагала и на Гърция, и на Сърбия, пъкъ и на Черна-Гора даже.

Д-ръ И. Дрънковъ: Не знаете работата.

И. Хаджиевъ: Знаеме я, и добрь я знаемъ. Още когато пратихте вашия делегатъ, азъ си казахъ, че вие ще налетите на това, че, дѣйствително, ще достигнете до тия резултати, и сега нѣма защо да се сърдите. Внасяте ни едно прѣдложение и искате одобрението му. Зависи сега, какъ ние ще погледнемъ на въпроса и какво одобрение ще дадемъ на това прѣдложение.

Г. г. народни прѣдставители! Имаше моментъ, когато ние можехме да извлѣчемъ голѣма облага за нашитѣ търговски стоки, за нашитѣ индустриални произведения, но, казахъ, че изгубихме този моментъ. До 14 на тоя мѣсець бѣше въ сила една спогодба, която даваше всички облаги, които могатъ да знаятъ само индустриалцитѣ и скотовѣдцитѣ въ България. Тѣ само чувствухаха що струваше спогодбата отъ 1900 г. за България. Ние едва-ли ще можемъ да се доберемъ до ония резултати, които бѣхме сполучили да изтрѣгнемъ съ тая спогодба. Турскитѣ пазари сж важни за насъ — това не мо-

жемъ да го отречемъ — голѣма частъ отъ нашитѣ произведения намиратъ своето дебуше изключително въ Турция или, ако не изключително, то повечето въ Турция; ние трѣбваше да сторимъ всичко, за да имаме тоя пазаръ, тоя турски пазаръ за нашитѣ стоки. Когато му бѣше врѣмето, не можахме да използваме момента, и сега едва-ли ще можемъ да направимъ нѣщо — зависи отъ нашето умѣние и отъ нашия тактъ. Азъ, обаче, слѣдъ тия малки бѣлѣжки и тия намеци, които направихъ на правителството, задѣто не използва тия моменти, ще трѣбва да разгледамъ и другата страна на медала.

Турция не е по-малко виновна за тия работи — за прѣкъсването на прѣговоритѣ или за несвързването на търговския договоръ. Тя, мислѣйки, че е единственото пазарище за нашитѣ стоки, държи къмъ насъ такова поведение. Ние, обаче, сме длѣжни да кажемъ, че ако ние имаме нужда отъ турскитѣ пазари, Турция има не по-малка нужда отъ нашитѣ, и че ако нашитѣ стоки въ по-голѣмата си частъ намиратъ мѣсто въ Цариградъ, въ Анадолъ, въ Одринъ и другадѣ въ Турция, то нека и тя знае, че голѣма частъ отъ нейнитѣ стоки намиратъ мѣсто у насъ, въ България. И ако едната страна пострада, азъ не вѣрвамъ, че турцитѣ не съзнаватъ, че така сжшо и тѣхнитѣ стоки, и тѣхнитѣ произведения, и тѣхната индустрия ще пострада. Ние бихме могли слѣдъ врѣме да откриемъ за нашитѣ стоки и други пазари — това Турция не бива да забравя — и вече сме сполучили до голѣма степенъ да намѣримъ такива; нашитѣ храни отиватъ въ Анверсъ, отиватъ въ Гърция, нашето масло, нашиятъ кашкавалъ, сирене и други отиватъ въ Египетъ, и ние имаме още голѣма възможностъ да си пробиемъ пътъ за нашитѣ стоки, стига нашитѣ индустриалци, нашитѣ скотовѣдци да подобрятъ своитѣ произведения, единитѣ, и своя добитѣкъ, другитѣ. Ако ние сполучимъ да направимъ нашитѣ произведения по-доброкачествени, азъ не се съмнѣвамъ, че, освѣнъ въ Турция, ние ще можемъ да намѣримъ пазари и другадѣ. Едно е: че Турция за насъ е по-близо, отъ друга страна, за разносцитѣ, които ставатъ по прѣвозъ и пр., най-удобното мѣсто, можемъ да кажемъ, остава тя. Но това не бива да ни стрѣска; когато виждаме, че Турция сама не ни ще, когато виждаме, че тя сама ни отритва, че тя не иска нашето приятелство, ние нѣма защо да искаме истеръ-истемсѣ да се налагаме. Нека накараме Турция да съзнае ползата въ насъ, както ние сме съзнали ползата отъ нея. И така, на взаимни начала да работимъ, за да отворимъ ние България за нейнитѣ стоки, и тя да отвори своята страна за нашитѣ стоки.

Борбата е почната. Какво трѣбва да направимъ? Моето мнѣние е, че правителството не бива да отстъпва въ тая борба. Правителството, опирайки се на поддрѣжката на българския народъ, трѣбва по-леко, вѣрно и стабилно да върви въ тоя пътъ. Ние можемъ да го атакуваме, ние можемъ да му направимъ бѣлѣжки за неговото минало, ние можемъ да го осаждаме, че то не е използвало, както трѣбва, момента, но при тоя моментъ ние ще му кажемъ, че то трѣбва да върви по начертания пътъ; то ще има подкрѣпата на българския народъ, ще има подкрѣпата на всички български граждани, безъ разлика, и то трѣбва да има тая подкрѣпка. Казахъ, загубата е обща. Турция трѣбва да съзнае това. Едно нѣщо. Ние даже въ тоя моментъ имаме прѣимущество прѣдъ турцитѣ. Г. г. народни прѣдставители! Имаше три мѣсеца, които сж мѣсеци на почивка за нашитѣ стоки сега-засега. Нашитѣ храни сж внесени въ Турция, нашитѣ добитѣци сж тоже пратени вече тамъ, нашиятъ кашкавалъ, масло и пр. сж внесени вече въ Турция; сезонътъ за пращане добитѣка въ Турция отъ България ще се яви къмъ априлий и май; дотогава ние имаме още мѣсець и повече на разположение, мѣсець за почивка, прѣзъ което врѣме

можемъ и да почиваме, можемъ и да мислимъ, можемъ и да работимъ. Ето защо, ползувайки се отъ това врѣме на почивка, отъ тоя сезонъ, правителството трѣбва да обмисли всичко и да дѣйствува умно и тактично, за да може да поведе борбата и да я изкара на добъръ край. Ако ние губимъ, Турция не печели, не печели нито морално, нито материално, нито политически. Ако осаждаме сегисътогисъ правителството, че е правило грѣшки, че не е отишло докрай, за да използва, както трѣбва, моментитѣ, нека не мисли и правителството, нека не мисли и Турция, нека не мислите и вие, които прѣди малко рѣмжихте, че азъ искамъ да кажа, че правителството е правило това съ злонамѣрена цѣль. Азъ съмъ длъженъ да подчертая тукъ, прѣдъ васъ, че всички правителства въ България досега прѣзъ 1898, прѣзъ 1903, прѣзъ 1908 и прѣзъ 1909 г. 25 мартъ, ако не сж се втурнали да водятъ война, да нападнатъ Турция, то е било, споредъ мене, споредъ както азъ схващамъ и разбирамъ, отъ въодушевление отъ добри желания да бждемъ винаги въ приятелство, въ другарство съ Турция. Обаче Турция, ми се вижда, като-че-ли не можа да оцѣни това. Недовѣрието, оная мисль „онданъ омутъ йокъ“ не е могла да излезне отъ главата на турцитѣ. „На българина, на гяурина вѣра пѣма“, казватъ турцитѣ. Абе хора, вие не можахте ли да видите, че при такива удобни случаи, България не се спуска да ви прави пакости? Вие водихте война съ Гърция — ние тукъ работихме мирно и кротувахме; вие имяхте възстания въ вашата държава — ние тукъ кротувахме; ние имяхме 22 септемврий, най-удобенъ моментъ — пакъ кротувахме; ние имяхме още по-удобенъ моментъ — 25 мартъ, когато валитѣ войски бѣха се хванали за гущата въ Цариградъ — ние тоже кротувахме тукъ. Азъ мисля, че това сж толкова много доказателства, толкова много дадено отъ страна на България, за да почувствува Турция, че ние желаемъ приятелство. Само еднитѣ човѣкъ, който органически е замислилъ да не вѣрва въ едного, само той не може да прѣцѣни тѣзи наши постижки въ разнитѣ тѣзи моменти. Азъ казвамъ, че Турция тоже не печели и ако тя продължава така, ако тя продължава да не ни вѣрва, ако тя продължава да ни прѣдизвиква, както въ тоя моментъ даже хора като мене — който съмъ единъ отъ най-големитѣ приятели за дружба съ Турция, който пай-много съмъ говорилъ, че добро съседство, нашето приятелство съ Турция е необходимо — даже, казвамъ, хора като мене ще дойдатъ до мисльта, че турцитѣ не искатъ да правятъ съ насъ приятелство. За тия аванси, които сме имъ дали, врѣме е тѣ да ни отговорятъ. Турция като-че-ли всѣки пѣтъ, когато намѣри моментъ, сѣ гледа да го използва. Ето и сега съ тоя търговски договоръ — каква е тая работа, какъвъ слабъ козъ иматъ въ рѣцѣтъ си. Слабъ, казвамъ, въ това отношение, защото нито ние печелимъ много, нито Турция ще загуби много, ако се свърже тоя договоръ; разликата е най-много на 10—15 милиона лева за фиска. Е добръ, кои сж побужденията на Турция, азъ самъ не можахъ да разбера, обаче длъженъ съмъ да кажа на правителството, че понеже ние сме давали винаги доказателства, че искаме приятелството на Турция, че желаемъ добритѣ ѣ отношения съ насъ, че искаме една дружба, нека и тоя пѣтъ правителството поведе борба тактично, нека не отива докрай, нека изпита всички възможни срѣдства, нека се въоръжи съ най-необходимо хладнокрѣвие и търпѣние, нека изчерпи докрай легалнитѣ срѣдства, и ако и тоя пѣтъ не можемъ да убѣдимъ Турция, че желаемъ приятелство, тогава грѣхъ ѣ на душа.

Г. г. народни прѣдставители! Азъ нѣма да се спирамъ повече. Като се изказвамъ за приемането на прѣдложението, че ще гласувамъ за него, азъ смѣтамъ, че не само азъ, но и всички тукъ, безъ раз-

лика на партия, въ тоя моментъ е необходимо да забравимъ, че сме либерали, че сме демократи, че сме народняци, че сме прогресисти, а да кажемъ едно: че сме българи, българи, които милѣятъ за своето отечество и въ случай на нужда забравятъ и политически кавги и частни разправии, и се сдружаватъ за обща борба, отъ кадѣто и да иде тя въ тоя моментъ.

Отъ мнозинството: Браво! (Ръкоплѣскане)

Прѣдседателтъ: Има думата г. Александъръ Стамболийски.

А. Стамболийски: Г. г. народни прѣдставители! Правителството, чрѣзъ настоящия законопроектъ, иска да оформимъ онова, което то е сторило вече, да оформимъ неговото рѣшение да приложи чл. 14 отъ митническата тарифа и чл. 12 буква а отъ закона за митниците. Кои сж тѣзи членове? Чл. 14 казва: (Чете) „Вноснитѣ стоки, подлежащи на мито и произхождащи отъ държави, дѣто българскитѣ стоки и кораби се третиратъ различно или по-неблагоприятно, отколкото ония на други държави, могатъ да се обложатъ по разпореждане на финансовия министъръ съ двойно мито отъ онова, прѣдвидѣно въ тарифата, и което може да достигне до 100% отъ стойността на стокитѣ. Безмитнитѣ же стоки по тарифа въ този случай могатъ да се обложатъ съ 50% отъ пазарната имъ стойностъ на едро въ княжеството. Тѣзи разпореждания на финансовия министъръ се утвърждаватъ съ княжески указъ и се обнародватъ въ „Държавенъ вѣстникъ“. Указътъ трѣбва да бжде внесенъ въ най-близката сесия на Народното събрание, за да стане законъ“. Чл. 12 буква а отъ закона за митниците, който се визира въ законопроекта, казва: (Чете) „Министърътъ на финанситѣ има право: а) да увеличава митата на нѣкои вносни стоки, произхождащи отъ държави, които третиратъ по-неблагоприятно нашитѣ стоки и кораби, отколкото на други държави, или пъкъ прилагатъ особени стѣснителни мѣрки спрѣмо търговията въ България. Това увеличение, обаче, въ никакъвъ случай не може да бжде по-големо отъ двойния размеръ на обикновеното мито, прѣдвидѣно въ тарифитѣ, или пъкъ по-големо отъ 100% върху стойността на стокитѣ“. Това, което правителството е направило, то иска сега да го оформи. Споредъ законътъ, то има право да го извърши и безъ насъ, само че трѣбва да го оформи. Така прѣдвизда и законътъ.

Изказа се отъ нашия другаръ г. Хаджиевъ, па се заяви и отъ българската преса, че е вече почната митническа война между Турция и България. Не знамъ, доколко това е вѣрно, но ако е вѣрно, ние, народното прѣдставителство, не можемъ да осаждаме въ такъвъ моментъ правителството, още повече когато не знаемъ коя страна е виновна. Може-би и да знаехме, че нашето правителство е виновно да се прѣкъснатъ тѣзи прѣговори, пакъ щѣхме да се съгласимъ въ този именно критически моментъ да не го винимъ, защото народната мъдростъ казва: „Когато се прѣкатури колата, има много пѣтища“. И най-лоши съвѣтници сж тѣзи, които въ момента, когато ги повикатъ да помогнатъ да се издигне колата, почватъ да даватъ акълъ, почватъ да осаждатъ, почватъ да порицаватъ и пр. Не сме ние отъ тѣзи опозиционери, които въ такъвъ моментъ ще се нахвърлимъ върху правителството, не сме ние, които ще търсимъ старитѣ грѣхове на правителството, за да ги свържемъ съ настоящия моментъ. Нашето и вашето желание е да бждемъ сблизени съ Турция, и не само съ Турция, ами и съ всички съседни държави; нашето желание е, щото България за въ бж-

даже да развию своитѣ пазари въ Турция, въ нашата съседка, както е било досега. Но тогазъ, когато Турция обръща гърбъ, ние не можемъ да прѣсилимъ нашето правителство до степенъ, щото то да че счита достоѣлнито на нашата държава.

Въ едно нѣщо ние можемъ да обвинимъ правителството, и затуй азъ станахъ да кажа двѣ думи по този въпросъ. Азъ порицавамъ днешното правителство затуй, дѣто то не уясни народното прѣдставителство върху работитѣ, които се вършеха въ Цариградъ, то не въведе народното прѣдставителство въ ноймата на самата работа. То изисква отъ насъ да гласуваме извѣстенъ законъ, съ който да оформимъ неговата постѣпка, безъ да знаемъ ние, кой е виновниятъ, отъ що произлиза вината и какъ, чрезъ какви отстѣпки, правителството мисли да свърже тѣзи прѣговори, защото то ни заяви, че прѣговоритѣ скоро-скоро ще бѣдатъ привършени. Е добръ, ние не можемъ спокойно да вдигнемъ рѣка за този законъ, когато не знаемъ какви отстѣпки ще направите вие, правителство, за да привършите тѣзи прѣговори. Може-би, вие, възъ основа на този законъ, когато влѣзните въ стѣлководие съ турското правителство, да бѣдете принудени да жертвувате нашето производство или най-сжществената, най-жизнената частъ отъ него, тая частъ, която засѣга най-многочисленото съсловие въ България. Абсолютно нищо не знае народното прѣдставителство по тѣзи прѣговори; онова, което то е дочуло, е отъ пресата, а ние не можемъ да вѣрваме, да-ли тамъ сѣ прѣдадени вѣрно фактитѣ. Правителството, което носи титлата демократическо, не трѣбваше да постѣпи така, както сѣ постѣпвали другитѣ правителства. Ако смѣтае, че тѣзи работи не сѣ за публиката, вие можете да направите тайно заседание и да ни уясните, какъ стоятъ самитѣ работи, кой е причината да се прѣкъснатъ прѣговоритѣ, какво иска Турция отъ насъ, какво ние сме дали и какво вие мислите да дадете, защото позволете ни да ви кажемъ, че ние претъндирате да искаме да знаемъ, какво става съ тази държава. Ние сме, сжщо като васъ, отговорни прѣдъ тоя народъ и утрѣ, ако тази митническа война, да я кажемъ, продължи или ако тя нанесе удари и на насъ и на Турция, а особено на насъ, защото ние за Турция не отговаряме, този народъ, който ще пострада, ще се отнесе до насъ и ще ни пита: какво стана, каква е причината, какво иска Турция. Е добръ, ние трѣба да знаемъ, за да дадемъ отчетъ на този народъ, за да го уяснимъ, за да даде доброволно своитѣ жертви въ тази война. Но какъ ще гласуваме ние безъ да знаемъ сжщността на работата, какъвъ отчетъ ще даваме на този народъ, когато не знаемъ кой е виновниятъ? Азъ мисля, че нѣмаше да ставатъ никакви прѣпирни, ако г. министърътъ на финанситѣ по-обстойничко ни запознаеше съ работата, съ тѣзи прѣговори, които се водѣха, и докѣдъ сѣ дошли тѣ, какво е искала Турция отъ насъ, какво ние сме искали сравнително старото положение и пр. А въ такъвъ случай ние можехме да подкрѣпимъ правителството, можехме спокойно да гласуваме това, което ни се прѣдлага. Сега, обаче, въ тази тъмнота, поне за насъ, азъ заявявамъ, че не ще можемъ така спокойно да вдигнемъ рѣка за този законъ. Вие си имате своето болшинство, можете на довѣрие всичко да вършите, можете да гласувате това нѣщо и да понесете отговорността.

Това с, което азъ имамъ да заявя по настоящия законопроектъ. Моето желание не е изчерпано, моето желание е и сега правителството да даде по-подробно обяснение, защото обществото се интересува, когато ние настѣпимъ тази митническа война, да знае за какво ще дава тия жертви.

Прѣседателътъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ отбѣлзвамъ, че добрата воля у прѣждеговорившитѣ за народното добро е по-голѣма, отколкото умѣнието да могатъ тѣ да съгласятъ себе си или, по-скоро, своитѣ говори съ нея.

Упрекътъ, който се прави, е, че правителството не излѣзе днесъ да разкрие всичкитѣ прѣговори.

Д. Драгиевъ: (Възразява нѣщо)

Министъръ А. Ляпчевъ: Моля Ви се, г. Драгиевъ, ще имате думата. — Този упрекъ е равносильенъ съ това — да възприемемъ слѣдното правило: прѣговоритѣ ще води не правителството, а парламентътъ. Това нѣщо нийдѣ не сжществува и не може да сжществува, и дотолкозъ не може да сжществува, че въ конституционното право изключение правятъ дори всичкитѣ международни трактати отъ обикновенитѣ законоположения за вътрѣшното устройство на една държава; тѣзи международни договори се сключватъ отъ правителството, а народнитѣ прѣдставители ги санкциониратъ или не отпозирѣ. Самиятъ нашъ законъ, който г. Стамболийски цитира, би билъ достатъченъ да даде да се разбере, доколко е нужно правителството да бѣде винаги въоръжено за такава евентуалностъ и доколко съвсѣмъ не намѣсто е, когато се водятъ още прѣговори, да се прави и парламентътъ съучастникъ въ воденето на тѣзи прѣговори. Ако днесъ ние бихме се намѣрили прѣдъ едно отъ двѣтъ положения — или че прѣговоритѣ бѣха прѣкъснати, или че ние сме постигнали нѣ какъвъ договоръ — тогазъ да, ще се яви правителството прѣдъ народното прѣдставителство, ще даде обяснения за единия случай, ще даде обяснения и за другия случай и то ще бѣде критикувано, одобрено или бламирано. Но днесъ, когато нито е едното, нито е другото, азъ не мога да се съглася съ г. Стамболийски, че ще бѣде въ полза на българскитѣ интереси, които и нему сѣ присърце толкова, колкото и менъ, ако почне да се третира тукъ този въпросъ тѣй, както, напр., би го третиралъ въ Цариградъ нѣкой нашъ пратеникъ, въ случая нашиятъ пълномощенъ министъръ тамъ.

По може-би да сжществува едно недоразумѣние: какъ така, прѣговоритѣ продължаватъ, а ние се намираме въ едно изключително положение. Г. г. народни прѣдставители! Това изключително положение, въ което ние се намираме спрѣмо Турция, не значи още митническа война. Кое е то? Сжществува въ народи съ договори или се ползватъ отъ други договори по клаузата на най-облагодприятствуваната нация. Турското правителство е въ едно особено положение спрѣмо насъ, както то дава да се разбере, именно, когато то ни дава клаузата на най-облагодприятствуваната нация, то смѣта, че не може какво повече да ни дава. Защо? Защото по нейното схващане, турската държава не е властна да измѣни своитѣ договори съ великитѣ сили, отъ които договори ние, по тази клауза на най-облагодприятствуванъ нация, се ползуваме. Тѣзи договори, които тя има днесъ, този митнически режимъ, по който тя таксува всички стоки днесъ, за нея, по нейното схващане, ѣ е наложенъ, не е желателенъ. Тя се стреми отъ години, както знаете, да направи митото отъ 8 на 11%, достигна го; сега се стреми да го направи на 15%, да го увеличи съ четири пункта. Това е нейно право, по тя смѣта, че е поставена въ едно изключително положение, като не е господарка да има една автономна тарифа, както ние имаме, и затуй казва: ако азъ ви дамъ клаузата на най-облагодприятствуваната нация, то ще рече, че азъ повече нѣма какво да ви дамъ и поради това изключително положение, което азъ заемамъ, не трѣба вие да смѣтате обстоятелството, че прилагамъ спрѣмо васъ една дифференциална тарифа, за обявяване на една

митническа война, толкозъ повече при факта, че когато вне имате една диференциална тарифа — азъ само констатирамъ изобщо — само нѣколко продукти по добитѣка и по хранитѣ се обменятъ, а оттамъ-нататѣкъ повечко се засѣгатъ други артикули, които ние не внасяме, и, може-би, нѣкой отъ нашитѣ, които не се изнасятъ, и дори, казватъ, освѣтъ тѣзи артикули, които сж тукъ изброени, а тѣ далечъ не сж всички, другитѣ ще се таксуватъ по 11%. Тѣй Турция схваща своето полжение и тѣй го обяснява спрѣмо насъ. Не ще съмнѣние, ние сме въ правото да не тълкуваме така това нейно изключително положение, както тя иска да каже, защото ние сме въ правото да ѝ кажемъ: какъ сте вие поставени спрѣмо свѣта, това по-малко ни интересува; интересува ни фактътъ, че вне спрѣмо насъ прилагате и диференциални мита, които спрѣмо други не прилагате.

Но това митническа война ли е още? За мене, човѣшки да разсуждаваме, вземайки въ съображение всичко за и противъ, това азъ не считамъ още за митническа война, и заради това, казахъ, по силата на закона не си послужихъ съ максималнитѣ размѣри да обмитявамъ турскитѣ стоки отъ 14 т. м. насамъ, а ги обмитявамъ съ най-малкитѣ размѣри; но, въ всѣки случай, не мога да допусна клаузата на най-облагодѣтелствуваната нация, защото това би поставило насъ въ съвсѣмъ друго положение спрѣмо Турция, а рѣшихъ да приложя автономната тарифа. Война ли е това или не? За мене, казвамъ, още не е война, макаръ да е една голѣма нередовност, макаръ това да можеше да се избѣгне; но да се избѣгне отъ чия страна? Заявявамъ ви, българското правителство не се рѣши да денонсира договора, той е денонсиранъ отъ страна на турското правителство; българското правителство не взема първо инициативата да каже, че слѣдъ 14 януарий ще настѣпн новъ режимъ, взета е отъ страна на турското правителство; българското правителство не първо пристѣпн да прилага своята автономна тарифа, турското правителство декларира, че ще приложи диференциална тарифа по извѣстни наши стоки.

Тукъ има едно малко различие, но различие, което се дължи на закона, и за да не останете заблудени, азъ ще го обясня. По свѣдѣния отъ Цариградъ, турската диференциална тарифа влиза отъ днесъ, 17 т. м., но ние, по силата на нашитѣ закони, не можемъ да оставимъ стокитѣ за единъ денонсиранъ договоръ да се обезмитяватъ по него, когато ни е заявено отъ страна на контрагента, отъ страна на Турция, че този договоръ прѣстава да бѣде въ сила за насъ, не можемъ, казвамъ, да продължимъ срока, а прилагаме туй, което законитѣ ни налагатъ, и както здравиятъ смисълъ ни диктува: въ деня, когато договорътъ прѣстане да бѣде въ сила, ще приложимъ другия режимъ. Тѣй че обстоятелството, какво турската държава ще приложи диференциалната тарифа отъ днесъ или утрѣ не може да аргументира, че ние, които сме приложили автономната тарифа по-рано, сме прѣдизвиквали, защото това ни е заявено първо отъ страна на Отоманската империя и това различие се дължи по-скоро на нашитѣ и на тѣхнитѣ закони, може-би, и на администрацията, защото Турция е една голѣма империя, тя има потезка машина на администрацията, за да може да я настѣпн да прилага тѣй или иначе едно ново положение. Нашата държава е по-малка, законитѣ това ни диктуватъ и, слава Богу, при сжществуването на телеграфа, ние можемъ да бждемъ по-изправни спрѣмо изискванията на закона.

Всичко, г. г. народни прѣдставители, което мога да кажа по това прѣдложение, е изказано. Смѣтамъ, че нѣма другъ въпросъ, който може да бѣде тукъ задаванъ, за да давамъ отговоръ днесъ. Ще дойде врѣмето и всички отговори ще се дадатъ.

Прѣдседателъ: Има думата г. министъръ-прѣдседателъ.

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Г. г. народни прѣдставители! Г. Стамболийски пожела да се затворятъ вратитѣ на Събранието, за да може послѣдното да се освѣтли върху недоразумѣнията, които сжществуватъ между двѣтъ правителства и които свършиха съ това, че българската граница е станала малко по-мѣчно проходима за турскитѣ стоки и обратното. Г. Стамболийски искаше да каже съ това: ако бихме знаели онова, що ви дѣли, ако бихме видѣли, че вие сте прави въ тоя споръ, то, въ такъвъ случай, и ние бихме дали гласа си за това прѣдложение, съ което министърътъ на финанситѣ е сезиралъ Народното събрание. Г. г. народни прѣдставители! Азъ дължа да забѣлжа, че нищо неясно, нищо скрито отъ народното прѣдсидателство нѣма. Всичко онова, което ни дѣли по въпроса, е отбѣлжано отъ г. министра на финанситѣ въ неговото изложение на мотивитѣ къмъ рѣшението, което г. министърътъ моли Народното събрание да вземе. Азъ дължа да подчертая това, защото мисля, че слѣдъ това подчертаване г. Стамболийски и неговитѣ приятели тукъ, въ Народното събрание, ще си дадатъ гласа заедно съ останалитѣ г. г. народни прѣдставители за одобрение дѣйствието на правителството. Министърътъ на финанситѣ ви каза, че, правилно, би трѣбвало нашитѣ търговски отношения съ Турция, прѣдъ видъ на обстоятелството, че така или иначе не можа да се заключи търговски договоръ, да се урегулиратъ върху базата на най-облагодѣтелствуваната нация. Понеже ние заявихме на Турция, че за пейнитѣ стоки, които ще влизатъ въ България до заключаването на търговския договоръ, ние ѝ даваме клаузата на най-облагодѣтелствуваната нация, не оставаме друго, освѣтъ Турция да ни даде сжщата клауза и да заключимъ, както тя живѣе — между другото казано — съ Ромъния, въ търговскитѣ ѝ отношения върху клузата на най-облагодѣтелствуваната нация до заключаването на дефинитивенъ търговски договоръ. Това би било нормалното, естественото, приятелското урегулиране на търговскитѣ отношения между България и Турция. Така или иначе, по Турция отказа да ни даде клаузата на най-облагодѣтелствуваната нация, безъ ние, като ѝ даваме сжщата клауза за нейнитѣ стоки, които ще влизатъ въ България, да ѝ направимъ плюсъ още нѣкои отстъпки. Ние, въ своето желание да уредимъ приятелски съ Турция нашитѣ търговски отношения, да заключимъ единъ дефинитивенъ договоръ, отговорихме: добръ, ние ви даваме клаузата на най-облагодѣтелствуваната нация, плюсъ още за 12 артикула едни специални мита, уговорени за прѣзъ годината, прѣзъ която ще трае провизориумътъ, такива или други — 5—6—7—8, това е въпросъ на подробности. Отъ този фактъ, който е отбѣлжанъ въ изложението на мотивитѣ, на който спрѣ своето внимание г. министърътъ на финанситѣ, който азъ особено подчертавамъ, излиза, че българското правителство е дало на Турция за провизориума клаузата на най-облагодѣтелствуваната нация и е направило плюсъ, безъ да е било длъжно при други условия да го прави, още тази отстъпка за 12 търговски артикула, които сж изброени въ изложението на мотивитѣ. При все това едно окончателно споразумѣние за провизориума, не за търговския договоръ, не можа да се постигне между двѣтъ правителства. Защо? Ясно е — защото турското правителство, очевидно, освѣтъ отстъпкитѣ, които му направи българското правителство, иска и други, на които българското правителство не може да отиде.

Възползуванъ отъ случая, че взехъ думата по въпроса, азъ считамъ за нужно да кажа нѣколко думи за онази мѣлва, която сжествува около нашитѣ прѣговори съ Турция и която твърди, че търговскитѣ

прѣговори между двѣтѣ държави сѣ скъсани, заради това, защото българското правителство било поискало отъ турското не само да му даде клаузата на най-облагоприятствуваната нация, но и да му се дадатъ нѣкои права, които нѣкои държави притежаватъ въ Турция по силата на капитулациитѣ. Дълга да заявя, че по-невѣренъ отъ този слухъ, който се прѣска и отъ Турция и иде и отъ другитѣ мѣста, не съществува. Никога българското правителство не е поисквало въ тоя случай нѣкакви капитулационни права за себе си, повече, нито е могло да ги поиска. Българското правителство разбира добръ, че никакъвъ капитулационенъ режимъ за себе си въ Турция не само не трѣбва, по и не може, по логиката на нѣщата, да иска. И тъй, ние сме скъсали търговскитѣ прѣговори съ Турция не затова, защото сме поискали нѣкакви капитулационни права, които турската държава е отказала да ни даде; не, такова нѣщо не би могло да бѣде поисквано и никога не е искано. Има се желание да се заблуди общественото мнѣние, и българското, и може-би извънъ България, че България скъсва по тая точка. Азъ съмъ щастливъ, че можахъ да взема думата и при тая обстановка да опровергая тоя тенденциозенъ, тоя нелѣпъ слухъ.

Има, обаче, още едно недоразумѣние, освѣнъ онѣзи, изброени въ изложението на мотивитѣ къмъ законопроекта, което ни дѣли, недоразумѣние, което, както ви заяви г. министърътъ на финанситѣ, двѣтѣ правителства се ласкаятъ, че ще могатъ да го отстранятъ, и ще могатъ, ако не съ търговски договоръ, то съ единъ провизоріумъ, да заживѣятъ прѣзъ текущата 1911 г. Ако ли, обаче, както ви заяви и г. министърътъ на финанситѣ това недоразумѣние, наредъ съ ония, които сѣ изброени въ изложението на мотивитѣ, не ще могатъ да се отстранятъ, то тогава ние ще имаме митническа война въ пълния смисълъ на думата, ако она режимъ, съ който ние живѣемъ отъ нѣколко дена, още не може да се назове съ това име. Кое е това недоразумѣние? Ние искаме клаузата на най-облагоприятствуваната нация въ много отношения, въ много случаи, които сѣ прѣдметъ на опита за нашето споразумѣние. Самитѣ случаи не ще цитирамъ — това не е важно; важенъ е принципътъ, важно е, щото Народното събрание по принципъ, не върху детайлитѣ, да бѣде освѣтлено, да не бѣде въ невѣдѣние. Ние искаме клаузата на най-облагоприятствуваната нация, повтарямъ, въ много случаи, въ много отношения; турското правителство, обаче, заявява, че онова, що ние искаме, не съставлява клаузата на най-облагоприятствуваната нация, а въ това има нѣщо, което би могло да се нарече, че това сѣ нѣкакви капитулационни права и азъ дължа открито тукъ да поставя точка надъ и-то. Ние заявихме на турското правителство: „Кажете, що е онова, което вие мислите, че ние претендираме като право, принадлежащо на нѣкои отъ държавитѣ по силата на капитулациитѣ, и ако това е вѣрно, ако то принадлежи на тия три държави по силата на капитулациитѣ, а не по силата на принципа на най-облагоприятствуваната нация, тогава ние отъ тая минута и всѣкога ви заявяваме, че не претендираме; но всичко онова, което въ тѣзи случаи, за които говоря азъ, вие давате на другитѣ държави по силата на принципа на най-облагоприятствуваната нация, ще го дадете и на България — вие не ще можете да поставите България въ по-лошо положение въ тия случаи, откогато оставяте другитѣ държави по силата на принципа на най-облагоприятствуваната нация“. Тукъ е още спорътъ, и тукъ ние, двѣтѣ правителства, трѣбва да се разберемъ, че онова, що дири българското правителство, го дири не по силата на нѣкаква капитулация — това е абсурдъ — а го дири, защото иска за България не повече отъ онова, което Турция дава въ тия случаи, които азъ виизрахъ, на другитѣ държави по силата на принципа на най-облагоприятствуваната нация, и което — суфлира ми г. министърътъ

на финанситѣ — ако Турция не приеме, ще даде възможностъ на другитѣ да конкуриратъ нашитѣ стоки, които внасяме въ Турция. Ето ви цѣлиятъ секретъ. Тукъ, по тая точка, естествено ние не можемъ да отетжимъ. Ето защо ние направихме това, което трѣбваше да се направи; за мене лично е безразлично, какъ ще го наречете — митническа война или нѣкакъ иначе.

Прѣди да кажа какво направиха двѣтѣ правителства, трѣбва да отбѣлѣжа, че всичко онова, що ви казахъ, съставлява въ общи черти исторіята на прѣговоритѣ и най-послѣ много ясно отбѣлѣзва точкитѣ, на които ние скъсахме. Секретъ тукъ нѣма и не може да има, защото, когато провизоріумътъ или търговскитѣ договоръ дойде тукъ за ваше одобрение, вие ще видите, че повече отъ това, което казахъ днесъ, нѣма; вие ще видите, обаче, че има подробности — че за леблебинъ толкова, за памучна прежда толкова, за грозде не зная колко, за сапунъ толкова. Тѣ сѣ въпроси на подробности, съ които, и азъ ще кажа като г. Ляичева, нито единъ парламентъ въ свѣта не се занимава. Той се намира прѣдъ свършения фактъ — или одобрява или не, но да води прѣговори, азъ поне не зная парламентъ да е водилъ прѣговори, и ако не бихте желали да се въведе новъ редъ, вие бихте казали на г. министра на финанситѣ: затова си министъръ, да водитѣ прѣговоритѣ, а не да ни занимавашъ съ работи, които не сѣ наши.

Какво направиха двѣтѣ правителства на 14 т. м.? На 14 т. м. българското правителство, чрезъ г. министра на финанситѣ, даде заповѣдъ до българскитѣ митници въ смисълъ на това рѣшение, одобрението на което се иска отъ васъ. Неговитѣ разпорѣждания повече отъ това не съдържатъ и не могатъ да съдържатъ. Това е то, което направи българското правителство. Какво направи турското правителство? Ето ви единъ цитатъ отъ депешата на нашия пълномощенъ министъръ въ Цариградъ, отъ който се вижда, че турското правителство направило слѣдното: то даде заповѣдъ на отоманскитѣ митници да прилагатъ диференциалната тарифа отъ 1900 г. на българскитѣ стоки, които ще пристигнатъ отъ днесъ нататкъ — датата е отбѣлѣзана 16 януарий — непрѣдвидѣнитѣ въ тарифата ще се благаатъ съ 11% ad valorem; на стокитѣ, за които се докаже, че сѣ напущали българската територия пошесть, на 15 ноември 16, срѣдъ ношъ и за които митническитѣ формалности се свършатъ до... того вечерята, ще се приложи спогодбата отъ 1907 г. Инакъ и не можеше да бѣде.

Да се договоримъ до провизоріумъ не можехме, да сключимъ търговски договоръ толкозъ по-малко. Двѣтѣ държави трѣбваше да приложатъ, съобразно съ законитѣ си, надлежната за случая тарифа. Ние приложихме автономната. Какво повече отъ това? Дойдохме и молимъ това наше разпорѣждане, по силата на закона, да го оформи Събранието, да го утвърди. Ако Народното събрание не би засѣдало, ние щѣхме да вървимъ съ този режимъ до 15 октомврий 1911 г., защото, както забѣлѣжи г. Стамболийски, това право на правителството е дадено отъ прочетенитѣ отъ него закони. Но понеже разпорѣждането, което прави правителството, прави го прѣзъ врѣмето, когато засѣдава сесията, ние го внасяме на вашето одобрение; на васъ оставаме този фактъ, който ние имаме право по силата на законитѣ въ страната, като правителство, да направимъ и го направихме — или да го одобритѣ, или да го отхвърлите — това е ваше право. По-нататкъ, азъ мисля, че никакви други разсѣждения не би трѣбвало да ставатъ. Вие ще кажете одобрявате или не одобрявате.

Но прѣди да свърша, и азъ ще кажа като г. Ляичева, че тукъ се съглежда едно желание отъ всички

страши, по-скоро да се защитят енергично търговските интереси, по-широко: икономическите интереси на страната. Не еднакво сполучливо се изразява или се изказва това желание. Ето защо бихме молили народното представителство да се съгласи да одобри това решение на правителството и да минем по-нататък, въ надежда, че ще сполучим да сключим единствено провизориум. Каза ви г. министърът на финансите, имат се някакви основания за това. Ако ли тия основания и тия негови надежди, и мои, и ваши, и на всички излизат празни, въ такъв случай, заявявам го, че ние ще отидем по-далеч; ще отидем към онзи максимум, който предвижда законът. Това е нашето решение и ние, докато държим управлението, ще го приложим. (Ръкоплъскане от мнозинството)

Председателят: Има думата народният представител г. Кръстьо Мирски.

К. Мирски: Г. г. народни представители! От втората ръч на г. министъра на финансите, а особено след ръчта на г. първия министър, аз вървам, че всички г. г. народни представители, които днес присъствуват на заседание, до един ще одобрим решението, което е взело нашето правителство. Не казах, ще го одобрим с аklamация, защото винаги съм бил и ще бъда противен на гласуването с ръкоплъскане, но до един ще го одобрим — това е моето убеждение.

От изложението на мотивите към проекта на законодателния акт, който има да гласуваме, става ясно, че нашето правителство е било предизвикано от правителството на Отоманската империя, та тъй сме дошли въ бездоговорни отношения.

Министър-председател А. Малинов: Предизвикане няма, г. Мирски; хората си защитават интересите, а това не е предизвикателство.

К. Мирски: Обаче от действията на отоманското правителство, аз вървам, на и всички ние, не можем да изкарваме заключение, че то желае да не бъдем вече добри съседни, добри приятели — Царство България и Отоманската империя; убеден съм, че и турското правителство желае и започва да си останем добри приятели.

Аз вървам, че въ случая няма повече какво да разискваме, а просто да одобрим действията на правителството, което не е друго нищо, освен одобрение на един указ, който е бил вече издаден, като е бил утвърден от държавния ни глава, както предписва чл. 14 от закона за приложението на общата митнишка тарифа.

Председателят: Има думата народният представител г. Александър Христов.

А. Христов: Отказвам се.

Председателят: Има думата народният представител г. Димитър Драгиев.

Д. Драгиев: Г. г. народни представители! Сега е, мисля, момент, когато трябва по-малко да се говори, и аз няма да кажа, освен две-три думи, и то относително поуката, която ни дава настоящата икономическа разпра с нашата съседка.

Аз мисля, че тази поука трябва да се прояви въ тройно отношение. Въпросът е за пазара на българските артикули. Същевременно, когато разглеждаме статистиката за нашия внос и износ, ние заб-

лзваме, че ако ние търсим близък или по-далечен пазар въ другите държави за няколко десетки или стотини милиона лева, същевременно ние представяме пазар за чуждестранни изделия за десетки или стотини милиона лева. Една бъдеща здрава финансово-икономическа политика, на която да е държава, включително и на нашата, диктува да свикваме, да се опрощаваме малко-помалко с онова, което е било въ миналото, и да нагаждаме нашите работи така, както изисква бъдещето. Ако миналото е позволявало, щото държавите с голъм успех да търсят и да намират външен пазар за всевъзможните свои земеделски и индустриални артикули, бъдещето налага обратното: всяка държава да се стреми да осигури, преди всичко, своя пазар за своите артикули. И аз мисля, че това е важната първа поука, която трябва да почерпим — малко-помалко нашата индустриална политика, нашата земеделска политика, въобще нашата икономическа политика да нагаждаме за въ бъдеще по начин, щото България да търси и да намира за своите артикули пазар, преди всичко, въ своите предели, че тогава другад.

Втората поука, която мисля, че трябва да извлечем въ настоящия момент, е, че цинички приятелските отношения с всички държави, ние трябва да даваме цина на такива отношения с нашите съседи, преди всичко, с съседната нам Отоманска империя.

Третата поука, която би трябвало да извлечем днес, е, мисля, тази, че особено г. г. управниците на държавата трябва да бъдат всекога будни и когато моментът е благоприятен да се защитят, да се улови питомното, да не се простират и да не отиват да гонят дивото. Днешният момент налага на нашето правителство да прояви онази будност въ защита на икономическите интереси на страната, която то, за съжаление, не може да прояви въ по-ранните много благоприятни моменти. Ние препоръчваме и пожелаваме на правителството въ този момент повече будност. На г. финансовия министър, който всекога говори за много умъние, обаче нито въ миналото, нито въ настоящето е доказал сам той да обладава това умъние, пожелаваме поне въ тая разпра да прояви онова умъние, за което не пропуска случай да се похвали, че го има.

Председателят: Турям на гласуване предложението за прилагането на чл. 14 от закона за приложението на общата митнишка тарифа и чл. 12 буква а от закона за митниците спрямо вносните стоки от отоманско произхождение. Моля г. г. народните представители, които го приемат, да си вдигнат ръката. (Мнозинство) Събранието приема.

Минаваме на следната точка от дневния ред: разглеждане предложението за одобрение договора с The National Investment Trust Corporation of England за сключването на един 4½% погасяем заем от 5.800.000 л. златни номинални.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь П. Войников: (Чете)

„М о т и в и

към законопроекта за одобрение договора с The National Investment Trust Corporation of England за сключването на един 4½% погасяем заем от 5.800.000 л. златни номинални.

„Г. г. народни представители,

„Съгласно решението на XIV-то обикновено Народно събрание, взето въ заседанието му от 28 фе-

вруаий 1910 г., утвърдено съ височайши указъ № 4 отъ 25 мартъ и обнародвано въ брой 81 на „Държавенъ вѣстникъ“ отъ 12 априлий миналата година, честь имамъ да ви помоля, на основание чл. 123 отъ конституцията, да гласувате и одобрите договора съ The National Investment Trust Corporation of England за сключването на единъ $4\frac{1}{2}\%$ погасяемъ заемъ отъ 5.800.000 л. златни номинални, имайки прѣдъ видъ цѣльта на тоя заемъ — построяването желѣзнопѣжната линия Радомиръ—Дупница, прѣдвидѣно въ закона отъ 1898 г. за допълнение закона за проектиране и построяване желѣзнопѣжната мрѣжа въ България и износнитѣ условия за държавното съкровище.

„София, 11 януарий 1911 г.

„Министъръ на финанситѣ: А. Ляпчевъ.

„Български държавенъ $4\frac{1}{2}\%$ погасяемъ заемъ въ злато отъ 1911 г.

„Между подписанитѣ:

„Господинъ Андрѣй Ляпчевъ, министъръ на финанситѣ на Царство България, дѣйствующъ отъ името и за смѣтка на българското правителство отъ една страна,

и

„The National Investment Trust Corporation of England въ Лондонъ, прѣдставлявано отъ единъ отъ своитѣ директори, господинъ Н. L. Loewy, снабденъ съ редовно пълномощно

отъ друга страна,

се уговори и сключи слѣдующето:

„Чл. 1. Царското правителство на България, за да построи желѣзнопѣжната линия Радомиръ—Дупница, рѣши да издаде единъ български държавенъ заемъ на стойность номинални 5.800.000 л. златни = австрийски крони 5.521.600 = германски марки 4.698.000 = лири английски 229.680 = холандски фиорини 2.784.000 въ погасяема рента, съ $4\frac{1}{2}\%$ годишна лихва върху номиналния капиталъ.

„Този заемъ е разпрѣдѣленъ на облигации на приносителя отъ по 500 л. златни = австрийски крони 476 = германски марки 405 = лири английски 19:16 = холандски фиорини 240.

„Може да се издадатъ кумулативни титри.

„Годишната лихва отъ $4\frac{1}{2}\%$ върху номиналния капиталъ ще се изплаща на двѣ равни части срѣщу шестмѣсечни купони съ падежъ 1 мартъ и 1 септемврий н. с. всѣка година.

„Падежътъ на първия купонъ е на 1 септемврий н. с. 1911 г.

„Чл. 2. Погашението на този заемъ ще стане по номиналната му стойность, въ продължение на тридесетъ години, чрезъ шестмѣсечни тиражи, съгласно таблицата, отпечатана на гърба на облигациитѣ, която ще съдържа шестдесетъ равни шестмѣсечия за погашението и лихвитѣ.

„Р ѣ ш е н и е

за одобрение договора съ The National Investment Trust Corporation of England за сключването на единъ български държавенъ $4\frac{1}{2}\%$ погасяемъ заемъ отъ 5.800.000 л. златни номинални.

„Членъ единственъ. Одобрява се договорътъ съ The National Investment Trust Corporation of England за сключването на единъ български държавенъ $4\frac{1}{2}\%$ погасяемъ заемъ отъ 5.800.000 л. златни номинални, сключенъ въ София на 23 януарий новъ стилъ 1911 г.

„Произведението на тоя заемъ да се употребн изключително за постройката на желѣзнопѣжната линия Радомиръ—Дупница.

„Emprunt amortissable l'Etat Bulgare $4\frac{1}{2}\%$ or 1911.

„Entre les soussignés:

„Monsieur André Liaptchew, Ministre des Finances du Royaume de Bulgarie, agissant au nom et pour le compte du Gouvernement Royal du Bulgarie d'une part,

Et

„The national Investment Trust Corporation of England, à Londres, représentée par un de ses directeurs, Monsieur H. L. Loewy, muni de tout pouvoir régulier

d'autre part,

il a été dit et convenu ce qui suit:

„Art. 1. Le Gouvernement Royal de Bulgarie, en vue de construire la ligne ferrée Radomir—Doupnitsa, a décidé l'émission d'un Emprunt de l'Etat Bulgare d'un montant nominal de 5.800.000 francs or = couronnes d'Autriche 5.521.600 = Reichsmark 4.698.000 = £. 229.680 = Florins de Hollande 2.784.000., en rente amortissable, au taux d'intérêt de quatre et demi pour cent ($4\frac{1}{2}\%$) par an sur le capital nominal.

„Cet Emprunt est divisé en obligations au porteur de 500 francs or = couronnes d'Autriche 476 = Reichsmark 405 = £ 19:16 = Florins de Hollande 240.

„Il peut être délivré des titres cumulatifs.

„L'intérêt annuel de $4\frac{1}{2}\%$ du montant nominal sera payé en deux parties égales contre des coupons semestriels aux échéances des 1-er mars et 1-er septembre n. s. de chaque année.

„L'échéance du premier coupon est fixée au 1-er septembre 1911 n. s.

„Art. 2. L'amortissement de cet Emprunt se fera au pair en trente années, par voie de tirages au sort semestriels, suivant un tableau imprimé au verso des titres, qui comportera soixante semestrialités égales comprenant l'intérêt et l'amortissement.

„Тиражитъ ще се извършватъ въ София, въ царското Министерство на финанситъ, единъ мѣсецъ прѣди падежа на прѣдстоящия купонъ.

„Първиятъ тиражъ ще стане на 1 августъ 1911 г. н. с.

„Облигациитъ, излѣзли въ тиражъ, ще се изплащатъ по номиналната имъ стойностъ едновременно съ купона, чийто падежъ иде слѣдъ тиража.

„Българското правителство си запазва правото, безъ никакво ограничение, да изплати настоящия заемъ, изцѣло или частъ отъ него, когато поиска, като брой за всѣка издадена облигация по 500 л. златни, плюсъ стойността на текущия купонъ, прѣсметната до деня, опрѣдѣленъ за изплащането на настоящия заемъ.

„Чл. 3. Настоящиятъ заемъ съставлява прѣко задължение за българската държава, която се задължава, докато трае заемътъ, да вписва ежегодно въ бюджета си потребната сума за изплащане лихвитъ и излѣзитъ въ тиражъ облигации.

„Потребнитъ суми за службата на заема ще бждатъ напълно внесени, на разноски на правителството, най-късно 10 дни прѣди падежа на шестмѣсечieto, на мѣстата и банкеритъ, които ще бждатъ посочени отъ The National Investment Trust Corporation of England, съ изключение стойността, призната за необходима за изплащанията, които ще бждатъ повѣрени на Българската народна банка.

„Облигациитъ и купонитъ отъ заема се освобождаватъ отъ всѣкакви данѣци, такси, права и други каквито и да сж налози, прѣдвидѣни или които ще се прѣдвидятъ въ българскитъ закони.

„Купонитъ съ изтекълъ падежъ, както и излѣзитъ въ тиражъ облигации отъ настоящия заемъ, ще се приематъ по номиналната имъ стойностъ отъ каситъ на държавното съкровище за изплащане всѣкакви данѣци, такси, мита и всѣкаквъ родъ налози, прѣдвидѣни или които ще се прѣдвидятъ въ полза на държавата.

„Колкото до облигациитъ, неизлѣзли още въ тиражъ, тѣ ще се приематъ за гаранция по всички контракти, сключени или които ще се сключатъ съ българската държава.

„Чл. 4. Купонитъ и излѣзитъ въ тиражъ облигации ще се изплащатъ по номиналната имъ стойностъ на гшетата, посочени отъ The National Investment Trust Corporation of England, въ ония мѣста, които ще бждатъ опрѣдѣлени отъ него съ одобрението на българското царско правителство.

„Всѣка облигация, излѣзла въ тиражъ и прѣдставена за изплащане, трѣбва да бжде снабдена съ всички купони, падежътъ на които не е настѣпилъ до датата на нейното изплащане. Въ случай че липсватъ единъ или повече купони, то стойността имъ ще се приспадне отъ капитала за изплащане на приносителя.

„Изплатенитъ съ изтекълъ падежъ купони и излѣзитъ въ тиражъ облигации и придружающитъ

„Les tirages auront lieu à Sofia, au Ministère Royal des Finances de Bulgarie, chaque semestre, un mois avant l'échéance des coupons.

„Le premier tirage sera effectué le premier Août 1911 n. s.

„Les obligations amorties seront payées au pair, en même temps que le coupon venant à échéance après le tirage.

„Le Gouvernement Bulgare se réserve le droit, sans aucune restriction, de rembourser, quand il le voudrait, la totalité ou partie du présent Emprunt, en payant pour chaque obligation émise la somme de 500 francs or, plus le montant du coupon en cours, calculé jusqu'au jour fixé pour le remboursement anticipé du présent Emprunt.

„Art. 3. Le présent Emprunt constitue une dette directe de l'Etat Bulgare qui s'engage à inscrire tous les ans au budget de l'Etat la somme nécessaire, et ce, pendant toute la durée de l'Emprunt, pour le paiement des intérêts et le remboursement régulier des obligations.

„Les sommes nécessaires pour le service de l'Emprunt devront être intégralement remises aux frais du Gouvernement, dix jours au plus tard avant l'échéance de la semestrialité, aux endroits et banquiers qui seront indiqués trois mois avant l'échéance par The National Investment Trust Corporation of England, sauf le montant reconnu indispensable pour les paiements qui seront confiés à la Banque Nationale de Bulgarie.

„Les titres et les coupons de l'Emprunt seront à tout jamais exempts de tous impôts, taxes, droits ou redevances quelconques, prévus ou à prévoir par les lois bulgares.

„Les coupons échus, ainsi que les obligations du présent Emprunt sorties aux tirages, seront reçus au pair, pour leur valeur nominale, par toutes les Caisses de l'Etat en paiement de tous impôts, taxes, droits de douane ou redevances de toute nature, perçus ou à percevoir au profit de l'Etat.

„Quant aux titres non encore sortis aux tirages, ils seront admis comme cautionnement dans tous les contrats passés ou à passer avec l'Etat Bulgare.

„Art. 4. Les coupons et les titres amortis seront payés pour leur valeur nominale respective aux guichets désignés par The National Investment Trust Corporation of England, c'est à dire dans les places de paiement qui seront déterminées par elle avec l'approbation du Gouvernement Royal de Bulgarie.

„Toute obligation sortie au tirage et présentée au remboursement devra être munie de tous les coupons non échus à la date fixée pour son remboursement. Dans le cas où il en manquerait un ou plusieurs, le montant en sera déduit du capital à payer au porteur.

„Les coupons échus payés, ainsi que les titres amortis et les coupons y attachés, seront perçus et tenus à la disposition du Gouvernement Bulgare.

ги купони ще бъдат перфорирани и ще се представят на българското правителство.

„Българската държава ще плаща на The National Investment Trust Corporation of England, което ще организира службата на изтеклите купони и погасените облигации, една комисиона от $\frac{1}{8}\%$ върху номиналната стойност на облигациите, излезли в тираж, и $\frac{1}{4}\%$ за купоните с изтекъл падеж, изплатени от него или неговите кореспонденти, с изключение на облигациите и купоните, изплатени от Българската народна банка.

„Купоните, които не се представят за изплащане в продължение на пет години от деня на падежа, се покриват с давност и остават в полза на държавата; срокът за излизане в тираж облигации ще бъде 20 години.

„Чл. 5. Облигациите ще бъдат приготвени по разпореждане и контрол на Финансовото министерство.

„The National Investment Trust Corporation of England се натоварва с всичките разходи по приготвянето на облигациите, като: ония за купуването на хартията, печатането, подписването, транспорта и осигуровката на облигациите.

„Последните няма да носят никакви български гербови марки.

„Ако The National Investment Trust Corporation of England желае да котира на някоя чуждестранна борса титрите от настоящия заем, разходите за добиването на котировката и ония за обгербването на облигациите ще стане за негова сметка.

„Българското царско правителство ще вземе в своя тежест разходите за публикуване на тиражните обявления, които ще се поместват в един вестник, издаван в града, дѣто ще се котира заемът.

„Чл. 6. The National Investment Trust Corporation of England се задължава да поеме окончателно и безусловно цялия заем от 5.800.000 л. номинални по курс 94% и се задължава да внесе стойността му от пет милиона четиристотин петдесет две хиляди лева в пълновесни златни наполеони в София, или с чек срещу Париж, по избор и в деня, определен от министъра на финансите, в всеки случай не по-късно от 31 март т. г. н. ст.

„Българското правителство няма да плаща лихви на сумите, които не му са още внесени. Лихвите върху номиналния капитал ще наченат да текат от деня на вносите, които ще се направят на правителството.

„Чл. 7. Облигациите от настоящия заем ще се връчат на The National Investment Trust Corporation of England най-късно до 31 март 1911 г., след като окончателно внесе цялата сума от 5.452.000 (пет милиона четиристотин петдесет две хиляди) лева.

„Във случай на изгубване, открадване или повръждане на облигациите, българското царско

„L'Etat Bulgare allouera à the National Investment Trust Corporation of England qui organisera le service des coupons échus et des obligations amorties une commission d'un huitième pour cent ($\frac{1}{8}\%$) du nominal pour les obligations sorties aux tirages et d'un quart pour cent ($\frac{1}{4}\%$) pour les coupons échus, payés par elle ou par ses correspondants, sauf pour les titres et coupons payés par la Banque Nationale de Bulgarie.

„Les coupons qui n'auront pas été présentés à l'encaissement dans les cinq années qui suivront leur échéance seront prescrits en faveur de l'Etat; le délai sera de vingt ans pour les titres amortis.

„Art. 5. Les obligations seront confectionnées sur l'ordre et le contrôle du Ministère des Finances.

„The National Investment Trust Corporation of England prend à sa charge tous les frais de confection des obligations, tels que l'achat du papier, l'impression des titres, leur signature, leur transport et leur assurance.

„Les obligations ne porteront pas le timbre bulgare.

„Si the National Investment Trust Corporation of England désirait présenter à la cote de quelque Bourse étrangère les titres du présent Emprunt, les frais pour l'obtention de l'admission de l'Emprunt à la cote et ceux du timbrage des titres resteront à sa charge.

„Le Gouvernement Royal de Bulgarie prendra à sa charge les frais de publication des tirages d'amortissement qui seront insérés dans un journal de la ville où l'Emprunt sera coté.

„Art. 6. The National Investment Trust Corporation of England s'engage à prendre ferme et sans réserves la totalité du présent Emprunt, soit francs nominaux cinq millions huit cent mille (5.800.000) au cours de 94% et à verser le montant de Francs 5.452.000 (cinq millions quatre cent cinquante-deux mille) en napoléons de plein poids à Sofia, ou en chèques sur Paris, à son choix, à la date déterminée par le Ministre des Finances, mais dans tous les cas pas plus tard que le 31 Mars 1911.

„Le Gouvernement Bulgare ne paiera pas d'intérêt sur les sommes qui ne lui seraient pas versées. Les intérêts courront sur le capital nominal à partir de la date de chaque versement effectué au Gouvernement.

„Art. 7. Les obligations du présent Emprunt seront remises à The National Investment Trust Corporation of England le 31 mars 1911 au plus tard, après qu'elle aura versé intégralement au Trésor Bulgare la somme de francs 5.452.000 (cinq millions quatre cent cinquante-deux mille).

„En cas de perte, de vol ou de destruction d'obligations, le Gouvernement Royal de Bulgarie pro-

правителство ще извърши безплатно замѣшването имъ съ други, слѣдъ като му се прѣдставятъ достатъчно доказателства за изгубването на титритъ и за правата на рекламаторитъ.

„Чл. 8. Настоящиятъ договоръ ще се внесе на одобрение въ най-близката сесия на Народното събрание.

„Чл. 9. Въ случай че Народното събрание не одобри настоящия договоръ, послѣдниятъ ще се счита за нестаналъ и The National Investment Trust Corporation of England ще получи внесенитъ отъ него суми, заедно съ 4½% лихва, безъ да има право на каквото и да било обезщетение.

„Съставенъ, въ два екземпляри, освободенъ отъ гербовъ налогъ и други каквито и да било права, на 23 януарий 1911 г. н. с.

„Само френскиятъ текстъ на настоящия договоръ е мѣрдавенъ.

Прочетохъ и одобрихъ,
Министъръ на финанситъ на Царство България,
(под.) А. Ляпчевъ.

Прочетохъ и одобрихъ,
p. p-on The National Investment Trust Corporation
of England:
(под.) H. L. Löwy.

Прѣдседателъ: Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Извѣстно е рѣшението на Народното събрание; за тургането му въ изпълнение е прѣдставенъ този договоръ. Азъ смѣтамъ, че този договоръ нѣма защо да се защитава, що се отнася до материялната страна на сѣлката. Тя е такава, каквато за жалостъ, не бихме могли да разчитаме да имаме поне въ близко врѣме, а въ бѣдѣще съ основание трѣбва да достигнемъ и да надминемъ тѣзи износни условия.

Колкото се отнася до формата на заема, че той е отъ малкъ размѣръ, може-би да би имало основание да се правятъ нѣкакви възражения, ако нѣмаше слѣднитъ двѣ, по моето разбиране, условия: първо, и най-сжщественото е, че този заемъ се прави съ едно специално прѣдназначение: това е постройката на една желѣзница, строго опрѣдѣлена въ самия договоръ на заема. Сумитъ, употребени изключително за дадено едно прѣдприятие, никога не могатъ да хвърлятъ нѣкаква сѣнка на кредита на държавата, че тѣзи суми не били въ нѣкакъвъ голѣмъ размѣръ, а били въ малкъ размѣръ. Ето защо смѣтамъ, поради това първо условие, да нѣма основание за нѣкакъвъ упрекъ, относително размѣра на заема, че държавата излиза на публиченъ пазаръ съ такава една сума.

Второто условие е, че Народното събрание вече взе едно рѣшение, и го взе възъ основа на единъ законъ, защото има специаленъ законъ за построяването на желѣзнопътната линия отъ Радомиръ до Дупница. Изпълнението на този законъ не е могло да се осжществи по липса на парични срѣдства. Интереситъ на държавата се съвпаднаха съ интереситъ на едно частно прѣдприятие — думата е за прѣдприятието на Братя Балабанови въ рилскитъ гори. И дълженъ съмъ да заявя, че държавата намѣри този заемъ съ 94%, чистъ отъ всичко, дори отъ

cèdera gratuitement à leur remplacement, après qu'il lui aura été fourni des preuves suffisantes de la disparition des titres et des droits des réclamants.

„Art. 8. Le présent contrat sera soumis, à la prochaine session, à la ratification du Sobranié.

„Art. 9. Si le Sobranié ne ratifiait pas le présent contrat, ce dernier sera nul et non avenue et The National Investment Trust Corporation of England recevra les sommes versées par elle et les intérêts au taux de 4½% jusqu'au jour du remboursement des sommes, sans qu'elle ait droit à n'importe quelle indemnité.

„Fait à Sofia en deux exemplaires, sans frais de timbre ni droits d'aucune sorte, le 23 janvier 1911 n. s.

„Le texte français du contrat fera seul foi.

Lu et approuvé:
Le ministre des Finances du Royaume de Bulgarie
(s.) A. Liaptchew.

Lu et approuvé:
P. P-on The National Investment Trust Corporation
of England
(s.) H. L. Löwy.

разносикитъ за делегата, който ще отиде да подпише облигациитъ. Намѣри го, защото имаше кой да до-тъкмява. Не имъ знаа условията, какъ сж се до-тъкмявали, но азъ склочиохъ заема съ тази банка на тѣзи износни условия, за да изпълня вашето рѣшение, за да изпълня единъ по-прѣдипенъ законъ, за да мога най-добръ да разрѣша единъ въпросъ, какъвто е постройката на казаната линия.

При това положение азъ ще помоля народното прѣдставителство да пристѣпи къмъ приемането на този заемъ, сключенъ при толкова добри условия отъ материялно гледище и неимѣющъ никакво на-кърнение, отъ морално гледище, за нашия кредитъ въ странство, защото азъ ви казахъ, той е заемъ прѣдназначенъ за едно специално прѣдприятие, нужно за нашата държава.

Прѣдседателъ: Има думата народниятъ прѣд-ставител г. Димитъръ Драгиевъ.

Д. Драгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Въпросътъ за този заемъ е почти прѣдрѣшенъ. Ние сме увѣрени, че вие ще го гласувате. При все това ние смѣтаме за дължностъ да кажемъ нѣколко думи, за да обосновемъ нашия вотъ, който ще бѣде отрицателенъ — ние ще гласуваме противъ него.

Този заемъ, наистина, има да се употребѣи за по-стройката на една желѣзнопътна линия — Радомиръ—Дупница. Той не е по-размѣръ си, да речешъ, особено голѣмъ — 5—6 милиона лева. Именно, защото не е голѣмъ, ние мислимъ, че пакъ не трѣбва да гласуваме за този заемъ, макаръ и да се отредява за едно такова благородно дѣло. Мислимъ, че имаше другъ пътъ, по който да се намѣрятъ срѣдства за направянето било на тая, или на друга малка желѣзнопътна линия. Ще се съгласите, че е доста срамъта, слѣдъ като гласувахме неотколѣ единъ голѣмичкъ заемъ, да отиваме, макаръ и за такава цѣль, да гласуваме пакъ заемъ отъ 5—6 милиона лева. Ако не можеше да се спести тая сума отъ она заемъ,

който гласувахте по-рано, вторият, защото, както знаете, имаше и пръв, мислимъ, че демократическото правителство и демократическата партия прѣзъ третѣ години, прѣзъ които вече управлява, можеше да намѣри тѣзи 4—5 милиона лева, можеше да ги спести чрѣзъ едни по-радикални и по-цѣлесъобразни бюджетни и други реформи. Като можеше да се спести една подобна сума, ние мислимъ, че не бива да гласуваме даже и за такъвъ мѣнчикъ заемъ. Това е едно отъ съображенията.

Но ако имаште дори спестена тая сума и речехте да я изживите за тая линия, ние пакъ бихме били противъ. Не че сме противъ да се направи желѣзнопътна линия отъ Радомиръ до Дупница, но защото смѣтаме, че трѣбва да има нѣкаква планомѣрност, нѣкаква справедливостъ и тогазъ, когато има да правимъ линии, били тѣ малки или голѣми. Линията Радомиръ—Дупница нѣма да бѣде никога изплатена, по тая линия днесъ-заднесъ се явява нѣкакъ пенаврѣмнен, когато имаме затѣнени крайнини, дѣто, прѣди всичко, би трѣбовало да направимъ линии, че тогава да помислимъ за тази линия. Вие знаете, че силистренскиятъ край стои нѣкакъ откъснатъ; вие знаете, че една линия Ямболъ—Къзълъ-Агачъ е линия отколѣ твърдѣ належаша; азъ мисля, че и за гамъ не сж нужни много срѣдства, и като е дума да се отпуснатъ 4—5 милиона лева за постройката на една линия, ние бихме вдигнали рѣка по-рано за една линия, която да свърже Силистра, по-рано за една линия, която да свърже Ямболъ съ турската граница, че тогава бихме помислили да вдигнемъ рѣка за линията Радомиръ—Дупница. Наистина, тя има да послужи, като се прѣкара на единъ общъ държавенъ интересъ, но ще се съгласите, че ако Братя Балабанови не бѣха взели подъ експлоатация рилскиятъ гори, едва-ли демократическото правителство и камара биха се занимавали днесъ съ този въпросъ.

Но и да речехте да похарчите тѣзи срѣдства не за линията Радомиръ—Дупница, а за която и да е, ние мислимъ, че има защо да се възпрестивимъ въ днешния моментъ да не бждатъ похарчени тѣзи срѣдства; ние мислимъ, че въ нашата строителна желѣзнопътна политика трѣбва да се слѣдва нѣкакво правило. Г. министърътъ на общественитѣ сгради иматъ добрата идея да ни изложи една карта за постройката на палтата шосейна мрѣжа. Вие виждате, какви парчета отъ шосета прѣдставлява тая мрѣжа. Сжщото почти нѣщо се прави и по постройката на желѣзнопътни линии у насъ и прѣдприемачитѣ капиталисти, които боравятъ съ постройката на шосета, било на желѣзнопътни линии, не сж особено много. Капиталитѣ имъ сжщо така не сж твърдѣ прѣлѣзли. Отъ трета страна и нужнитѣ инженерски сили за постройката не сж твърдѣ въ изобилие у насъ. Така че, като се вземе прѣдъ видъ всичко това, ние мислимъ, че не е досегашиятъ начинъ на строителство, който за интереситѣ на държавата грѣбва да остане и за въ бждѣще. Неотколѣ бѣше построена линията между Радомиръ и Кюстендилъ, строеше се и се строи още прѣзбалканската линия, строеше се лани и строи се и сега линията Мездра—Враца—Видинъ; ще се съгласите, че онѣзи малко български капиталисти-прѣдприемачи, които участвуватъ въ постройката на разнитѣ линии, днесъ-заднесъ иматъ заети своитѣ срѣдства по постройката на тѣзи линии. Заети сж и държавнитѣ инженери, които държавата трѣбва да държи за тая цѣль; заети сж и частнитѣ инженери; заети сж и дѣ да си е работнически рѣцѣ. Ние мислимъ, че ще бѣде по-добрѣ, ако се усвои другъ начинъ на дѣйствието, именно, да се почне една линия, да се свърши и слѣдъ туй да се захване друга. Ако дѣйствуваме за въ бждѣще така, ще имаме слѣднитѣ благоприятни резултати. При търговетъ ще имаме повече конкуренти и ще можемъ, слѣдователно, да отдаваме тѣзи прѣдприятия на едни по-износни за дър-

жавата цѣни, когато въ страната ще се дава само една линия на търгъ. Отъ друга страна, държавата ще разполага съ достатъчно инженери за тая цѣль, които по-малко врѣме ще губятъ при нагледане на тѣзи държавни постройки. И онѣзи инженери, съ които прѣдприятието трѣбва да разполага частно, ще бждатъ повече и тѣхниятъ трудъ, слѣдователно, ще бѣде въ нѣщичко по-евтинъ. Отъ друга страна, когато се строи въ страната една линия, а не двѣ или три, или повече, ще се съгласите, че не може да става изеднѣжъ онуй прѣсилено и изкуствено поскупване на работническата надница, което иде нѣкакъ да увеличи изкуствено, прѣждеврѣменно, малотрайно и приврѣменно работническитѣ нужди, и слѣдъ това пакъ, когато се прѣкъсне всѣка постройка въ държавата, тѣзи работници, които по едно врѣме получаватъ високи надници, ще се намѣрятъ въ едно положение да не получатъ нито наполовина отъ онова, що сж получавали по-рано, когато е имало повече постройки. Когато се строятъ линиитѣ постепенно, една по една, казвамъ, тогава ще имаме едно естествено покачване на надницата, въобще покачване на работническото възнаграждение ще има, и туй покачване ще бѣде сжщеврѣменно и трайно. Държавата при подобенъ начинъ на строежъ би имала и слѣдната полза: че тя въ по-скоро врѣме би построила всѣка линия, която би почнала, и по-скоро би почнала да я експлоатира, а не, както сега, захванали сме линията Стара-Загора—Търново, вече година нѣма, захващаме втора, захващаме трета, дѣто е речено едното за главата, другото за краката. Прѣдприятието какво изкарва? Прибира си паритѣ, една частъ изкарва, друга частъ непобутната; днесъ се отлага прѣдприятието; изтече друга година, прѣдприятието не могатъ да го прѣдадатъ, пакъ работници скъпи, не зная какви спѣшни срѣща и дайте му да отлага прѣдаването на линиитѣ и тѣ отъ скъпи ставатъ още по-скъпи. Като имаме въ съображение този несползвитъ начинъ на желѣзнопътното строителство у насъ, ние мислимъ, че въ бждѣще този начинъ трѣбва да се напусне и да се замѣни съ този, за който споменахъ, именно, като се започне едно нѣщо, като се започне една линия, прѣзбалканска ли ще бѣде, подбалканска ли ще бѣде, да почнемъ отъ най-необходимото, да ангажираме и капиталитѣ на прѣдприемачитѣ, срѣдствата, съ които разполагатъ, и техническия персоналъ, съ който разполагатъ държавнитѣ и частнитѣ прѣдприятия и другитѣ работнически сили; да почнемъ да свършимъ въ едно какъо врѣме, да вземемъ да експлоатираме изкараното и слѣдъ туй да започнемъ вече друга линия. Ако не можемъ да правимъ на единъ пътъ шосетата, ще трѣбва да ги правимъ едно по едно въ всѣки окръгъ, а не въ всѣки окръгъ по десетина — нѣщо, за което споменахъ онзи день.

Мисля, че когато е поне редъ за правене на желѣзници, нашитѣ скромни срѣдства, и умствени, и технически, и скромнитѣ капитали, съ които разполагаме, не — сѣ отъ хората отиваме да ги вземаме на заемъ — ни палатъ едно по-друго, планомѣрно строителство, за каквото споменахъ прѣди малко.

Като имамъ прѣдъ видъ всичко това и като виждамъ, че тази сдѣлка противорѣчи въ три направления на тѣзи възгледи, които изказахъ, именно, че тѣзи 5—6 милиона лева нито сж спестени отъ по-раншиятъ заемъ, нито сж икономисани отъ твърдѣ голѣмия ни бюджетъ прѣзъ третѣ години, прѣзъ които властвуваме, че тази линия, която трѣбва днесъ да строимъ, не е належаша и че днесъ-заднесъ вие строите други двѣ линии, нѣма да ги изкарате и, слѣдователно, ако въ днешния моментъ дадемъ на търгъ тази линия, ние имаме всички условия, щото това прѣдприятие да ни коштува по-скъпо, отколкото то би ни коствувало, ако тази година, напр., го дадѣхме на търгъ — поради всички тѣзи съображения, казвамъ, азъ намирамъ, че ние имаме всичкото осно-

вание да се противопоставимъ на приеждането на този заемъ и въобще на сегашното прибързано строгие на линията Радомиръ—Дупница. Затова ние ще гласуваме противъ.

Прѣдседателъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Кръстьо Мирски.

К. Мирски: Г. г. народни прѣдставители! Може би се лъжа, но такова убѣждение съмъ си съставилъ, че нѣкога нѣкои си измежду напите другари иматъ желание да докажемъ, че нашиятъ парламентъ трѣбва да се разбира въ значението на широката смисълъ на думата, т. е. говорилница. Тукъ не е въпросъ да вдигнемъ рѣка за линията Радомиръ—Дупница; той е единъ въпросъ, рѣшенъ съ единъ законъ отъ Народното събрание въ другъ съставъ. Следъ това дойде другъ законъ отъ Народното събрание, който рѣши, че следъ линията Мездра—Видинъ трѣбва да се построи тази линия. Сега иде третата работа, тя е следната: съ втория законъ напето правителство бѣше упълномощено да намѣри пари въ заемъ, обаче, по условия по-износни отъ ония на заинтересованото дружество Братя Балабанови. Сега е въпросъ, дали заемътъ е сключенъ съ по-износни условия. Азъ, доколкото изучихъ договора, намирамъ, че е сключенъ съ по-износни условия. И така, трѣбва да приемемъ договора.

Г. Драгиевъ, нашиятъ добъръ другаръ отъ лѣвицата, не е да не знае, както и много други работи знае, но по нѣкой път забравя да ги каже, че има даже търгъ за тая линия — струва ми се, че търгътъ къмъ 5 мартъ ще стане и на какво ще заприлича, тогава, нашето Народно събрание, ако обрѣмъ парламента на говорилница?

Д. Драгиевъ: По-добъръ е да го не обрѣмъ само на рѣководячница.

Прѣдседателъ: Моля, г. Драгиевъ.

Ще туря на гласуване прѣдложението.

И. Гешовъ: На гласуване, по какъ: да се изпрати на комисията ли? Защото обикновено договоритъ за заеми се изпращатъ въ финансовата комисия, дѣто се разглеждатъ.

Прѣдседателъ: Сега ще туря на гласуване приеждането му по принципъ и изпращането му въ комисията. Тѣй му е редътъ. Следователно нѣмаме защо да се прѣкъсва прѣдседателътъ, когато туря на гласуване.

И тѣй господата, които приематъ прѣдложения проектъ за договоръ по принципъ и да се прати въ комисията, моля да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Сега ще пристѣпимъ къмъ слѣдующия пунктъ отъ дневния редъ — трето четене на законопроектъ за приходитъ и разходитъ на разнитъ фондове за 1911 г.

Моля г. докладчика да го прочете.

Д. Драгиевъ: Дайте 5—6 минути отидихъ.

Замѣстникъ-докладчикъ Н. Благоевъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за приходитъ и разходитъ на разнитъ фондове за 1911 г.

„Чл. 1. Съгласно чл. 79 отъ закона за отчетността по бюджета, одобряватъ се приходитъ и разходитъ на разнитъ фондове, управлявани отъ министерствата, а именно:

„1. Разни фондове, управлявани отъ Министерството на външнитъ работи и на изповѣданията . .	Приходъ лева	Разходъ лева
	17.452—	2.480—

„2. Разни фондове, управлявани отъ Министерството на вътрѣшнитъ работи	Приходъ лева	Разходъ лева
	30.505—	26.580—
„3. Разни фондове, управлявани отъ Министерството на народното просвѣщение	841.708—	841.708—
„4. Пенсионенъ фондъ на държавнитъ чиновници и служащи по гражданското вѣдомство	5.578.000—	5.562.611—
„5. Пенсионенъ фондъ по военното вѣдомство	1.114.400—	1.914.400—
„6. Фондъ за инвалидни пенсии на държавнитъ работници по финансовото вѣдомство	1.050—	—
„7. Фондъ за кадастра	2.125.000—	50.000—
„8. Фондъ за обезщетяване поврѣдитъ на застрахуванитъ отъ градушка земледѣлски произведения . .	645.000—	—
„9. Фондъ за обезщетяване застрахования отъ смъртъ и злополука едѣръ рогатъ добитъкъ	322.500—	—
„10. Фондъ за инвалидни пенсии на държавнитъ работници по военното вѣдомство	13.500—	1.200—
„11. Фондъ „общински коне“ — при Военното министерство	186.440—	186.440—
„12. Фондъ на генералъ-лейтенантъ Константинъ Адриановичъ Рудановски	70-80	70-80
„13. Фондъ „Д-ръ Василияди“ — при Министерството на търговията и земледѣлството	73.327—	180.125—
„14. Фондъ „Епизоотии“ — при сѣщото министерство	223.180—	215.452—
„15. Фондъ за специализиране по търговскитъ науки въ странство на свършивши съ отличие зрѣлостнитъ изпити питомци на държавнитъ търговски училища	11.700—	20.000—
„16. Фондъ за залѣсяване, ограничаване и пр. на държавната гора „Лонгоза“	42.644—	42.644—
„17. Фондъ за инвалидни пенсии на държавнитъ работници по вѣдомството на Министерството на търговията и земледѣлството . .	172.300—	50.199—
„18. Фондъ за застраховка отъ злополука, инвалидност, старостъ и смъртъ на работницитъ при индустриалнитъ прѣдприятия	22.100—	1.000—
„19. Фондъ за спомагателна каса на работницитъ по общественитъ прѣдприятия	1.340.000—	100.000—
„20. Фондъ за инвалидни пенсии на държавнитъ работници по вѣдомството на Главната дирекция на пштицата, благоустройството и сградитъ	32.000—	6.000—

	Приходъ лева	Разходъ лева
„21. Фондъ „кантарина и кринина“	837.584—	837.584—
„22. Фондъ „държавни пжтица“	396.667—	396.667—
„23. Фондъ „общински пжтица“	11.336.500—	11.336.500—
„24. Фондъ за инвалидни пенсии на държавните работници по вѣдомството на Главната дирекция на желѣзницитѣ и пристанищата	38.000—	11.000—
„25. Сжщо по вѣдомството на Главната дирекция на почитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ	1.120—	—
„26. Сжщо по вѣдомството на Дирекцията за постройкаи на желѣзници и пристанища	16.158—	3.300—
Всичко	25.418.906—	21.785.961—
„Повече приходъ	—	3.632.945—
А всичко	25.418.906—	25.418.906—

Прѣдседателъ: Ще туря на гласуване. Моля г. г. народните прѣдставители, които приематъ законопроекта за приходитѣ и разходитѣ на разнитѣ фондове за 1911 г. на трето четене, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Давамъ 15 минути почивка.

(Слѣдъ отидихъ)

Прѣдседателъ: (Звъни) Засѣданието продължава.

Имаме на дневенъ редъ по-нататъкъ първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение на нѣкои членове отъ гражданското сждопроизводство. Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ И. Паликрушевъ: (Чете)

„Д о к л а дъ

до XIV-то обикновено Народно събрание.

„Г. г. народни прѣдставители,

„Едно отъ най-важнитѣ условия за правилното раздаване на правосждието състои въ бързото движение на дѣлата въ сждилищата. Въ дѣйствиелитѣ наши процесуални закони, обаче, се съдържатъ нѣкои разпорѣждания твърди умѣстни, може-би, по времето на издаването, когато по-големата частъ отъ нашитѣ сждии не притежаваха достатъчни теоретически познания по правната наука, които сега вече прѣдставляватъ отъ себе си само излишни формалности и които иматъ за прѣмо послѣдствие бавностъ въ разглеждането на дѣлата. За да се отстрани този недостатъкъ и да се опростотвори дѣлопроизводството и сждопроизводството въ сждилищата, а заедно съ това да се ускори раздаването на правосждието, се изработиха тукъ приложенитѣ законопроекта за измѣнение и допълнение на нѣкои членове отъ законитѣ: за гражданското сждопроизводство, за углавното сждопроизводство и за сждопроизводството по углавнитѣ дѣла у мировитѣ сждии.

„Прѣдъ видъ на това, имамъ честъ да Ви прѣдставя, г. г. народни прѣдставители, за обсъждане и вотиране споменатитѣ законопроекта, къмъ които сж приложени и обяснителни бѣлѣжки за мотивитѣ на по-важнитѣ измѣнения и допълнения, направени въ тѣхъ.

„София, януарий 1911 г.

„Министъръ на правосждието:

Х. П. Славейковъ.

Х. Дограмаджиевъ: Моля, да не се чете законопроектът, защото той е напечатанъ и ни е извѣстенъ.

Прѣдседателъ: Има прѣдложение да не се чете законопроектът. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които сж съгласни, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

(Ето законопроектътъ:)

„Законопроектъ

за измѣнение и допълнение на нѣкои членове отъ закона за гражданското сждопроизводство.

„§ 1. Пунктъ 2 на чл. 26 се измѣнява така:

„2. Доказателствата, на които основава искътъ си, и да ги приложи, ако сж писмени.

„§ 2. Чл. 28 се измѣнява така:

„Когато се повдигне прѣпирня върху показаната въ исковата молба сума, мировиятъ сждия назначава вѣщи лица за опрѣдѣляване цѣната на иска. Такава прѣпирня може да се повдига най-късно въ първото по дѣлото засѣдание.

„§ 3. Чл. 29 се измѣнява така:

„Отвѣтникътъ е длъженъ, най-късно въ първото по дѣлото засѣдание, да прѣдстави писменитѣ си доказателства, както и да посочи и на другитѣ си доказателствата, ако има такива.

„Ищецътъ сжщо може, въ слѣдствие възраженията на отвѣтника, да поиска да му се допуснатъ нови доказателства.

„§ 4. Последната алинея на чл. 32 се измѣнява така:

„Призовката се подписва отъ секретаря на мировия сждия.

„§ 5. Чл. 71 се измѣнява така:

„Прѣди да дадатъ показанията си, свидѣлитѣ се подвеждатъ подъ клетва отъ мировия сждия, освѣтъ ако бждатъ освободени отъ нея по взаимно съгласие на странитѣ.

„§ 6. Чл. чл. 82 и 83 се отмѣняватъ.

„§ 7. Чл. чл. 86—97 се отмѣняватъ.

„§ 8. Чл. 99 се измѣнява така:

„Огледа се извършва отъ самия мирови сждия въ присѣдствието на странитѣ, които се призоваватъ съ призовки.

„§ 9. Чл. 118 се измѣнява така:

„Мировиятъ сждия изготвява рѣшение въ окончателна форма само тогава, когато нѣкоя отъ странитѣ по дѣлото писмено заяви, въ петъ-дневенъ срокъ отъ произнасянето на резолюцията, че ще го обтжжи. Слѣдъ постановяването на такова заявление, рѣшението трѣбва да се напише въ течение на три дни.

„§ 10. Чл. 124 се отмѣнява.

„§ 11. Думитѣ въ края на първата частъ на чл. 128: „а по задочнитѣ рѣшения — отъ деня на съобщаването прѣписъ отъ тѣхъ“ се изхвърлятъ.

„§ 12. Къмъ чл. 129 се прибавя слѣдната втора алинея:

„Ако въззивникътъ живѣе вънъ отъ града, дѣто се намира окръжниятъ сждъ, той трѣбва да посочи на лице, живуще въ този градъ, на което да се връчатъ всички призовки и съобщения до края на процеса въ всички сждобни инстанции.

„§ 13. Чл. 131 се измѣнява така:

„Мировиятъ сждия изпраща една екземпляръ отъ въззивната жалба, съ всичкитѣ приложения и актове на производството, въ окръжния сждъ не по-късно отъ три дни, отъ времето на приемането имъ, а другиятъ екземпляръ изпраща съ призовка на противната страна, която е длъжна, въ двѣнедѣленъ срокъ отъ какъ го получи, да прѣдстави и посочи

доказателствата си, и, ако не живее въ града, дѣто се намира окръжниятъ съдъ, да се съобрази съ втората алинея на чл. 129.

„§ 14. Чл. 135 се измѣнява така:

„Тѣзи жалби се разглеждатъ отъ окръжния съдъ въ разпоредително засѣдание, освѣнъ жалбитъ по пунктъ 4 на чл. 132, които се разглеждатъ въ съдебно засѣдание.

„§ 15. Пунктъ 6 на чл. 199 се измѣнява така:

„6. Когато тя е написана не на български езикъ, или не е подписана отъ ищеца и приподписана отъ адвокатъ.

„§ 16. Чл. 202 се отмѣнява.

„§ 17. Чл. 203 се измѣнява така:

„Въ всичкитъ показани въ чл. 201 случаи, на ищеца се съобщава, чрезъ обявление, залѣнено на опредѣленото за това въ съда мѣсто, и то въ продължение на единъ мѣсецъ, че молбата му се остава безъ движение. Въ това обявление се посочватъ опущенията, по които не може да ѝ се даде ходъ, а самата молба се остава въ канцеларията, докато се яви молителътъ.

„§ 18. Чл. 223 се отмѣнява.

„§ 19. Къмъ чл. 238 се прибавятъ слѣднитъ двѣ нови алинеи:

„Упълномощениятъ съ нотариално пълномощие адвокати могатъ да прѣхвърлятъ правата си върху други адвокати съ частенъ писменъ актъ.

„Всички книжа, които иматъ процесуално значение, и които се подаватъ въ окръжния съдъ, въ качеството му на първа инстанция, както и въ другитъ по-горни съдилища, освѣнъ подписа на страната, отъ името на която се подаватъ, трѣбва да носятъ още и подписа на адвокатъ.

„§ 20. Чл. 253 се измѣнява така:

„Ако странитъ искатъ да прѣдставятъ нови доказателства, непосочени въ исковата молба или въ отговора на послѣдната, тѣ трѣбва да направятъ своитъ за това заявления най-късно въ първото по дѣлото засѣдание. Въ това засѣдание тѣ сж още длъжни ясно и положително да обяснятъ, както основанията на своитъ искания и възражения, така сжщо и фактическата страна на дѣлото, за да се отдѣли спорното отъ безспорното. Слѣдъ това сжще опрѣдѣля кои отъ посоченитъ и поддържани отъ странитъ доказателства сж допустими и по кой редъ и начинъ да се събератъ тѣ.

„Ако допуснатитъ доказателства сж налице, съдътъ рѣшава дѣлото въ сжщото засѣдание. Въ противенъ случай съдътъ отлага дѣлото за друго засѣдание, като опрѣдѣля на странитъ срокове за прѣдставяне на доказателства, за внасяне нужнитъ депозити за разноснитъ по събиране на доказателствата и за извършване на други процесуални дѣйствия.

„§ 21. Чл. 265 се измѣнява така:

„Прокуроритъ даватъ заключението си по граждански и търговски дѣла въ слѣднитъ случаи:

„1. По дѣла на непълнолѣтни, отсъствуващи и задрѣжени лица;

„2. По прѣпири за подлогъ на документи, и, изобщо, въ случаи, когато по гражданскитъ и търговски дѣла се откриятъ обстоятелства, които подложатъ на углавенъ съдъ;

„3. По дѣла за търговска несъстоятелностъ, и

„4. По дѣла за гражданско състояние на лицата (усиновяване, узаконяване и пр.).

„§ 22. Къмъ чл. 296 се прибавя слѣдната втора алинея:

„Призовкитъ за свидѣтели се връчватъ чрезъ съдебния разсиленъ на самитъ призоваеми лица, ако иматъ мѣстожителството си въ града, дѣто се намира съдътъ, а ако живѣятъ вѣнъ отъ града — чрезъ окръжния или мировия съдъ на мѣстожител-

ството имъ, а тамъ дѣто нѣма съдъ — чрезъ общинското управление.

„§ 23. Чл. 298 се измѣнява така:

„Свидѣтели, които живѣятъ толкова далечъ, щото безъ особно затруднение не имъ е възможно да се явятъ въ съда, прѣдъ който се призоваватъ, могатъ да поискатъ съ писмена молба, подадена въ петъдневенъ срокъ отъ получаването на призовката, да бждатъ разпитани отъ съда на мѣстото, дѣто живѣятъ или отъ най-близкия до мѣстожителството имъ съдъ.

„По подадената молба съдътъ се произнася веднага и, ако я намѣри за уважителна, възлага разпита върху съда по мѣстожителството на свидѣтелитъ. Разпитването на свидѣтелитъ се извършва отъ едното отъ съднитъ на делегирания съдъ, по разпореждане на прѣдседателя и по изпратеното писмено изложение на въпроситъ, които ще се задаватъ на свидѣтелитъ.

„За деня на разпитването призоваватъ се странитъ.

„Министритъ се разпитватъ въ домоветъ имъ.

„§ 24. 1. Първата алинея на чл. 310 се измѣнява така:

„Прѣди да даде показанията си, свидѣтелътъ, ако не бжде освободенъ по взаимно съгласие на странитъ, се подвежда подъ клетва отъ прѣдседателя на съда.

„2. Третата алинея на сжщия чл. 310 се отмѣнява.

„§ 25. Чл. 327 се измѣнява така:

„Задължения за суми по-големъ отъ 200 л., както и погасяването на такива задължения, въ цѣлостъ или частично, не могатъ да се доказватъ съ показания на свидѣтели.

„§ 26. Чл. чл. 329—355 се отмѣняватъ:

„§ 27. Чл. 378 се измѣнява така:

„Частнитъ (домашни) актове, които сж признати отъ тѣзи, противъ които сж прѣдставени или отъ съда, слѣдъ потрѣбната провѣрка, или подписитъ на лицата въ които сж завѣрени по нотариаленъ редъ, а сжщо и онѣзи, които, вмѣсто подписъ, носятъ ржченъ (или другъ) знакъ на неграмотенъ, завѣренъ отъ нотариусъ, иматъ еднаква доказателна сила съ официалнитъ актове.

„Частнитъ актове, издадени отъ неграмотни лица, нѣматъ доказателна сила на такива, ако не сж приподписани отъ двама свидѣтели, и ако съ тѣхъ се установява или погасява задължение за сума по-големъ отъ 200 л.

„§ 28. Чл. чл. 411—429 се отмѣняватъ.

„§ 29. Чл. 461 се измѣнява така:

„Вѣщитъ лица даватъ своитъ заключения подъ клетва, освѣнъ ако странитъ ги освободятъ отъ нея.

„§ 30. Думитъ въ първата алинея на чл. 480: „заяви съмнѣние въ истинността му или обяви прѣпирия за подлогъ“ се замѣняватъ съ думитъ: „оспори истинността му“.

„§ 31. Чл. 481 се измѣнява така:

„Когато се оспорва истинността на единъ актъ, който има сжществено за разрѣшение на дѣлото значение, онази отъ странитъ е длъжна да доказва неговата истинностъ, която го е прѣдставила за доказателство.

„§ 32. Чл. 482 се измѣнява така:

„Тежестта за доказване лъжливостта на акта пада върху страната, която е оспорила истинността му, само въ слѣднитъ случаи:

„1. Когато актътъ е извършенъ по нотариаленъ редъ, или изхожда отъ публична властъ или отъ органъ на тази властъ, въ кръга на неговата компетентностъ, и

„2. Когато подписътъ въ частния (домашенъ) актъ е признатъ или неоспоренъ отъ лицето, отъ името на което той е издаденъ или съставенъ, или пъкъ когато този подписъ е завѣренъ отъ нотариуса.

„§ 33. Чл. 483 се измѣнява така:

„Оспорване истиността на акта може да се повдига въ първото съдебно заседание слѣдъ като актътъ бѣде прѣдставенъ, или най-късно въ първото заседание при въззивното разглеждане на дѣлото.

„34. Слѣдващото подиръ чл. 483 заглавие: „§ 1. Производство по съмнѣние въ истиността на единъ актъ“ се изхвърля.

„§ 35. Чл. 484 се измѣнява така:

„Страната, която иска да оспори истиността на акта, е длъжна да подаде въ съда за това писмено заявление, като прѣдстави или посочи въ него доказателствата си, ако тежестта за доказване лъжливостта на акта е възложена, по закона, върху нея (чл. 482).

„Оспорване истиността на акта, който е прѣдставенъ въ съдебното заседание, може да се повдигне и устно въ същото заседание, но по молбата на лицето, което прави оспорването, съдътъ отлага дѣлото и му дава седмодневенъ срокъ да прѣдстави доказателствата си.

„§ 36. Чл. 485 се измѣнява така:

„Ако противната страна присъствува въ заседанието лично или чрезъ повѣренникъ, тя е длъжна:

„1. Да даде положителенъ отговоръ въ същото заседание жѣлае ли да се ползува отъ акта или не, и

„2. Ако отговори, че жѣлае да се ползува отъ акта, то да направи своитѣ възражения противъ прѣдставенитѣ доказателства или пъкъ да посочи доказателствата си за установяване истиността му, ако послѣдното е възложено, по закона, върху нея (чл. 481).

„Ако пъкъ противната страна отсъствува, то съобщава ѝ се за заявеното въ акта оспорване, като ѝ се дава седмодневенъ срокъ да се съобрази съ правилото въ прѣдидущата алинея на този членъ.

„§ 37. Слѣдъ чл. 485 се прибавя новъ членъ:

„Чл. 485^а. Ако отговорътъ не е прѣдставенъ въ срокъ, или когато страната, чийто е актътъ, заяви въ отговора си, че се отказва да се ползува отъ него, а така също и когато тя не прѣдстави доказателства за истиността на акта, съдътъ, по длъжностъ, го изключва отъ числото на доказателствата и дѣлото се рѣшава на основание на другитѣ доказателства.

„§ 38. Чл. 492 се отмѣнява.

„§ 39. Слѣдващото подиръ чл. 493 заглавие: „§ 2. Производство по прѣпирня за подлогъ на единъ актъ“ се изхвърля.

„§ 40. Чл. чл. 494, 495, 496, 497, 498 и 499 се отмѣняватъ.

„§ 41. Чл. 500 се измѣнява така:

„Като се свърши издирването на истиността на акта, и се изслушатъ обясненията на странитѣ и заключението на прокурора, съдътъ постановява опрѣдѣление: или да остави безъ послѣдствие заявеното оспорване истиността на акта, или да признае акта за лъжливъ и да го изключи изъ числото на доказателствата.

„§ 42. Чл. 501 се измѣнява така:

„Страната, която е оспорила истиността на акта се глобява отъ 50—500 л., ако съдътъ признае повдигнатото оспорване за недобросъвестно.

„§ 43. Втората алинея на чл. 596 се измѣнява така:

„Додѣто се разрѣши жалбата противъ опрѣдѣлението, съ което не се допуша третото лице да участвува въ дѣлото, съдътъ може, по искане на една отъ странитѣ, да спре по-нататъшното разглеждане на дѣлото.

„§ 44. Чл. 648 се измѣнява така:

„Ако една отъ странитѣ или и двѣтъ не се явятъ въ заседанието въ часа, опрѣдѣленъ въ призовкитѣ, то къмъ разглеждане на дѣлото имъ съдътъ пристѣпва слѣдъ свършването на другитѣ дѣла, назначени за разглеждане.

„§ 45. Чл. 651 се отмѣнява.

„§ 46. Чл. 665 се измѣнява така:

„При въззивната жалба се прилагатъ толкова прѣписи отъ нея, колкото сж лицата, противъ които се подава въззивътъ.

„§ 47. Чл. 667 се измѣнява така:

„Срокътъ за подаване въззивна жалба срѣщу рѣшенията е единъ мѣсець.

„§ 48. Първата алинея на чл. 673 се измѣнява така:

„Възивната жалба, по разпореждане на прѣседателя, се оставя безъ движение, за което въззивникътъ се извѣстява съ обявление.

„§ 49. Пунктъ 3 на чл. 673^а се допълня така:

„3. Когато не е написана на български езикъ, или не е подписана отъ въззивника и приподписана отъ адвокатъ.

„Къмъ същия членъ 673^а се прибавя новъ пунктъ:

„4. Когато не сж прѣдставени гербовия сборъ, съдебнитѣ мита и нужнитѣ прѣписи къмъ въззива въ прѣдвидѣния отъ втората алинея на прѣдидущия членъ седмодневенъ срокъ.

„§ 50. Чл. 675 се измѣнява така:

„Прѣписътъ отъ въззивната жалба се изпраща на противната страна въ избраното отъ нея мѣстожителство прѣдъ окръжния съдъ; ако тя не е избрала такова мѣстожителство, той се прилага къмъ дѣлото.

„§ 51. Чл. 698 се измѣнява така:

„Частнитѣ жалби се подаватъ въ двѣ-недѣленъ срокъ, освѣнъ въ случаетъ, въ които сж назначени други срокове. Този срокъ тече, за страната, която е присъществувала въ заседанието, отъ деня на произнасянето на опрѣдѣлението, а за отсъстващата — отъ деня на съобщението ѝ прѣписъ отъ опрѣдѣлението. Подаването на жалба за бавност не се ограничава съ никакъвъ срокъ.

„§ 52. Въ чл. 700, думитѣ: „ако тя въ нѣщо се касае до правата на противната страна“ се изхвърлятъ.

„§ 53. Чл. 704 се измѣнява така:

„Апелативниятъ съдъ разглежда тѣзи жалби въ съдебно заседание безъ призоваване на странитѣ, но като обяви за това на установеното въ съда мѣсто най-малко седемъ дни прѣди назначения денъ за разглеждането имъ.

„Постановенитѣ отъ апелативния съдъ опрѣдѣления по тѣзи жалби се съобщаватъ, въ прѣписъ, на онзи окръженъ съдъ, срѣщу опрѣдѣленията на който сж били тѣ подадени.

„§ 54. Пунктъ първи на чл. 711 се измѣнява така:

„1. за молби за касация на рѣшенията на окръжнитѣ и апелативни съдилища — отъ деня, назначенъ за приготвянето на рѣшенията. Късното изготвяне на рѣшението дава право за продължение на касационния срокъ съ толкова дни, колкото сж се изминали отъ деня, назначенъ за изготвянето на рѣшението до деня на неговото дѣйствително изготвяне;

„А за молби за касация на рѣшенията на мировитѣ съдии — отъ деня на произнасянето на резолюцията.

„§ 55. Втората алинея на чл. 712 се измѣнява така:

„Касационни жалби, които не съдържатъ касационни поводи, се възвръщатъ по разпореждане на прѣседателя на съда. Страната, обаче, има право да подаде, до изтичането на касационния срокъ, нова касационна жалба.

„§ 56. Чл. 725 се отмѣнява.

„§ 57. Въ чл. 785е, слѣдъ думитѣ: „които тѣ сж причинили съ грубитѣ си погрѣшки“ се прибавятъ думитѣ: „и една глоба отъ 5—10 л.“

„§ 58. Чл. 798 се измѣнява така:

„Правото на сиромашия не освобождава страната, въ полза на която е било то признато, отъ задължението да повърне на противната страна съдебнитѣ

и по водене на дѣлото разноски, а на държавното съкровище — разноскитѣ, отъ прѣдварителното внасяне на които е била освободена.

„§ 59. Слѣдъ първата алинея на чл. 819 се прибавя слѣдната нова алинея:

„Той се издава по разпореждане на прѣдседателя на сѣда.

„§ 60. Втората алинея на чл. 820 се отмѣнява.

„§ 61. Къмъ чл. 832 се прибавя слѣдната втора алинея:

„За нередовното врѣщване на тази призовка сѣдебниятъ приставъ може да наложи глоба отъ 5—25 л. на виновното за това лице.

„§ 62. Чл. 848 се измѣнява така:

„Жалбитѣ срѣщу неправилното изпълнение на рѣшенията и всичкитѣ прѣписи по изпълнението, освѣнъ прѣписитѣ, които се отнасятъ до тълкуването на рѣшенията, подлежатъ на разглеждане отъ онзи окръженъ сѣдъ или мирови сѣдия, въ района на който се изпълнява рѣшението, споредъ това, дали изпълнителниятъ листъ е издаденъ отъ окръженъ сѣдъ или мирови сѣдия.

„§ 63. Чл. 852 се измѣнява така:

„Прѣписитѣ и жалбитѣ по изпълнението на рѣшенията се разрѣшаватъ въ разпоредително засѣдание, освѣнъ ако сѣдътъ намѣри за нужно да ги разгледа въ сѣдебно засѣдание съ призоваване на странитѣ.

„Тѣзи жалби се подаватъ на сѣдебния приставъ, който най-късно подиръ три дни ги изпраща въ надлежния сѣдъ, заедно съ своитѣ обяснения.

„§ 64. Втората алинея на чл. 887 се измѣнява така:

„Въ случай че не се явятъ и двѣтъ страни, оцѣнението се извършва отъ вѣщи лица. По вѣзискания по-малки отъ 500 л. оцѣнението се извършва отъ едно вѣщо лице.

„§ 65. Алинея втора на чл. 942 се отмѣнява.

„§ 66. Въ чл. 955, думитѣ: „въ мѣстния окръженъ сѣдъ“ се замѣняватъ съ думитѣ: „на сѣдебния приставъ“.

„§ 67. Чл. 996 се измѣнява така:

„Оцѣнението на недвижимия имотъ се прави отъ вѣзискателя и длѣжника по взаимно съгласие. Ако такова съгласие не се постигне, или ако длѣжникътъ отсѣтствува, вѣзискателятъ прави самъ оцѣнението, но въ този случай то не може да бѣде по-низко отъ оцѣнката на имота въ данъчнитѣ книги.

„Тѣзи оцѣнения се съобщаватъ на сѣдебния приставъ съ писмени заявления до свършването на описа.

„§ 68. Чл. чл. 997, 998 и 999 се отмѣняватъ.

„§ 69. Пунктъ 3 на чл. 1010 се измѣнява така:

„3. Кратко описание на имота съ обозначение на границитѣ и пространството му и мѣстото, дѣто се намира той.

„§ 70. Чл. 1013 се измѣнява така:

„Прѣди продафта сѣдебниятъ приставъ съставя за всѣки имотъ продавателенъ листъ, въ който записва: названието на имота, или на отрѣза отъ него, границитѣ и пространството му, цѣната, отъ която трѣбва да се захване продафта на имота, недоплатенитѣ за него данъци и разноски, които сѣ станали, за да се назначи той за проданъ.

„§ 71. Чл. 1025 се отмѣнява.

„§ 72. Къмъ чл. 1026 се прибавя слѣдната втора алинея:

„Опрѣдѣлението, съ което сѣдътъ се произнася по утвърждаването на продафта, е окончателно и може да се обѣжи само по касационенъ редъ.

„§ 73. Чл. 1027 се измѣнява така:

„Когато се утвърди продафта и опрѣдѣлението на сѣда стане неотмѣняемо, имотътъ се прѣдава отъ сѣдебния приставъ въ фактическо владѣние на купувача.

„§ 74. Къмъ чл. 1059 се прибавя слѣдната втора алинея:

„За въвеждането въ владѣние, сѣдебниятъ приставъ съставя протоколъ на самото мѣсто и отстранява длѣжника отъ имота, ако послѣдниятъ не го напусне доброволно. При това сѣдебниятъ приставъ е длѣженъ, ако страната поиска това, да постави гранични знаци на имота, за което прави бѣлѣжки въ протокола.

„§ 75. Чл. 1071 се измѣнява така:

„Не се допуштатъ да участвуватъ въ разпрѣдѣлението онѣзи вѣзискатели, които сѣ прѣдъявили на сѣдебния приставъ своитѣ изпълнителни листове слѣдъ постѣпването на сумитѣ за разпрѣдѣление. Но както тѣзи вѣзискатели, така и всички други, които сѣ получили удовлетворение по съразмѣрностъ, запазватъ правото си да искатъ допълнително удовлетворение отъ друго имущество на длѣжника или да молятъ да се признае той за несъстоятеленъ.

„§ 76. Първата алинея на чл. 1184 се измѣнява така:

„Когато сънаслѣдницитѣ не се раздѣлятъ доброволно, или пъкъ нѣкои отъ тѣхъ отсѣтствуватъ, или между тѣхъ има непълнолѣтни, дѣлбата на наслѣдството се извършва по сѣдебенъ редъ — отъ окръжния сѣдъ или мирови сѣдия, споредъ общата стойностъ на подѣляемитѣ наслѣдствени имоти.“

Прѣдседателъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Недѣлчо Георгиевъ.

Н. Георгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Има нужда отъ измѣнение на нѣкои закони по правосѣдието, тѣй като и безъ туй то е много осложнено, и навѣждѣ се е проповѣдвало, че се има нужда отъ по-бърза и по-опростотворена процедура у насъ. Взехъ думата само да направа нѣкои бѣлѣжки, за които ще моля комисията, заедно съ г. министра на правосѣдието, когато ще се разглежда законопроектътъ въ комисията, да ги иматъ прѣдъ видъ, защото, споредъ нашето разбиране, има нѣкои измѣнения въ нѣкои членове, които повече ще осложнятъ работата, отколкото е била досега. А извѣстно ви е, че колкото повече осложняваме работата, толкова повече създаваме работа на сѣдилищата, повече длѣжности се откриватъ и т. н.

Досега огледътъ ставаше съ свидѣтели. Въ законопроекта виждамъ, че тамъ сега се прави измѣнение. Питамъ, какъ ще става огледъ безъ свидѣтели, безъ околни люде, понеже наредбата, която е въ стария законъ, се отмѣнява и нищо не се спомеनावя, дали и за тѣзи работи ще си служимъ съ правилници, както по другитѣ работи.

Послѣ, каква е цѣльта съ отмѣнение на клетвата. Ние разбираме, че клетва пакъ ще има, но тя ще бѣде безъ свещеникъ. Ние разбираме, споредъ нашето схващане, че цѣльта е да се прѣмахнатъ разноскитѣ, съ които сѣ съпроводени клетвитѣ, та искаме да знаемъ, сега свещеническата клетва пакъ ли ще съществува или не. И ние разбираме, че клетва нѣма да има.

Въ чл. 124 се казва, че когато се разглежда едно дѣло, ако една отъ странитѣ не е стигнала на врѣме, а е стигнала тѣкмо когато дѣлото е почти на прѣминаване, дава се възможностъ на пристигналото, макаръ и по-късно, лице да вземе участие, и издаденото рѣшение се счита незадочно, а сега това се отмѣнява. Ние мислимъ, че съ това се осложнява работата и вмѣсто да се свършва тя, ще се счита като задочно рѣшение и ще се продължава работата.

Министъръ Х. Славейковъ: Сега нѣма задочни рѣшения.

Н. Георгиев: И послѣ, най-важното, което е, споредъ насъ, като-че-ли адвокатското съсловие ще стане опекунтъ на българскитѣ граждани. (Смѣхъ) Ние задължаваме всички да знаятъ законитѣ на страната, и би трѣбвало да ги знаятъ; задължаваме всѣко едно лице, когато ще стане чиновникъ, или ще постѣпи ученикъ въ едно училище, да може само да си пише заявление, а тукъ, по сѣдебната частъ, когато нѣкой гражданинъ си направи заявление, то непрѣмънно трѣбва да бѣде приподписано и отъ адвокатъ. Нѣкои отъ г. г. адвокатитѣ казватъ: когато то е приподписано отъ адвокатъ, тогава е гарантирано, че дѣлото е заведено справедливо и ще се спечели. Каква гаранция ще ни дадатъ г. г. адвокатитѣ, ако заявлението се приподпише отъ адвокатъ, че дѣлото сигурно ще се спечели? Ами ако се изгуби дѣлото?

Г. Копринаровъ: Не така. Трѣбва, напр., да се гледа свидѣтелитѣ да не бѣдатъ роднини.

Н. Георгиевъ: Тогава, каква цѣль се постига съ вашия подписъ?

Г. Копринаровъ: Въобще, да-ли е правилно заведено дѣло, а не че е гарантирано спечелването му.

Прѣдседателъ: Моля, г. Копринаровъ, не прѣкъсвайте.

Н. Георгиевъ: Менѣ ми се струва, че това е спѣнка, която ние туряме въ рѣцѣтъ на цѣлия български народъ. Способенъ-неспособенъ, знае-незнае, той не може да напише самъ заявлението си, а трѣбва да търси на всѣко мѣсто адвокатъ за това.

Послѣ, друга една отъ най-главнитѣ промѣни е относително изпълнението отъ сѣдебния приставъ. Досега се практикуваше така: на другия день слѣдъ продажбата непрѣмънно ще има 5%. Ние бихме желали, ако е възможно, не три дена да се дава възможностъ — както бѣше досега, на третия день да става окончателната продажба — но да има 5—10 дена. Нека се даде възможностъ на този длъжникъ, комуто се продава имотъ, да може да помисли, да може да потърси срѣдства, да могатъ да се научатъ повече хора, да се явятъ повече конкуренти, за да може да излѣзе имотътъ на цѣна. Сега ние виждаме, при първа опѣнка, явятъ се неявятъ се конкуренти, продажбата на имота да се оформява съ двама-трима души, и свършено. Менѣ ми се струва, че това не е въ интересъ на длъжницитѣ, чийто имотъ се продава. Въ нищо не губимъ, ако ние продължимъ срока, не на третия день да бѣде окончателната продажба, но на петия или десетия. Цѣльта не е да наказваме длъжницитѣ да имъ вземеме имотитѣ; цѣльта е: ако намѣрятъ срѣдства, да могатъ да се отплатятъ, да си взематъ имотитѣ, защото иначе, както ние правимъ, имотитѣ ще се групиратъ отъ день на день въ по-малко рѣцѣ и дребната собственостъ ще пропадне.

Ето защо, азъ ще моля г. министра на правосѣдието, па и самата комисия, прѣтържката, която ставаше съ 5%, да не се отмѣнява, а да се остави, защото иначе ще изпадне много по-алѣ, отколкото сме били досега. Това е въ интереса на купувачитѣ, но тѣй, както става, купувачитѣ сѣ по-малко, отколкото продавачитѣ и, значи, повече ще бѣдатъ тия, които ще страдатъ отъ измѣнението на тия членове, отколкото тѣзи, които ще се възползуватъ отъ това.

По другитѣ измѣнения, които ще има да правимъ, мисля, че нѣма нужда да се говори сега, а слѣдъ като комисията внесе доклада си на второ четене, когато се разисква членъ по членъ; тогава именно ще бѣде умѣстно да се разисква.

Прѣдседателъ: Има думата г. Димитъръ Каранешевъ.

Д. Каранешевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ нѣма да говоря подробно по прѣдставенитѣ измѣнения въ гражданското сѣдопроизводство, защото мѣстото му е при второто четене, когато се разисква членъ по членъ. Тамъ ще направимъ нашитѣ бѣлѣжки.

Ако взехъ думата, то е само да отговоря съ двѣ-три думи на прѣждеговорившия, който засегна единъ въпросъ, именно измѣнението на онзи членъ, който изисква, щото всѣка молба, подадена въ сѣдилището, да бѣде приподписана отъ адвокатъ. Това е точно за охранение интереситѣ на онѣзи, които отиватъ да търсятъ правосѣдие, защото може-би прѣждеговорившиятъ да не се е сѣдилъ, но има много селяни и граждани, които сѣ се сѣдили и на които дѣлата сѣ уврѣдени и интереситѣ имъ погубени по такъвъ начинъ, както досега е било: исквитѣ молби сѣ се писали и подавали отъ хора неподготвени. За да се избѣгне туй, да се охранятъ интереситѣ на хората — именно затуй е направено това измѣнение. Азъ само съ тѣзи думи искахъ да отговоря, че тукъ не се цѣли да се привилегирова, да се защитятъ интереситѣ на нѣкакво адвокатско съсловие, а се цѣли да се запазятъ интереси много скѣпи — интереситѣ на онѣзи, които отиватъ да търсятъ правосѣдие.

Само туй искахъ да кажа, като повтарямъ, че всичко друго, което има да кажемъ, ще го кажемъ при второто четене, понеже тукъ не му е мѣстото да говоримъ, защото нѣма какво да се говори по принципъ: че трѣбва да стане едно подобрене въ нашето гражданско сѣдопроизводство, трѣбва.

Прѣдседателъ: Има думата г. Александъръ Стамболийски.

А. Стамболийски: Г. г. народни прѣдставители! И азъ не мислѣхъ да приказвамъ по принципъ по този законопроектъ, защото аслѣ може да се приказва по-добрѣ при второто четене, но не можахъ да се стѣрпя да оставя безъ отговоръ г. Каранешева.

Изглежда, че това, противъ което г. Недѣлко Георгиевъ най-вече възстана, вие ще се мъчите да го прокарате, а туй нѣщо, споредъ насъ, не би трѣбвало да стои въ това измѣнение. Ще се оправдаватъ вие, че това не било едно кастово изискване, а било въ интереса на народа! Тѣй нѣкога се оправдаваха и рицаритѣ и князетѣ, и монарситѣ, като казваха, че всичко вършатъ за народа, че тѣ ще излѣзатъ да се биятъ съ своитѣ щикове за народа и пр. и пр. Не, г. г. народни прѣдставители, това не трѣбва да се търпи. Онзи день, когато се разглеждаше законопроектътъ за благоустройството, ние допуснахме сѣщо такива кастови изисквания, кастови поглѣзновения на инженеритѣ: отнематъ възможността за прѣживѣване на маса инженери, на които титлата е дадена отъ училища, които до днесъ сѣ приемани на държавна служба като инженери; нѣколко души вишисти ги кажете, нѣколко души инженери, които и безъ това сѣ добрѣ възнаградени, искатъ да подбиятъ или да спратъ конкурирането между инженерството, искатъ да си осигурятъ единъ много подобъръ пазаръ и сѣ прокарали чудовищни кастови наредби въ този законопроектъ. Дано комисията ги съзре и прѣмахне, защото тукъ ще откриемъ много кривли ризи на тѣзи, които сѣ нареждали законопроекта. Азъ още тогава казахъ, че това е една бюрократическа работа, противъ която трѣбва да възстанемъ, но г. министъръ Такевъ ми каза, че това било работа на наши другари. Азъ не допусамъ наши другари, като г. Мирски, като г. Гиргинова, да прокаратъ такива чудовищни работи. Сѣщо и туй е една кастова работа. Каквото щете ми кажете, азъ не мога да допусна, че това ще бѣде отъ полза за население.

нието: да изискате вие на всяка една искова молба да има и адвокатски печат. То е ужасно, то е нетърпимо! Ще накарате хората да правят митинги против такива кастови наредби, когато ние живеем в демократическа страна.

Д. Каранешев: Като-че-ли твоите мисли сж авторитетни и не признаваш нищо.

А. Стамболийски: Когато трѣбва да се стремимъ въ една правова страна всеки единъ да бѣде защитникъ на себе си, вие ще го карате тамъ, прѣзъ стѣргата; вие ще карате този или онзи да се моли на адвоката, да му подлага рѣка. Какъ така вие ще задължите мене, този или онзи, да отиде съ исквата молба да подлага рѣка на адвоката, за да я поднесе? Азъ отговарямъ за своите интереси; защо ще създавате такива привилегии, защо ще създавате такива ограничения — да посѣгате на моята свобода да се отнеса до сѣдилището? Не, г. г. народни прѣдставители, азъ ще ви моля, особено вие, адвокатите, да не се застъпвате за това: съ нищо не можете ни убѣди. Има други мѣрки, които могатъ да се взематъ за защита интересите на населението. Има, дѣйствително, прошеносици, има адвокати, които сж станали причина да изгубятъ хората съ хиляди левове, но може да се взематъ други мѣрки спрѣмо такива, можемъ да приложимъ общия наказателенъ законъ спрѣмо такива мошеници, ще ги нарече азъ. Недѣйте, заради блѣхата, да изгаряте цѣлия юрганъ; недѣйте се оправдава, че вършите това въ полза на цѣлия народъ. Азъ ще моля комисията, па и г. министра, да се съгласятъ да се прѣмахне това чудовищно законоположение.

И. Хаджиевъ: Защото и навсѣкждѣ нѣма адвокати.

А. Стамболийски: Оставете това; и да ги има, туй е чудовищна кастова наредба. Вие насъ ни обвинявате, че се организираме въ отдѣлно сѣсловие и пр., но ние никога нѣма да прѣдлагамъ едни такива искания, да създадемъ особени наредби, особени привилегии за земледѣлското сѣсловие. Не, ние ще се боримъ противъ всякакви привилегии, противъ създадените досега привилегии. Днесъ адвокатството, което е доста добръ възнаградено, което е много добръ поставено, изисква нови привилегии. Това е прѣкалено, това е нетърпимо.

Тѣзи блѣжки имахъ да направя, не по законопроекта, а по думите на г. Каранешева. И азъ повторно моля г. министра да не държи на туй.

Прѣдседателъ: Има думата г. министърътъ на правосѣдието.

Министъръ Х. Славейковъ: Измѣнения въ закона за гражданското сѣдопроизводство се налагатъ отъ желанието да ускоримъ производствата въ окръжните сѣдилища, които сж прѣтрупани съ много работа и, слѣдователно, не може своевременно да се даде бързо правосѣдие на тѣзи, които се обръщатъ къмъ нашите сѣдилища за разрѣшение на въпроси отъ твърдѣ жизненъ характеръ за тѣхъ. По-напрѣдъ процедурата бѣше по-усложнена, благодарение на туй, че сѣдийскиятъ персоналъ не е билъ достатъчно подготвенъ. Сега постепенно този персоналъ се е подобрилъ и ние вече имаме достатъчно юристи, които могатъ успѣшно да поематъ върху себе си раздаването на правосѣдието. А въ такъвъ случай ще трѣбва да опростотворимъ процедурата, за да имъ дадемъ възможностъ да работятъ повече, а съ това да се постигне гонимата цѣль, общото желание, изобщо, у насъ — правосѣдното дѣло да върши по-бърже. Това е рѣководило мене, когато внесохъ тия законоположения. И както виждате, извѣстни формалности сж изхвърлени, други такива сж опростотворени. Тѣй, напр., по-напрѣдъ сѣдния бѣше

дълженъ да подписва самичкъ призовките и извѣстни други книжа; сега отчемаме отъ него тази длъжностъ и я даваме на секретаря; по такъвъ начинъ сѣдния ще върши по-сѣществена работа, а да не си губи ежедневно по два-три часа за подписване на дребни книжа, неимѣючи нищо общо съ сѣщността на работата, съ която той е натоваренъ. Тѣй сѣщо прѣмахнахме извѣстни институти, които на практика се показаха не дотамъ необходими за правилното разрѣшаване на дѣлата, а съставляваха сами по себе си една прѣчка за бързия ходъ на дѣлата. Едно отъ тѣхъ е, напр., дознанието. Дознанията на практика се оказаха, че иматъ туй неудобство, дѣто сѣдния, отивайки на самото мѣсто и обръщайки се къмъ административните власти да му покажатъ по-стари хора, съсѣди на спорния имотъ, или хора, които могатъ да знаятъ нѣщо за спорния имотъ, се оказва, че тѣ, въ сѣщностъ нищо не знаятъ, явяватъ се прѣдъ сѣдния и казватъ: Нищо по работата не ни е извѣстно. Дѣлото се отлага за туй дознание — вънъ отъ туй законътъ казва, че тамъ, дѣто е допустимо дознанието, свидѣтелските показания не се приематъ — губи се врѣме, не могатъ да се допуснатъ други доказателствени срѣдства по спорния прѣдметъ и страната, която се облѣга на едно подобно дознание, губи процесътъ и нѣма възможностъ въ втората инстанция да прѣдстави друго доказателство. Сѣдилищата разсѣждаватъ, че щомъ е правено дознание и се оказва, че е безрезультатно; кой ще гарантира, че, при второ дознание, можемъ да попаднемъ на съсѣди, които дѣйствително ще знаятъ нѣщо по този споръ — и отказватъ второ дознание, споредъ моето мнѣние, много справедливо, защото то е една отъ причините да се бавятъ дѣлата. Има дѣла, които се търкалятъ изъ сѣдилищата по двѣ-три години, защото, поради многото дѣла, които постѣпватъ въ нашите сѣдилища, не може да имъ дойде редъ отново да бѣдатъ назначени. По такъвъ начинъ, освѣнъ дѣто се забавя ходътъ на дѣлото, но и практически резултатъ не се добива. Вѣрно е, че това доказателство като бѣде измѣстено отъ нашата процедура, ще бѣде замѣстено съ общите доказателства, съ показанията на свидѣтелите. Ще ми възразятъ, че страните, които сж заинтересовани, всякога ще посочатъ на свои свидѣтели, ангажирани отъ тѣхъ, ще могатъ да прокаратъ прѣдъ сѣдилищата неправилно тѣхно искане; сѣдътъ ще бѣде въведенъ въ заблуждение отъ подобни недобросѣвѣстни свидѣтели и да разрѣши неправилно процеса. Това се е случвало на практика, не може никой да го откаже, но сѣдътъ е властенъ да обсежи нашироко тѣхните показания и ще може да се добере до материалната истина. Обаче туй неудобство, на което се позоваватъ лицата, които държатъ още за дознанията, сѣществувало и при самото дознание. Азъ съмъ билъ доста дълго врѣме сѣдия и два пѣти повече адвокатъ, зная на практика, какъ ставатъ дознанията. Обикновено страните отиватъ въ съсѣдното село — тия села се знаятъ, не могатъ да не се знаятъ — нагласяватъ си работата съ чмета или члена, къмъ когото се обръща сѣдния съ молба да му посочи свидѣтели, тѣ си посочватъ свидѣтели, тѣ му правятъ списъка и той ги прѣдава на сѣдния, който е натоваренъ да произведе дознанието, и, въ сѣщностъ, пакъ сж палице истински свидѣтелски показания, пакъ се разпитватъ тия лица, които би могли да бѣдатъ разпитвани по посочване само на страните, безъ да ходи членътъ на сѣда да ги търси по съсѣдните села. Вънъ отъ това, съ дознанията се натоварватъ страните съ много разноски. Всичко туй ме накара да изхвърлимъ туй доказателствено срѣдство, и къмъ случаите, въ които то е било допустимо, да приспособимъ общите доказателствени срѣдства на закона.

Второ отъ изхвърлените нѣща е съмнѣнието. Съмнѣнието не е довеждало практически до другъ резултатъ, освѣнъ слѣдъ него да се заяви пакъ под-

логъ, и подлогътъ се заявява. Много рѣдки сж случаитѣ, въ които едно съмнѣние свършва съ онази процедура, която е отредена въ закона за туй съдебно дѣйствиe и, вмѣсто да вършимъ едното и другото, и съ това да затрудняваме хода на дѣлата, издобрѣ е, мисля азъ, да приемемъ само подлога, и въ тази форма, въ която сега е прѣдставенъ въ законопроекта, да могатъ да се разрѣшаватъ всички спорни въпроси отъ материята на подлога и съмнѣнието, както бѣше досега. Съ това пакъ правимъ извѣстно съкращение въ процедурата и можемъ да мрѣднемъ дѣлата пакъ напредъ.

Третото извърлено нѣщо е клетвата, върху която, по всѣка вѣроятностъ, при второто четене ще има прѣпири да остане ли тя или не — клетвата като обрядъ и клетвата като доказателствено срѣдство. Въ първия случай сме прѣдвидѣли, щото клетвата да бѣде извършвана, както навредъ става това, отъ органа на съдебната властъ, понеже тя прѣдъ сжщата тази съдебна властъ става и тя обвързва сѣда съ извѣстни дѣствия. Наистина, казватъ, че свещеникътъ е, който, съ своя санъ, съ положението, което заема въ църковната иерархия, прави извѣстно впечатлѣние върху лицето, което се кълне и, слѣдователно, внушава въ него извѣстно уважение къмъ религиознитѣ негови тежнениа, и ще го накара да бѣде по-право въ депозирането на своитѣ показания прѣдъ сждилището, да не крѣшка, да не лъже и т. н. Азъ мисля, че това е едно заблуждение. Това е наказателната отговорностъ, която кара лицето, когато му бѣде подложена клетвата, да си спомни заради нея, и тази наказателна отговорностъ е, която ще го накара, когато то е малко, горѣ-долу съмнително, да върви изъ правия пътъ; не е свещеникътъ, който ще го накара, но е страхътъ отъ наказателната отговорностъ, която и при новото измѣнение остава да сжществува въ нашитѣ наказателни разпорѣждания и, разбира се, ще обвързва съ тази отговорностъ лицето, което се наеме да лъже прѣдъ сждилищата.

Отъ друга страна, тази ни реформа дава възможностъ на сѣда и на сждията по-бърже да прокарватъ дѣлата. На практика ние знаемъ, че свещеницитѣ не се явяватъ въ сждилищата наврѣме, всѣкога сж заети съ своитѣ служебни обязанности, трѣбва да се чака, трѣбва да се отлага дѣлото често пѣти и заради него и т. н. Та съ това става едно извѣстно забавяне въ производството на дѣлата и се явява нужда да се освободимъ отъ него. По другата клетва сега нѣма какво да говоря. Когато дойде въпросътъ за нея, за рѣшителната клетва като доказателствено срѣдство, тогава ще поговоримъ върху нея и въ комисията, и тукъ, както, изобщо, и по всичкитѣ членове, които се измѣняватъ и допѣлватъ, защото всѣко едно законоположение съдържа въ себе си извѣстенъ принципъ и когато се дебатира членъ по членъ, тогава хемъ нѣма да се губи тукъ врѣме, хемъ по-обстойно ще се обсъждатъ въпроситѣ, които се засѣгатъ отъ тѣхъ.

Сега ще кажа нѣколко думи по поводъ говореното отъ г. Недѣлча Георгиевъ и г. Стамболийски, отъносително претендираното, тъй да се каже, покровителство на адвокатското съсловие съ едно извѣстно измѣнение, което се внася у насъ. Прѣди всичко, трѣбва да отбѣлѣжа, че задължението извѣстна молба да бѣде подписана отъ адвоката не е разпространено върху всичкитѣ книжа, които поставятъ въ сждилищата: това задължение се отнася до книжа, които поставятъ само въ обикновенитѣ сждилища, а не прѣдъ мировитѣ сждии, и тамъ не могатъ да сжществува такива интереси, каквито се подозиратъ у адвокатското съсловие. Градското население е ангажирано съ по-голѣмитѣ процеси, които отиватъ въ окръжнитѣ сждилища и, ако се засѣгатъ, съ това тѣхнитѣ материални интереси, тѣ сж, които биха могли да бждатъ засегнати, но не интереситѣ на широката маса, на която прѣдставители се явяватъ и претендиратъ, че се явяватъ изключително

земледѣлцитѣ тукъ. Г. г. Стамболийски и Недѣлча Георгиевъ трѣбва да знаятъ, че и днесъ сжществува разпорѣждане въ закона, по което нито една книга на окръжното сждилище, нито една бумага, нито една искова молба, въобще никаква молба, не само въ окръжнитѣ сждилища, но и въ мировитѣ сждилища, не може да бѣде приета, ако не носи подписа или щемпеля на адвоката или прошенписеца.

Д. Драгиевъ: Обаче, ако лицето, което подписва тая бумага, я дава за своя смѣтка, позволява се, а сега и това не се позволява.

Министъръ Х. Славейковъ: Ще Ви кажа. Рѣдко сж ония, които се отправятъ къмъ сждилищата и които подписватъ сами молбитѣ си.

А. Стамболийски: Защо ще отнемете туй тѣхно право?

Министъръ Х. Славейковъ: Но не е тукъ интересътъ на адвокатитѣ, който ние искаме да защитаваме, защото адвокатитѣ не се ангажиратъ съ туй да гледатъ процеса на лицето, което го моли да прѣгледа и подпише исковата молба. Ако ние задължихме непрѣмѣнно странитѣ да се явяватъ съ адвокати прѣдъ сждилищата, да нѣматъ право да пледиратъ, тогава да.

А. Стамболийски: То е сѣ едно.

Министъръ Х. Славейковъ: Не е сѣ едно, г. Стамболийски. Азъ ще Ви кажа, защо не е сѣ едно — защото тукъ адвокатскитѣ възнаграждения заради това не сж прѣдвидѣни; то е по едно доброволно съглашение: възможно е страната да вземе адвокатъ, възможно е да не вземе, но тя ще се отърве съ единъ много малкъ разходъ въ сравнение съ онова, което може да изгуби, благодарение на туй, че исковата молба не е написана, не е обоснована тъй, както би трѣбвало да бѣде, както позволява самата основа на иска на извѣстно заинтересовано лице. Прошенписецътъ, както и самичкъ този, който има нужда да се отпрати къмъ сждилището за правосѣдие, не сж запознати добрѣ съ законитѣ и могатъ да поставятъ една лоша основа на тая искова молба; тя е свързана съ голѣми мита, както знаете, въ окръжнитѣ сждилища, съ разноски, други по процедурата, по производството на дѣлото, често пѣти, дори, отива въ втората инстанция, правятъ се, слѣдователно, двойни разноски и слѣдъ това сждѣтъ намира, че основата на иска не е поставена правилно, отхвърля го и всички тѣзи разноски, които често пѣти дождатъ съ стотици и хилядници левове, пропадатъ, а тѣ не биха пропаднали, може-би, ако единъ адвокатъ прѣгледаше исковата молба и сложеше подписа си като едно доказателство, че наистина се е обърнало повече внимание върху основата на иска отъ едно лице, специалистъ по работата си и по-малко грѣшки сж допустими въ случая.

А. Стамболийски: Ами ако исковата молба и тогава пропадне? Гарантира ли се, че нѣма да пропадне? Въ случай, че пропадне, адвокатътъ ще се държи ли отговоренъ?

Министъръ Х. Славейковъ: Ще Ви кажа. — Ако адвокатътъ не е поставилъ правилна основа на даденъ искъ, страната има право и по сега сжществуващия законъ на искъ за врѣди и загуби, за недобросѣдствителностъ.

Недѣлча Георгиевъ: Г. министре! Ако искътъ ми е по записъ, защо има нужда отъ адвокатъ да ми върши работата?

Министър Н. Мушановъ: Защото всички хора не сж умни като Васъ. Това е гаранция за сѣдящитѣ се.

Р. Яневъ: Тая система се въвежда само за неумнитѣ, а не и за умнитѣ, както г. Мушановъ каза.

Недѣлчо Георгиевъ: Ако смѣтате, че този законъ не се отнася за насъ, добръ, тогава.

Министър Х. Славейковъ: Ако Вие мислите, че единъ записъ е достатъченъ, за да можете да съставите една искова молба по него, Вие грѣшите. Вие често пѣти ще платите разноснитѣ и по това, защото не всѣки записъ прѣдставлява отъ себе си една леснота за разрѣшение спорниятъ въпросъ по него.

Недѣлчо Георгиевъ: Г. министре! Макаръ че сте адвокатъ и министъръ, дайте ми една полица, па елате да се разправяме двама. Ако искате, вземете всичкитѣ адвокати въ България.

Министър Х. Славейковъ: Ако искате, азъ ще Ви дамъ една полица и идете да ме осѣдите, да си опитате щастieto прѣдъ сѣдилищата и познанията по правото.

Недѣлчо Георгиевъ: Достатъчно е да имамъ тѣзи права.

Д. Драгиевъ: По-добръ, откажете се да защитавате туй законоположение, г. министре, защото то е незащитимо.

Министър Х. Славейковъ: Азъ не държа много за него, азъ искамъ да гарантирамъ . . .

Т. Икономовъ: Вие трѣбва да държите на него, г. министре, защото то е необходимо.

Министър Х. Славейковъ: Азъ ще оставя този въпросъ да го разрѣши Народното събрание. Азъ ще се помъжа да го защита, защото мисля, че съмъ правъ съ прокарането на тая реформа и че съ нея гарантираме много по-голѣми права, отколкото да създаваме загуби, отъ които вие се боите.

Д. Каранешевъ: И тя защитава много по-голѣми интереси, отколкото тѣзи, които тѣ защитаватъ.

Министър Х. Славейковъ: Да, много по-голѣми интереси, отколкото вие, г. г. земледѣлци, си прѣдполагате. Ето защо, азъ съмъ внесълъ тая реформа и въ комисията ще поговоримъ върху нея и азъ мисля, че, по-скоро, вие ще се съгласите съ насъ, че тя е необходима за закрилата интереситѣ на населението, отколкото ние съ васъ (къмъ земледѣлската група), че тя е едно облагодѣтелствуване за адвокатското съсловие.

Що се отнася до недобросъвѣстността на сега съществуващитѣ прошеносписци, адвокати и т. н., които ще съществуватъ и за въ бѣдѣ, за нея има наказателни разпореждания, г. Стамболийски, и тѣ всѣкога могатъ да бѣдатъ наказани и лишени отъ правото, което сж придобили, щомъ наистина сж употребили мошенически маниери за изгубване на дѣлата, които имъ сж повѣрени. Заради туй има отговорностъ; недѣйте мисли, че нѣма отговорностъ. Наказателниятъ законъ е прѣдвидѣлъ за тѣхъ тази отговорностъ и страхътъ отъ нея може да сдържи кожата хората, които, иначе, могатъ да се подхлъзнатъ. Ние не можемъ да гарантираме, че всички, които влизатъ въ адвокатското съсловие, сж безукоризнени, честни, както никоя корпорация не може да гарантира за честността и безкористнето на съставляващитѣ я хора. Има мошеници и между адвокатитѣ, но и заради тѣхъ има законъ, както изобщо има законъ за всички

мошеници, и оцетениятъ може да се обърне къмъ тѣхъ за врѣди и загуби. Азъ бихъ молилъ по-подробноститѣ на този законопроектъ да поговоримъ повече при второто четене и въ комисията, защото, ако ние почнемъ да говоримъ по всичкитѣ измѣнения, намъ ще трѣбватъ поне двѣ седмици, додѣто разрѣшимъ този въпросъ. Азъ мисля, че въ интереса на правосѣдното дѣло е, колкото е възможно, по-скоро да прокараме тѣзи измѣнения въ съществуващитѣ у насъ закони.

Прѣдседателъ: Има думата г. Вълчо Георгиевъ.

В. Георгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Разискванията по този въпросъ станаха малко като на второ четене; но по-добръ е да се разберемъ още отсега, защото, като имаме прѣдъ видъ, че този законопроектъ ще отиде въ комисията, нека и послѣдната да има прѣдъ видъ разискванията, които станаха тукъ, а не само, тѣй да се каже, желанието на нѣколко души, които искатъ по свой начинъ да разрѣшатъ извѣстни членове отъ този законопроектъ.

Взели да плачатъ хората отъ адвокатското съсловие на чуждъ гробъ! Но този, който плаче на чуждъ гробъ, той остава безъ очи. Азъ мисля, че когато се нарежда единъ законъ, особено единъ членъ отъ него, не трѣбва да се мисли общо и да се взема цѣлото население изобщо, но трѣбва да се впуснемъ малко въ частноститѣ, каква врѣда би принесълъ този членъ, ако се остави тѣй, както е редактиранъ въ законопроекта.

Д. Каранешевъ: На второ четене ще говорите по това.

В. Георгиевъ: Азъ мисля, че това говорене си пѣма мѣстото на второ четене; мѣстото му е сега, при първото четене, защото ако борбата сега се поведе, ще има влияние надъ комисията, а ако замълчимъ, комисията ще го остави така, както си е; ние знаемъ какъ се редактиратъ членоветѣ въ комисията и какъ се приематъ въ камарата; на насъ не остава възможностъ по-нататъкъ да се боримъ, защото, казватъ, комисията така го е приела.

Но думата ми е за подписването на тѣзи заявления и искови жалби отъ нѣкои-си адвокати. Г. г. народни прѣдставители! Вие ще турите въ много трудно положение много търговци, много кръчмари, много занаятчи и много земледѣлци, които могатъ прѣспокойно сами да си напишатъ заявлението много по-добръ отъ съществуващитѣ сега адвокати, признати отъ 1894 или 1895 г., отъ народняшко врѣме — народняцитѣ да имъ теглятъ грѣховетѣ. Има такива марди адвокати въ България, които не могатъ да напишатъ една жалба толкова, колкото може да я напише единъ човѣкъ не адвокатъ, и сега азъ да отида да се подчиня на неговата редакция, когато азъ много по-добръ мога да си напиша едно заявление и да го изпратя въ мировото сѣдилище.

Министър Х. Славейковъ: Ще намѣрите другъ, който да не е народнякъ. Нѣма защо да се грижите за това; нѣма да търсите тѣзи, които народняцитѣ сж пропуснали.

В. Георгиевъ: Азъ мисля, че тази наредба трѣбва да се отнася повече за хора, които не могатъ сами да си напишатъ заявлението, а тѣзи, които могатъ сами да направятъ това, нѣма пужда да отиватъ да търсятъ адвокатъ, за да приподписва, защото онзи, който го е написалъ, не е, слава Богу, още малолѣтенъ, за да го носи на подписъ при нѣкой адвокатъ, като неговъ настойникъ. Та, ви казвамъ, ако вие прокарате тази редакция тукъ и на второ и на трето четене и я узаконите, азъ ви увѣрявамъ, че ще накарате много хора да си оставятъ занятията и да

отиватъ на разстояние 30—40 км. мѣсто, само и само да си сложи подписа на заявлението имъ нѣкой адвокатъ, за да се направи, тъй да се каже, кефа на адвокатата. Ние ще направимъ едно добро на нашитѣ граждани, които се ползватъ отъ този законъ, ако направимъ едно изключение, защото безъ такова едно изключение въ този членъ, ние ще забъркаме една каша, която ще бѣде по-голяма, отколкото е била досега. Азъ мисля, че комисията нѣма нужда да оплаква толкова чуждитѣ интереси; този, който не иска да отиде до адвокатъ и не знае да си напише заявлението, както трѣбва, до мировия сѣдия или окръжния сѣдъ, нека самъ теги послѣдствията; щомъ единъ пътъ си е написалъ заявлението и самъ си е сложилъ подписа, той остава отговоренъ, нѣма защо да отидемъ да плачемъ ние, че по нередовностъ написаното заявление или молба не може да се удовлетвори. Би било желателно и моля да отстъпимъ въ този случай и да не въвеждаме хората въ затруднения.

Прѣдседателъ: Има думата г. Маринъ Ничовъ.

М. Ничовъ: Г. г. народни прѣдставители! Нѣмахъ намѣрение да говоря, но взехъ думата затова, защото виждамъ, че не се разбираме съ тѣзи господа, които говорятъ отъ тамъ (Сочи земледѣлската група) по тази именно материя. Казава се: защо да задължаваме хората, напр., отъ единъ пунктъ, какъвто е Балбунаръ, да отиватъ 30 км. далечъ, за да търсятъ адвокатъ. Тукъ не се разбираме съ господата, които говорятъ отъ тамъ. Законопроектътъ прѣдвижда производство прѣдъ окръженъ сѣдъ и прѣдъ мировия сѣдия. Въ производството при мирови сѣдии, нѣма нужда да търсите адвокатъ; това производство ще се води пакъ, така, както се е водило досега. Тѣзи задължения сж само за производството прѣдъ окръжния сѣдъ; тукъ именно не се разбираме. Значи, за дребни дѣла — на кръчмари, бакали — за каквито господата отъ тамъ изказватъ страхове, нѣма никакво опасение, защото по тѣхъ сами заинтересованитѣ ще си пишатъ исковитѣ молби, както и досега сж ги писали, а само за искове прѣдъ окръжния сѣдъ отъ 1.000 л. нагорѣ ще трѣбва да търсятъ адвокатъ, защото това ще бѣде въ интереса на самата страна, която води дѣлото.

Толкова имамъ да кажа само за обяснение.

Недѣлчо Георгиевъ: Напротивъ, тѣзи, които иматъ да взематъ отъ 1.000 л. нагорѣ, тѣ сж по-умни; тѣ знаятъ какво да правятъ.

В. Георгиевъ: Желателно е да не се иска това общо за всички български граждани.

Министъръ Х. Славейковъ: Не се иска общо за всички.

Прѣдседателъ: Турямъ законопроекта на гласуване. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ по принципъ законопроекта за измѣнение и допълнение на нѣкои членове отъ закона за гражданското сѣдопроизводство и сж съгласни да се изпрати въ комисията, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Минаваме къмъ слѣдующия пунктъ отъ дневния редъ: първо четене на законопроекта за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ углавното сѣдопроизводство.

Моля г. секретаря да го прочете на Народното събрание.

Секретаръ И. Паликрушевъ: Мотивитѣ сж, както по-прѣдидинитѣ, затова нѣма да ги чета.

Т. Икономовъ: Права прѣдложение да не се чете и законопроектътъ.

Р. Яневъ: Понеже само 120 екземпляра се раздадоха, съ пѣлъ да не се раздадатъ на всички народни прѣдставители, и въ архивата бѣха останали нѣколко екземпляра, които сж разграбени, както азъ, така и много други народни прѣдставители търсихме и не можахме да намѣримъ, затова нѣкои не сме чели законопроекта, та нека се прочете.

Прѣдседателъ: Има прѣдложение да не се чете законопроектътъ. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които сж съгласни да не се чете, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема. (Ето законопроектътъ)

„Законопроектъ“)

за измѣнение и допълнение на нѣкои членове отъ углавното сѣдопроизводство.

„§ 1. Чл. 4 се измѣнява така:

„Лицето, което е грѣтърпѣло отъ прѣстѣпното дѣяние врѣди и загуби, по не се ползува съ гравата на частенъ обвинителъ, може да заяви искъ за възнаграждение най-късно до първия день, опрѣдѣленъ за разглеждане на дѣлото въ сѣда, и въ този случай то се признава за участвуваще въ дѣлото като граждански ищецъ. Молбата за прѣдвяване на този искъ се подава въ два екземпляра, единиятъ отъ които се връчва на обвиняемия.

„§ 2. Чл. 26 се измѣнява така:

„На окръжнитѣ сѣдилища съ участие на съдебни заседатели сж подложни онѣзи прѣстѣпления, за които въ наказателния законъ се прѣдвижда наказание не по-малко отъ петгодишенъ строгъ тъмниченъ затворъ, а така сжко и прѣстѣпленията, прѣдвидѣни въ чл. чл. 102, 103, 110 алинея 2, 113, 120, 121, 123, 126, 128, 138 и 139 отъ сжщия законъ

„§ 3. Чл. 44 се отмѣнява.

„§ 4. Чл. 45 се измѣнява така:

„Законнитѣ поводи за възбуждане на углавно прѣслѣждане срѣщу длъжностни лица отъ административно и други вѣдомства, за прѣстѣпления по службата имъ, постѣпватъ въ надлежния прокурорски надзоръ.

„§ 5. Слѣдъ чл. 101 се прибавя новъ членъ:

„Чл. 101а. Вѣско производство по извършено дознание, по жалби и заявления на частни лица или по постѣпвали отъ съдебния слѣдователъ прѣписки (чл. чл. 121, 128 и 129) прокурорътъ или изпраща за прѣдварително слѣдствие, или внася въ сѣда съ обвинителенъ актъ (чл. 300) или прѣкръпява.

„§ 6. Чл. 121 се измѣнява така:

„Жалобитѣ на потърпѣвшитѣ лица се считатъ за достатъченъ поводъ за почване на прѣдварително слѣдствие. Обаче, ако съдебниятъ слѣдователъ прѣди да пристѣпи къмъ слѣдствие намѣри за нужно да се произведе дознание, той изпраща пѣлата прѣписка на прокурора, отъ когото зависи по-нататѣшния ходъ на работата.

„§ 7. Къмъ чл. 128 се прибавятъ думитѣ:

„... като му изпраща и самата прѣписка“ и нова алинея:

„По сжщия начинъ съдебниятъ слѣдователъ постѣпва, когато намѣри, че прѣдставеното му отъ полицията дознание не изисква провѣрка и че произвеждането на прѣдварително слѣдствие не е нужно (чл. 300).

„§ 8. Слѣдъ чл. 130 се прибавя новъ:

„Чл. 130а. Прѣдложението на прокурора се счита за достатъчно основание за почване на прѣдварително слѣдствие. Но ако съдебниятъ слѣдователъ въ това прѣдложение не намѣри указания на законни

*) Вижъ доклада на министра на стр. 2069 отъ дневницитѣ.

признаци на наказуемо дѣяние или признае, че има законни причини, които прѣчат да се възбуди углавно прѣслѣждане, въпросътъ за възникналото разногласие се прѣнася за разрѣшение въ сѣда.

„§ 9. Въ чл. 190, думитѣ: „подписана отъ сѣдебния слѣдователъ“ се замѣняватъ съ: „подписана отъ секретаря на сѣдебния слѣдователъ“.

„§ 10. Чл. 192 се измѣнява така:

„Когато се връчва призовката, върху нея и въ разписката се бѣлѣжи врѣмето на връчването ѝ. Разписката, подписана отъ призования и отъ врѣчителя, се поврѣща на сѣдебния слѣдователъ.

„За несвоеврѣменно или нередовно връчване на призовката сѣдебниятъ слѣдователъ налага на виновното лице глоба отъ петъ до двадесетъ и петъ лева, която може да бѣде отгѣнена, ако въ двѣ-недѣленъ срокъ отъ съобщението глобениятъ прѣдстави уважителни причини.

„§ 11. Въ чл. 193, думитѣ: „двама свидѣтели“ се замѣняватъ съ думитѣ: „единъ или двама свидѣтели“.

„§ 12. Въ чл. 194, думитѣ: „двама свидѣтели“ се замѣняватъ съ думитѣ: „единъ или двама свидѣтели“.

„§ 13. Въ чл. 210, втората часть, начиная отъ думитѣ:

„Когато обвиняемиятъ се самопризнае“ се отгѣнява.

„§ 14. Чл. 220 се измѣнява така:

„Противъ обвиняемия въ прѣстѣпление, което се наказва съ простъ или строгъ тъмниченъ затворъ до петъ години, най-високата мѣрка за неотклонение може да бѣде порѣчителство или залогъ.

„§ 15. Чл. 221 се измѣнява така:

„Противъ обвиняемъ за прѣстѣпление, за което се прѣдвижда наказание строгъ тъмниченъ затворъ отъ петъ години нагорѣ, най-леката мѣрка за обезпечение може да бѣде порѣчителство.

„Противъ обвиняемъ за прѣстѣпление, наказуемо съ доживотенъ строгъ тъмниченъ затворъ или съ смъртъ, а така сѣщо и за обвиняемитѣ въ умишлено убийство, прѣдвидѣно въ чл. 247 пунктъ а отъ наказателния законъ, мѣрка за неотклонение е вземането подъ стража.

„§ 16. Въ чл. 222 се изхвърлятъ думитѣ:

„а така сѣщо и противъ обвиняемъ, който, слѣдъ пушането му на свобода, подъ залогъ или порѣчителство, е извършилъ сѣщото или однородно прѣстѣпление“.

„§ 17. Третата алинея на чл. 225, която се захваща съ думитѣ: „Порѣчителтъ обезпечава изпълнението и т. н.“ се отгѣнява.

„§ 18. Чл. 226 се възстановява така:

„При опрѣдѣляване размѣра на порѣчителството или на залога сѣдебниятъ слѣдователъ взема въ съображение и размѣра на възнаграждението, което се иска отъ потърпѣвшия отъ прѣстѣплението.

„§ 19. Чл. 236 се измѣнява така:

„Ако нѣкой свидѣтелъ не се яви, безъ да прѣдстави законни причини, показани въ чл. 198, сѣдебниятъ слѣдователъ му налага глоба не повече отъ 200 л., слѣдъ което той се докарва подъ стража.

„§ 20. Чл. 237 се отгѣнява.

„§ 21. Чл. 253 се измѣнява така:

„Протоколътъ се написва отъ самия слѣдователъ, или, по негово диктуване, отъ секретаря му, и се подписва отъ всичкитѣ участвуващи при съставянето му лица.

„§ 22. Втората алинея на чл. 260 се измѣнява така:

„Подиръ това слѣдователтъ обявява на всичкитѣ участвуващи въ дѣлото лица, че слѣдствието е свършено и прѣпраща дѣлото производство на прокурора съ заключително постановление, което трѣбва да бѣде мотивирано.

„§ 23. Чл. 271 се измѣнява така:

„Жалбитѣ могатъ да се даватъ и прѣди да постанови дѣлото въ сѣда. Тѣ биватъ писмени.

„§ 24. Чл. 284 се измѣнява така:

„Когато е очевидно, че слѣдствието е направено свършено непълно, въ слѣдствие на което не може да се състави правилно заключение за сѣщността на дѣлото, въ такъвъ случай прокурорътъ има право да поиска допълнителни свѣдѣния или да повтѣри дѣлото за доизслѣждане, като въ прѣдложението си покаже допълнителнитѣ свѣдѣния, които трѣбва да се събератъ, или слѣдственитѣ дѣйствия, които трѣбва да се извършатъ.

„§ 25. Къмъ чл. 290 се прибавя слѣдната втора алинея:

„Заключението на прокурора трѣбва да бѣде мотивирано.

„§ 26. Къмъ чл. 292 се прибавя слѣдната втора алинея:

„Въ този списъкъ се помѣстватъ само онѣзи отъ разпитанитѣ на прѣдварителното слѣдствие лица, на които показанията иматъ сѣществено значение за разрѣшение на дѣлото, като при това се гледа да не се посочватъ много свидѣтели за установяване на едно и сѣщо обстоятелство.

„§ 27. Втората алинея на чл. 298 се измѣнява така:

„Опрѣдѣлението на апелативния сѣдъ не подлежи на никакво обтѣжване, а когато се уважава жалбата на потърпѣвшето лице, то се съставя споредъ прѣдписанието на чл. чл. 291 и 292 и замѣства обвинителния актъ.

„§ 28. Къмъ чл. 306 се прибавя втора алинея:

„Съ такова право се ползува обвиняемиятъ и когато се искатъ нови свидѣтели отъ другитѣ участвуващи въ дѣлото лица.

„§ 29. Слѣдъ чл. 316 се прибавя новъ членъ:

„Чл. 316а. Ако при разрѣшаването на въпроса за повикване на свидѣтели е явно, че послѣднитѣ живѣятъ толкова далечъ, щото безъ особено затруднение тѣмъ е невъзможно да се явятъ на сѣдебното слѣдствие, сѣдътъ може да постанови разпитването имъ по делегация отъ одного отъ членоветѣ на сѣда по мѣстожителството имъ или отъ мѣстния мирови сѣдия. При това сѣдътъ испраща писмено изложение на въпроситѣ, по които свидѣтелитѣ трѣбва да дадатъ показания, но делегираниятъ сѣдия, ако намѣри за нужно, може да задава въпроси и вънъ отъ това изложение.

„§ 30. Къмъ чл. 322 се прибавя:

„Призовкитѣ се подписватъ отъ секретаря на сѣда.

„§ 31. Чл. 323 се измѣнява така:

„Личното присѣствие на сѣдебното засѣдание на подсѣдимитѣ е необходимо по дѣла за прѣстѣпления, които се наказватъ съ строгъ тъмниченъ затворъ; по другитѣ дѣла тѣхното присѣствие не е необходимо, освѣнъ ако сѣдътъ намѣри това за нужно.

„Подсѣдимитѣ, които сѣ били взети подъ стража при прѣдварителното слѣдствие, се прѣпращатъ въ затвора на онзи градъ, дѣто ще засѣдава сѣдътъ, поне една недѣля прѣди да се открие засѣданието.

„§ 32. Къмъ чл. 330 се прибавя слѣдната втора алинея:

„Подсѣдимъ, който въ едно отъ засѣданията на сѣда не се яви безъ законни причини, довежда се подъ стража за всѣко послѣдующе засѣдание.

„§ 33. Къмъ чл. 375 се прибавя слѣдната втора алинея:

„Когато по дѣлото сѣ призовани много лица или отлагането му е свързано съ голѣми разноски, сѣдътъ може да разпорежи за незабавното довеждане подъ стража на неявившитѣ се свидѣтели, ако това е възможно.

„§ 34. Чл. 376 се измѣнява така:

„Когато се отсрочи засѣданието поради неявяването на нѣкои отъ свидѣтелитѣ, показанията на

които иматъ сжщественно значение за дѣлото, сждътъ прави разпореждане тѣ да бждатъ доведени подѣ стража, освѣтъ ако за неявяването имъ е имало законни причини.

„§ 35. Кѣмъ чл. 377 въ края на текста се прибавя: „или отъ мѣстния мирови сждия“.

„§ 36. Въ чл. 381, думитѣ: „които се привеждатъ подѣ установената за това клетва и“ се изхвърлятъ, и се прибавя слѣдната втора алинея:

„Подвеждането подѣ клетва на всичкитѣ сждебни заседатели, повикани за цѣлата сесия, се извършва отъ прѣдседателя на сжда въ публично засѣдание при откриването на сесията.

„§ 37. Кѣмъ чл. 384 се прибавя слѣдната втора алинея:

„Ако обясненията на подсждимия не се сходятъ съ онѣзи, които той е далъ на прѣдварителното слѣдствие, сждътъ може да постанови да се прочетатъ протоколитѣ, които съдържатъ показанията му, дадени прѣдъ сждебния слѣдователъ.

„§ 38. Първата алинея на чл. 412 се измѣнява така:

„Свидѣтелитѣ даватъ клетва въ сждебно засѣдание.

„§ 39. Чл. 414 се измѣнява така:

„Свидѣтелитѣ се подвеждатъ подѣ клетва отъ прѣдседателя на сжда.

„Свидѣтелитѣ се кълне, че по чиста съвѣсть ще каже по дѣлото самата истина, като знае, че ще отговаря прѣдъ Бога и прѣдъ закона, ако скрие нѣщо отъ това, което му е извѣстно, или прибави нѣщо кѣмъ нея.

„§ 40. Чл. чл. 415 и 417 се отмѣняватъ.

„§ 41. Чл. 448 се измѣнява така:

„Подиръ свършването на сждебното слѣдствие и на заключителнитѣ прѣния, сждътъ се оттегля на съвѣщание и излага въ особей листъ въпроситѣ, които подлежатъ на разрѣшение. Такъвъ въпросенъ листъ може да не се съставлява по дѣла, които се разглеждатъ безъ участие на сждебни заседатели.

„§ 42. Чл. 466 се отмѣнява.

„§ 43. Чл. 482 се измѣнява така:

„Въ сжщото врѣме, когато обявява резолюцията, прѣдседателътъ на сжда обяснява на участващитѣ въ дѣлото лица реда и срока за обтжжването на постановената присжда.

„§ 44. Чл. 485 се измѣнява така:

„Присждата се съставя за всѣко дѣло отдѣлно. Тя се издава въ името на царя.

„§ 45. Чл. 487 се отмѣнява.

„§ 46. Думитѣ „глава X“ и „обявяване на присждитѣ“, а сжщо и чл. чл. 496, 497, 498, 499 и 500 се отмѣняватъ.

„§ 47. Втората алинея на чл. 503 се измѣнява така:

„Освѣтъ това, въ протокола се записватъ подробно и точно показанията на свидѣтелитѣ и на другитѣ разпитани по дѣлото лица.

„§ 48. Чл. 504 се измѣнява така:

„Протоколътъ на сждебното засѣдание се подписва отъ сждията-докладчикъ и се приподписва отъ секретаря.

„§ 49. Чл. 506 се измѣнява така:

„Протоколътъ на сждебното засѣдание трѣбва да се изготви до петъ дни отъ деня на разглеждането на дѣлото. Но, ако при произнасянето на резолюцията се прѣдвизжда, че този срокъ, поради сложността на дѣлото, ще бже недостатъченъ, сждътъ може да опрѣдѣли и по-дълъгъ срокъ, за което веднага обявява на странитѣ.

„Участвающитѣ въ дѣлото лица могатъ въ течение на три дни отъ опрѣдѣлената за изготвяне на протокола дата съ писмено заявление да правятъ бѣлѣжки, че въ послѣдния извършенитѣ дѣйствия и даденитѣ прѣдъ сжда показания не сж точно записани, и да искатъ нужната споредъ тѣхъ поправка.

„§ 50. Чл. 516 се измѣнява така:

„Срѣщу всички присжди на окржжитѣ сждилища, издадени безъ участие на сждебни заседатели, а така сжщо и срѣщу онѣзи, издадени при участие на сждебни заседатели, когато тѣзи послѣднитѣ сж били постановени съ болшинство на гласовѣтъ по въпроса за виновността, допускатъ се, както въззиви отъ страна на подсждимитѣ, частнитѣ обвинители и гражданскитѣ ищци, така и протести отъ лицата на прокурорския надзоръ.

„§ 51. Чл. 517 се измѣнява така:

„Присждитѣ по дѣла, разгледани отъ окржжитѣ сждилища съ участието на сждебни заседатели, когато въпроситѣ за виновността сж били разрѣшени едногласно, както и присждитѣ на апелативнитѣ сждилища сж окончателни.

„§ 52. Въ чл. 524, думитѣ: „или устно“ се изхвърлятъ.

„§ 53. Чл. 526 се измѣнява така:

„Въззивната жалба се поврѣща съ обявление, по разпореждане на прѣдседателя: ако не е подписана, ако нѣма нужното пълномощно или ако е просрочена. Това разпореждане на прѣдседателя може да се обтжи въ седемъ дни отъ съобщението прѣдъ апелативния сждъ.

„§ 54. Чл. 527 се измѣнява така:

„Въззивнитѣ жалби и протеститѣ трѣбва да се подаватъ въ сжда, който е постановилъ присждата, не по-късно отъ единъ мѣсець слѣдъ произнасянето на резолюцията.

„§ 55. Чл. 528 се измѣнява така:

„Срокътъ започва отъ деня, въ който е произнесена резолюцията, и се свършва въ съответствующето число на слѣдующия мѣсець. Ако послѣдниятъ день на срока се падне въ неприсждтственъ день, за край на срока се счита първиятъ слѣдъ него присждтственъ день.

„§ 56. Въ чл. 530, членовѣтъ въ скоби „751—754“ се замѣняватъ съ „чл. чл. 691—695“.

„§ 57. Алинея трета на чл. 540 се измѣнява така:

„Призоваването на нови свидѣтели и вѣщи лица, неразпитани въ първата инстанция, се допуца само тогава, когато сждътъ признае, че тѣхнитѣ показания сж отнасятъ до обстоятелства, които иматъ сжщественно значение за дѣлото, и ако за призоваването имъ въззивникътъ е молилъ въ въззивната си жалба.

„§ 58. Чл. 557 се измѣнява така:

„Частнитѣ жалби и протеси се насрочватъ веднага слѣдъ постжпването имъ и се разглеждатъ отъ апелативния сждъ въ сждебно засѣдание, безъ призоваване на странитѣ.

„§ 59. Въ чл. 567, думитѣ въ първата му алинея:

„двѣнедѣленъ срокъ, считанъ отъ деня на обявяването присждата въ окончателна форма“ се замѣняватъ съ думитѣ: „въ мѣсеченъ срокъ, считанъ отъ деня на произнасянето на резолюцията“.

„Въ втората алинея на сжщия членъ, слѣдъ думитѣ: „... съкровище, а по жалба, призната за основателна“, се прибавятъ: „и оттеглена прѣди доклада на дѣлото“.

„Кѣмъ сжщия членъ се прибавя слѣдната трета алинея:

„Жалбата се поврѣща въ случаитѣ и по реда, прѣдвидѣни въ чл. 526, а така сжщо и когато кѣмъ нея не е приложенъ касационенъ депозитъ“.

„§ 60. Забѣлѣжката кѣмъ чл. 568 се отмѣнява.

„§ 61. Чл. 598 се измѣнява така:

„Присждитѣ, които сж встѣпили въ законна сила, прѣди да се приведатъ въ изпълнение, се прѣдставятъ, чрѣзъ министра на правосѣдието, на утвърждение отъ царя, когато подсждимитѣ се осжждатъ на смъртно наказание.

„§ 62. Въ чл. 600, думитѣ: „се дава прѣписъ“ се замѣняватъ съ думитѣ: „се дава извлѣчение“.

„§ 63. Въ чл. 614, думитѣ: „се изпращатъ прѣписи“ се замѣняватъ съ думитѣ: „се изпращатъ извлѣчения“.

„§ 64. Последната частъ на чл. 617, която се хвалца съ думитѣ: „ако пъкъ осѣдението се окаже несѣстоятеленъ . . .“ се изхвърля, а забѣлжката къмъ този членъ се отмѣнява.

„§ 65. Къмъ чл. 625 се прибавя слѣдната втора алинея:

„Прѣписи отъ протоколитѣ и отъ другитѣ книжа въ дѣлото се даватъ на участвуващитѣ по дѣлото лица срѣщу установената такса, освѣтѣ въ изрично посоченитѣ отъ закона случаи.

„§ 66. Чл. 627 се измѣнява така:

„Възнаграждението на призованитѣ при прѣдварителното и сѣдебно слѣдствие вѣщи лица, свидѣтели и други лица се дава по опрѣдѣление на онзи сѣдъ, въ който се разглежда дѣлото, или отъ сѣдебния слѣдователъ, който ги е разпитвалъ, или отъ делегирания сѣдия.

„§ 67. Къмъ чл. 638 се прибавятъ въ края думитѣ: „по разпореждането на прѣдседателя на сѣда“.

„Обяснителни бѣлѣжки

къмъ законопроекта за измѣнение и допълнение на нѣкои членове отъ закона за углавното сѣдопроизводство.

„§ 1. Думитѣ въ сегашния текстъ на чл. 4 „до откриването на засѣданието“ не еднакво се тълкуватъ. Нѣкои сѣдилища приематъ, че въ случая става дума за първото засѣдание по дѣлото, безразлично, дали послѣдното е разглеждано по сѣщество или е отложено, но има и такива, които смѣтатъ, че искътъ може да бѣде прѣдявенъ и слѣдъ първото насрочване на дѣлото, ако засѣданието по една или друга причина е било отложено. За да се въведе еднообразие въ практиката, съ измѣнението се опрѣдѣля точно деня, до който може да бѣде прѣдявенъ граждански искъ по углавно дѣло (ср. чл. 9 отъ углавното мирово сѣдопроизводство).

„§ 2. Измѣнението на чл. 26 отъ 1905 г., съ което се разшири компетенцията на окръжния сѣдъ съ участие на сѣдебни засѣдатели, на практика има за послѣствие прѣтрूपване на сѣдилищата съ дѣла, които подлежатъ на разглеждане съ участие на сѣдебни засѣдатели, и бавностъ въ движението на тѣзи дѣла. За това се възстановява текстътъ, както е билъ до това измѣнение.

„§§ 3 и 4. Чл. 44 е отмѣненъ съ издаването на закона за чиновницитѣ отъ 1903 г. (брой 98 отъ 4 май сѣщата година на „Държавенъ вѣстникъ“) и съ послѣдующитѣ закони по сѣщия прѣдметъ (ср. опрѣдѣлението на Върховния касационенъ сѣдъ отъ 17 октомврий 1906 г. подъ № 4, общо събрание). Особенитѣ редъ, опрѣдѣленъ въ втората частъ на чл. 45, е отмѣненъ съ сѣщитѣ закони. Като така, съ отмѣняването на чл. 44 и втората частъ на чл. 45, въ сѣщность се прави една редакционна поправка.

„§ 5. Споредъ чл. чл. 75 и 76 отъ углавното сѣдопроизводство, прокурорътъ може да стави безъ послѣствие всѣко дознание, прѣдставено му отъ полицията и извършено по нейна инициатива при условията на първия отъ тѣзи членове. Въ всичкитѣ други случаи дознанията се прѣдставляватъ на сѣдебния слѣдователъ, който произвежда прѣдварително слѣдствие и може да не почне такова само въ случаетъ на чл. чл. 128 и 129. Явно е, че при постановленията на дѣйствующия законъ за углавното сѣдопроизводство, сѣдебниятъ слѣдователъ ще извършва прѣдварително слѣдствие и въ много случаи, когато то не е необходимо или е безцѣлно. За това въ интереса на намаление случаитѣ на таква безполезна слѣдствия се прѣдлага новъ чл. 101а, съ който въ сѣщность се обяснява, че прокурорътъ

може по дѣла, по които прѣдварителното слѣдствие по закона не е необходимо, да прѣкрати всѣко дознание, ако не намѣри основания за почване на прѣдварително слѣдствие или данни за съставяне на обвинителенъ актъ. При това, нѣма основания да се мисли, че прокуроритѣ ще се ползватъ отъ това право необмислено, толкова повече, че тѣхнитѣ дѣйствия ще могатъ да се обжалватъ прѣдъ прокурора при апелативния сѣдъ, който и ще се произнася окончателно.

„§ 6. По буквалния смисълъ на чл. 121 отъ углавното сѣдопроизводство нито прокурорътъ, нито сѣдебниятъ слѣдователъ могатъ да откажатъ почване на прѣдварително слѣдствие, ако за това имъ е подадена жалба отъ потърпѣвшия. Това категорическо трѣбване на закона на практика прѣдизвиква сериозни неудобства и тежи върху цѣлия слѣдственъ институтъ, толкова повече, че то строго се спазва, особено отъ прокуроритѣ. Това стѣнително правило на чл. 121, като се има прѣдъ видъ: 1) че жалбитѣ на потърпѣвшиитѣ обикновено сѣ написани на единъ полуграмотенъ езикъ, съ явно прѣувеличение и даже пълно извращение на фактичката и юридическата страна на дѣлото; 2) че много пѣти такива неоснователни и даже съ явно лъжливо съдържание жалби се подаватъ съ цѣли, които нѣматъ нищо общо съ углавното правосѣдие (да се спре нѣкое гражданско производство, да се попрѣчи на изпълнението на нѣкое рѣшение, да се отложатъ или унищожатъ послѣдствията на станала публична продажъ, да се прѣдизвика противникътъ по гражданско дѣло къмъ помирение или даже отказъ отъ иска и т. н.), и 3) че доста често такива жалби иматъ за цѣль просто да причинятъ неприятностъ на известно лице или да се вдигне шумъ около личността на тѣжителя — прави прокурора и слѣдователъта оръдие въ рѣцѣтъ на всѣкого, който би поискалъ да повдигне углавенъ искъ, нежелателенъ нито за общественитѣ, нито за частнитѣ интереси. Явно е, че не може да се иска отъ слѣдствената властъ да почва слѣдствие и тамъ, дѣто явната неоснователностъ или неособеностъ на жалбата още въ самото начало се хвърля въ очи: за да се почне прѣдварително слѣдствие по жалба на потърпѣвшия, трѣбва да бѣдатъ налице общитѣ условия, посочени въ чл. чл. 86 и 131 отъ углавното сѣдопроизводство, а именно законенъ поводъ и достатъчно основание. За това, ако жалбата по сѣществото си се явява недостатъчно достовѣрна, тя не трѣбва да влѣче слѣдъ себе си почване на слѣдствие. При това трѣбва да се има прѣдъ видъ, че разпорежданията на слѣдователя или прокурора, когато послѣднитѣ не сѣ намѣрили достатъчно основание за почване на слѣдствие, могатъ да бѣдатъ обжалвани по реда си, а това напълно гарантира правата на потърпѣвшия, толкова повече, че споредъ измѣнението на члена неговата жалба ще бѣде прѣдварително провѣрена чрѣзъ дознание по разпореждането на прокурора. Най-послѣ, за отбѣлжаване е, че подобна статия не сѣществувала нито въ едно отъ новитѣ европейски законодателства.

„§ 7. Споредъ чл. 128 сѣдебниятъ слѣдователъ е длъженъ да съобщи на прокурора за всѣки случай, когато въ съобщенията на полицията не намѣри основание за почване на слѣдствие. Това съобщение трѣбва да бѣде придружено съ самата прѣписка, за да може и прокурорътъ да провѣри липсата на достатъчно основание.

„Въ новата алинея къмъ сѣщия членъ се прѣдвизжда случая, когато у сѣдебния слѣдователъ постѣпи дознание, което съдържа пълни данни, достатъчни, за да може направо да се пристѣпи къмъ съставяне на обвинителенъ актъ безъ нова провѣрка чрѣзъ прѣдварително слѣдствие. Ако такава дознание постѣпи у прокурора, послѣдниятъ ще постѣпи споредъ чл. 300, но, ако то се прѣдстави на слѣдователя, очевидно е, че прѣписката трѣбва да се прати

на прокурора. Инакъ би се приело, че по едно и също дознание би се почнало или не прѣдварително слѣдствие въ зависимостъ отъ това, кому е то прѣдставено отъ полицията, а това би била явна несъобразностъ.

„§ 8. Споредъ чл. чл. 130 и 131 прокурорътъ може да възбужда прѣдварително слѣдствие, както по свѣдѣнията, които получава, така и по прѣстѣпления, които самъ съглежда, но трѣбва да има за това достатъчно основание. Отъ тази гледна точка, като се изхожда отъ съображенията, че наличността на основанието за почване на слѣдствие е вече отъ прокурора провѣрена и че отговорността пада върху послѣдния, признато е, че прѣдложението на прокурора се счита не само за законенъ поводъ, но и за достатъчно основание за почване на прѣдварително слѣдствие. Отъ друга страна, като се вземе въ съображение, че слѣдствената властъ трѣбва да бѣде независима отъ обвинителната, не може да не се дойде до заключение, че съдебниятъ слѣдователъ не е лишенъ отъ правото да оцѣнява, доколко дѣйствиата, извършването на които отъ него се иска, сж необходими, тъй като слѣдствието е възложено на него и отъ него зависи да избира срѣдствата за откриване на истината или да прѣдставлява въ сѣда за онѣзи, които по негово мнѣние сж безполезни и стѣснителни. За това умѣстно е да се постанови, че съдебниятъ слѣдователъ прѣнася въ сѣда въпроса, когато намѣри, че искането на прокурора нѣма нужното основание. Такива сж постановленията на чл. 103 алинея втора, и на прѣдлагания въ законопроекта новъ чл. 130а.

„§ 9. Подписътъ на секретаря и печатътъ на слѣдствения участъкъ сж достатъчни, за да се удостовери, че призовката изхожда отъ слѣдователя.

„§ 10. Слѣдователътъ е достатъчно компетентенъ сѣдия да се произнесе по въпроса, по чия вина е станало несвоеврѣмното или нередовното врѣждане на призовката. За това нему се прѣдоставя право да налага глоба на неизправнитѣ и да отмѣнява постановленията си за това, ако му се прѣдставятъ уважителни причини. Всеко натоварено съ врѣждане на призовки лице, като знае, че за невниманието му веднага ще му се наложи глоба, ще взема мѣрки за точното изпълнение на възложената му работа.

„§§ 11 и 12. Врѣждането на призовката на неграмотно лице или на такова, което не иска да я приеме въ присѣдствието на единъ свидѣтель, е достатъчно, за да се удостовери факта на врѣждането, ако има прѣчки да се повика още единъ. (Ср. чл. 225 отъ гражданското сѣдопроизводство и § 4 отъ законопроекта за углавното мирово сѣдопроизводство).

„§ 13. На практика присѣдствието на трети лица при разпита на обвиняемия, който се самопризнава, никаква полза не принася, тъй като въ повечето случаи съдебниятъ слѣдователъ, като не намѣри подходящи за това граждани, се принуждава да повиква лица, които далечъ не могатъ да схвататъ сѣщността на работата и слѣдъ това на съдебното слѣдствие да възпроизведатъ показанията на обвиняемия и обстановката, при която послѣдниятъ е билъ разпитванъ. Настоящиятъ законопроектъ (чл. 384) приема, че показанията на обвиняемия на прѣдварителното слѣдствие ще могатъ да се прочитатъ въ съдебното засѣдание. Явно с, че при това измѣнение присѣдствието на поемни лица, които при това въ повечето случаи нищо не схвататъ, е съвършено излишно на прѣдварителното слѣдствие.

„§§ 14 и 15. Съ измѣнението на чл. 220 отъ 1905 г. мѣрката за неотклонение „подписка“ се отмѣни у слѣдователя и това има за прѣмо послѣдствие прѣпъването на затворитѣ съ обвиняеми въ маловажни прѣстѣпления при условия, когато явяването на обвиняемия и безъ това е осигурено. Съ измѣне-

нието на чл. чл. 220 и 221 мѣрките се смекчаватъ и на слѣдователя се дава по-голямъ просторъ при опрѣдѣлянето имъ. Обратно, съ втората алинея на чл. 221 мѣрката за неотклонение на обвиняеми въ най-тежки прѣстѣпления се усилюва, както въ интереса на правилния ходъ на самото дѣло, така и за обезпечение явяването на обвиняемия.

„§ 16. Втората частъ на чл. 222 безполезно стѣснява съдебния слѣдователъ. Съ изхвърлянето на думитѣ: „а така сѣщо и пр. . .“ се дава по-голяма свобода на съдебния слѣдователъ и на сѣда да опрѣдѣлятъ мѣрката за неотклонение споредъ обстоятелствата на дѣлото.

„§ 17. Третата алинея на чл. 225 безполезно стѣснява обвиняемия. Ако има лице състоятелно, което може да отговаря за неотклонението на обвиняемия отъ слѣдствието и сѣда, излишно е да изисква не-прѣмѣнно поръчителство въ недвижими имоти. За това тази алинея се отмѣнява.

„§ 18. Размѣрътъ на загубитѣ, които сж причинени отъ дѣяннето на обвиняемия, не може да се игнорира при опрѣдѣляние мѣрката за неотклонение, тъй като много пѣти обвиняемиятъ прѣдпочита да се освободи отъ наказание, като плати една незначителна сума, а се възползува отъ по-голяма, придобита чрезъ прѣстѣпление. И въ това измѣнение се дава по-голямъ просторъ на съдебния слѣдователъ при опрѣдѣляние мѣрката за неотклонение.

„§ 19. Ако единъ свидѣтель безъ уважителни причини не се е явилъ при първото повикване, излишно е да се призовава по обикновения редъ още единъ пѣти. Измѣнението се диктува отъ интереса на бързия ходъ на дѣлата у съдебния слѣдователъ.

„§ 20. Този членъ на закона е излишенъ, тъй като дава поводъ за произволъ. Въ всеки отдѣленъ случай сѣдътъ ще се произнесе, доколко неявяването е неуважително. Затова чл. 237 се отмѣнява.

„§ 21. Отъ пѣколко години насамъ съдебнитѣ слѣдователи иматъ секретари. Излишно е, слѣдователно, да се изисква, щото протоколътъ да се написва отъ самия слѣдователъ, на когото много пѣти тази работа прѣчи да се събрѣдоточи въ самото разпитване.

„§ 22. Въ заключителнитѣ си постановления съдебнитѣ слѣдователи излагатъ своето мнѣние за резултата на слѣдствието. Самото понятие за съдебнитѣ актове изисква това мнѣние да бѣде мотивирано.

„§ 23. Устнитѣ жалби често даватъ поводъ на недоразумѣния. За това умѣстно е жалбитѣ противъ слѣдственитѣ дѣйствия да бждатъ писмени, толкова повече, че на практика устни оплаквания почти не се прѣдявяватъ.

„§ 24. За да може съдебниятъ слѣдователъ точно да схване и изпълни прѣдложението на прокурора за събиране допълнителни свѣдѣния е необходимо, щото послѣднитѣ да бждатъ ясно посочени. Съ това ще се избѣгнатъ случаитѣ на поврѣщания по нѣколко пѣти на дѣлата за доизслѣдвания.

„§ 25. Съ заключението си, съставено съгласно чл. 290 отъ углавното сѣдопроизводство, прокурорътъ се произнася по подсѣдността и по други важни въпроси, свързани съ по-нататѣшния ходъ на дѣлото. Явно е само по себе си, че това заключение трѣбва да съдържа и мотиви. Съ прибавката изрично се прѣдписва онова, което се подразбира.

„§ 26. Съ прибавената втора алинея се прѣслѣдва: 1) да не се посочватъ доказателства, които не сж съществени; 2) да не се затруднява ходътъ на дѣлото съ натрупване на много доказателства по едно и сѣщо обстоятелство, и 3) да не се правятъ излишни разноси, които слѣдъ рѣшаването на дѣлото безполезно отегчаватъ положението на подсѣдимия или оцѣтяватъ хазната.

„§ 27. Върховниятъ касационенъ сѣдъ е разяснилъ, че опрѣдѣленията на апелативния сѣдъ, които се

издаватъ по реда на чл. чл. 296 и 298, не подлежатъ на обжалване. Въ съгласие съ това разяснение въ чл. 298, думата „окончателно“, която може да се тълкува нееднакво, се замѣнява съ „не подлежи на никакво обжалване“.

„§ 28. Споредъ чл. 306 обвиняемиятъ има право да посочи свидѣтели за оборване доказателствата на обвинението. Само по себе си е явно, че същото право слѣдва да му се даде и относително доказателствата на другитѣ участвуващи въ дѣлото лица, защото иначе би се нарушилъ принципътъ на равноправността на странитѣ.“

„§ 29. Споредъ чл. 377 отъ углавното сѣдопроизводство сѣдътъ може да постанови разпита на свидѣтелитѣ, които не сж се явили, защото живѣятъ далече, да се извърши на мѣстожителството имъ. Съ това се допуска едно изключение отъ общото правило, споредъ което свидѣтелитѣ трѣбва да се разпитатъ въ сѣдебното засѣдание при разглеждането на дѣлото, прѣдъ видъ особнитѣ причини, които прѣчатъ или затрудняватъ явяването имъ въ сѣда. Сжщитѣ причини могатъ да бѣдатъ явни за сѣда, още при пригитовителнитѣ разпореждания. Обаче, при липсата на изриченъ текстъ въ закона, сѣдътъ при сегашното положение се принуждава да насрочва дѣлото, да призовава странитѣ и свидѣтелитѣ и да чака сѣдебното засѣдание, за да постанови разпитването по делегация, като, разбира се, отложи разглеждането на дѣлото. Това е явно неудобно и има за послѣдствие бавностъ и свършено излишни, по нѣкога доста значителни, разноси. За да се избѣгнатъ тѣзи неудобства и послѣдствия, съ новия чл. 316а се дава право на сѣда въ изключителни случаи, когато далечното мѣстожителство и трудноститѣ на явяването на свидѣтеля сж известни още при разрѣшаването на въпроса за допусането му, да постановява делегация, безъ да чака сѣдебното засѣдание, за да отложи тогава дѣлото по причини, които сж съществували още въ самото начало. При това, за да могатъ едновременно да се изпълнятъ делегациитѣ въ разни сѣдилища и да се даде възможностъ на послѣднитѣ по-добре да схванатъ сжщността на въпроситѣ, които ще се задаватъ на свидѣтелитѣ, сѣдътъ се задължава точно да опрѣдѣли и писмено да изложи тѣзи въпроси.“

„§ 30. Подписътъ на секретаря и печатътъ сж достатъчни, за да се удостовери, че призовката изхожда отъ сѣда.“

„§ 31. Съ измѣнението се дава по-широка свобода на подсѣдимитѣ да не се явяватъ въ сѣда, когато се обвиняватъ по дѣния, които не влѣкатъ слѣдъ себе си строгъ тъмниченъ затворъ, освѣнъ ако сѣдътъ намѣри за нужно въ интереса на дѣлото да изслуша тѣхнитѣ обяснения.“

„§ 32. Една отъ най-честитѣ причини за отлагане на углавнитѣ дѣла се състои въ неявяването на подсѣдимитѣ, особно когато послѣднитѣ сж нѣколко. Въ практиката на сѣдилищата е имало случаи на безконечни протакания на дѣлата по причина, че подсѣдимитѣ по редъ не се явяватъ, даже когато нѣкои отъ тѣхъ по единъ пътъ вече сж били заведени отъ стража. Съ измѣнението се прѣдписва, такива подсѣдими, които единъ пътъ вече сж се показали некоректни въ обязаноститѣ си спрѣмо сѣда, безъ уважителни причини, да се довеждатъ подъ стража за всѣко послѣдующе засѣдание.“

„§ 33. За да не се отлагатъ дѣлата, по които сж призовани много лица и по които прѣдстоятъ голѣми разноси, умѣстно е да се прѣдостави на сѣда въ всѣки отдѣленъ случай да вземе незабавно мѣрки за отстранението причинитѣ на отлагането съ довеждането на онѣзи лица, които не сж се погрижили да увѣдомятъ, че иматъ причини да не се явятъ въ сѣдебното засѣдание. Само по себе си се разбира, че тази мѣрка ще се вземе само тогава, когато това е възможно,

„§ 34. Ако причината на неявяването на свидѣтеля е неуважителна, повторно да се призовава такъвъ свидѣтель по обыкновения редъ е излишно, а единичното срѣдство да не се допуска ново отлагане, е довеждането подъ стража. (Ср. измѣненіята на чл. 35 отъ углавното мирово сѣдопроизводство).“

„§ 35. При прилагането на чл. 377 се пазятъ правилата на чл. 316а, а при съществуването на писмено изложение на въпроситѣ нѣма никаква прѣчка разпита на свидѣтеля да се извърши отъ мировия сѣдия, а не отъ членъ на окръжния сѣдъ, ако това е по-удобно.“

„§ 36. Подвеждането на сѣдебнитѣ засѣдатели подъ клетва отдѣлно по всѣко дѣло е безполезно, неудобно и само отнема врѣмето на сѣда. Сжщото значение ще има и клетвата, ако тя бѣде положена отъ сѣдебнитѣ засѣдатели въ началото на сесията за всичкитѣ насрочени за разглеждане дѣла.“

„§ 37. Въ сѣдебната практика у насъ и въ Русия, дѣто текетъ на чл. чл. 626 и 627 е еднакъвъ съ този на нашитѣ чл. чл. 363 и 364, често сж се възбуждали въпроси: могатъ ли писменитѣ показания на подсѣдимия, дадени на прѣдварителното слѣдствие, да се прочетатъ въ сѣдебното засѣдание. Повечето сѣдилища сж се произнасяли, че показанията на отсъствающитѣ или осѣденитѣ вече подсѣдими, а сжщо и на тѣзи, които сж били освободени отъ углавно прѣслѣждане по сжщото дѣло, могатъ да се прочетатъ на сѣдебното слѣдствие съ запазване на сжщитѣ правила, които сж установени за прочитането на свидѣтелскитѣ показания (чл. чл. 363 и 364). Въ това отношение особно категорични сж разясненіята на руския сенатъ, който, като изхожда отъ съображеніето, че показанията на такива подсѣдими по отношение на тѣзи, които присѣствуватъ, иматъ значение за свидѣтелски показания, безусловно допуска прочитането на писменитѣ показания на: 1) подсѣдимия, който е умрѣлъ или избѣгналъ; 2) обвиняемитѣ, които сж били привлѣчени въ качеството на обвиняеми на прѣдварителното слѣдствие, но не сж били прѣдведени на сѣдъ; 3) лица, които се считатъ за съучастници въ прѣстѣпленіето, ако дѣлото за тѣхъ се произвежда отдѣлно; 4) лица, които сж вече осѣдени или оправдани съ издадената присѣда, касирана по отношение на другитѣ подсѣдими, и 5) на подсѣдимия, който присѣствува и самъ моли да се прочетатъ показанията му. Независимо отъ това, у насъ показанията на обвиняемитѣ често се цитиратъ изцѣло съ обвинителния актъ и съставляватъ прѣдметъ на разпитване на подсѣдимия на сѣдебното слѣдствие или на разискване въ рѣшитѣ на странитѣ, и това никога не се е считало за нарушение на закона. Малко това, сѣдебната практика никога не е запрѣщавала прочитането на документи, които съдържатъ самопризнание на подсѣдимия или указание на такова, направено прѣдъ трети лица. Като се прибави къмъ това, че у насъ се допуска възпроизвеждането на показанията на подсѣдимия чрѣзъ разпитъ на поемни лица (чл. 210) или свидѣтели, не може да не се заключи, че запрѣщението да се четатъ тѣзи показания не се оправдава. И дѣйствително, отъ гледна точка на модерния углавенъ процесъ, показанията на обвиняемия сж едно отъ доказателствата, отъ които се черпятъ данни за откриване на материалната истина. При това, запознаването съ онѣзи обяснения, които обвиняемиятъ е давалъ въ разни моменти на процеса, и съпоставянето имъ съ другитѣ доказателства, могатъ не само да помогнатъ за откриването на истината, но въ нѣкои случаи да служатъ за единичкъ начинъ на освѣтление на дѣлото. Заедно съ това, за прѣдпочитане е да се допусне прочитането на записанитѣ отъ слѣдователя показания на обвиняемия, отколкото сжщитѣ показания да се възпроизвеждатъ, много пъти въ непознаваемъ видъ, отъ поемни лица и свидѣтели, призоваването

на които само осложнява процеса и прѣтрупва производството съ доказателства, често свършено безполезни. Най-сериозниятъ аргументъ въ полза на запрѣдението да се четатъ показанията на подсѣдимитѣ — че съ прочитането имъ подсѣдимитѣ се принуждаватъ да се самопризнава — се явява далечъ неубѣдителенъ, защото, ако така се погледне на работата, би станало нужда да не се прѣдъявяватъ на подсѣдими никакви доказателства, които могатъ да иматъ значение на улика, понеже установяването на кое и да е обстоятелство, което уличава подсѣдими, може да склони послѣдния къмъ самопризнание.

„Изложенитѣ на кратко съображения сж достатъчни, за да се допусне прочитането на показанията на обвиняемия, дадени на прѣдварителното слѣдствие, въскога, когато тѣ не се сходятъ съ обясненията му прѣдъ сѣда, както това е прието вече въ западно-европейскитѣ законодателства и въ чл. 590 отъ проекта на руския уставъ уголовного сѣдопроизводства, първоизточникъ на нашия законъ за углавната процедура.

„§§ 38, 39 и 40. Въ всичкитѣ почти модерни процесуални закони е прието свидѣлитѣ да се подвеждатъ подъ клетва отъ прѣдседателя или отъ сѣдята, които ръководи засѣданието. Участието на духовно лице особено влияние за значението на клетвата не оказва, а почти въскога е свързано съ голѣми неудобства, които прѣчатъ на бързото разглеждане на дѣлата; самиятъ обрядъ съ доста сложна формула отнема много врѣме, често свещеникътъ е заетъ съ изпълнението на прѣмитѣ си обязанности и не може да присѣтствува, често такъвъ не се намира на мѣстото, а понѣкога свещеникътъ просто безъ причини не се явява.

„§ 41. Съставянето на въпросни листове по послужни дѣла много пѣти е безполезно и само отнема врѣмето на сѣдитѣ въ ущърбъ на бързото разглеждане на дѣлата. Затова съ измѣнението се прѣдоставя на сѣда да рѣшава въ всѣки отдѣленъ случай, има ли нужда отъ такъвъ листъ.

„§ 42. Дѣйствующиятъ наказателенъ законъ дава просторъ на сѣда въ опрѣдѣляне размѣра на наказанието и даже да слиза подъ минимума, ако такъвъ има. Затова, мѣсто за прилагането на чл. 466 почти нѣма.

„§ 43. Измѣнението на чл. 482 се налага отъ отмѣняването на чл. чл. 496, 497, 498, 499 и 500.

„§ 44. Тукъ има редакционна поправка на чл. 485.

„§ 45. Съ отмѣняването на чл. 466 само по себе си се налага и отмѣняването на чл. 487.

„§ 46. Обявяването на присѣдитѣ въ окончателна форма на практика се е обърнало въ проста и никому непужна формалност, която само тежи на сѣда и странитѣ. Досега обявяването има само практическо значение и послѣдното състои не толкова въ самия обрядъ, а въ това, че благодарение на него изготвянето на присѣдитѣ въ окончателна форма се отлага за двѣ недѣли. При сегашния текстъ на закона отъ деня на обявяването тече срокътъ за обжалване и това често създава поводи за недоразумѣния, ако по една или друга причина присѣдата не е могла да бѣде обявена въ означения срокъ. Съ измѣнението на чл. 567 началото на срока е точно опрѣдѣлено.

„§ 47. Сегашната редакция на чл. 503 алинея втора дава основание да се мисли, че по дѣла, които се разглеждатъ съ сѣдебни засѣдатели, показанията на разпитанитѣ лица не трѣбва да се записватъ. Това, обаче, при дѣйствующия законъ за сѣдебнитѣ засѣдатели и опрѣдѣлената въ углавното сѣдопроизводство процедура за тѣзи дѣла, е недопустимо.

„§ 48. Подписитѣ на докладчика и на секретаря сж достатъчни, за да се удостовѣри, че въ протокола всичко точно е записано.

„§ 49. Протоколътъ на сѣдебното засѣдание трѣбва да бѣде изготвенъ въ опрѣдѣленъ срокъ, за да се даде възможностъ на докладчика да изготви своєврѣменно присѣдата и на странитѣ да поискатъ поправки, ако сж допуснати неточности. Този срокъ се опрѣдѣля отъ самия законъ, а въ изключителни случаи отъ сѣда, но въ всѣки случай трѣбва да е извѣстенъ на участвуващитѣ въ дѣлото лица.

„§§ 50 и 51. Възстановява се старата редакция на чл. чл. 516 и 517, която се измѣни въ 1905 г. Тя е по-справедлива, защото съ нея не се нарушава принципътъ на равенството на странитѣ, а при това и практически е по-удобна. Въ тази редакция се дава значение на едногласието при постановяването на присѣдитѣ и се въвежда еднообразие въ реда на обжалването.

„§ 52. Въззивната жалба има таково сериозно значение за движението на дѣлото, че да се допусне подаването ѝ да стане устно не е въ интереса на самия апелаторъ. При това, на практика, подаването на устни въззивни жалби почти не се срѣща.

„§ 53. Неподписаната, подадената слѣдъ изтичането на срока и непридружената съ пълномощно, въззивна жалба, ако се подава отъ защитникъ, очевидно не може да произведе ефектъ. Затова тя трѣбва да се повръща на подателя ѝ.

„§ 54 и 55. Съ измѣнението на чл. чл. 527 и 528 се опрѣдѣля срокътъ, въ който могатъ да се подаватъ въззивнитѣ жалби. То се прави въ свързка съ отмѣната на чл. чл. 496—500.

„§ 56. Въ сегашния чл. 530 погрѣшно сж означени чл. чл. 751—754, които се отнасятъ за възстановяването на сроковетѣ. Тѣ се замѣняватъ съ чл. чл. 691—695, които именно уреждатъ въпроса за възстановяването правото на въззивъ.

„§ 57. Апелаторътъ се задължава да посочи свидѣлитѣ и вѣщитѣ лица, които не сж разпитани въ първата инстанция, а ще иматъ сжществено значение въ въззивната си жалба. Това е необходимо: 1) за да се даде възможностъ на противната страна да се запознае съ доказателствата на апелатора и своєврѣменно да посочи своитѣ, ако има такива, и 2) за да могатъ свидѣлитѣ и вѣщитѣ лица да се призоваватъ за деня на разглеждането на дѣлото и съ това да се прѣдвари отлагането на послѣдното.

„§ 58. Частнитѣ жалби обикновено се подаватъ по въпроси отъ спѣшенъ характеръ. Затова въ интереса на бързото имъ разрѣшение е да не се изпращатъ на странитѣ призовки, връчването на които изисква врѣме. Страната, която е поддала такава жалба, има пълна възможностъ да направи справка за деня на разглеждането ѝ и да се яви въ сѣдебното засѣдание, ако намира, че има нужда отъ устнитѣ му обяснения.

„§ 59. Ср. §§ 46, 54 и 55. Съ измѣнението на втората алинея само се пояснява, че касационниятъ депозитъ ще се повръща по жалба, която се оставя безъ разглеждане, защото касаторътъ я е отеглилъ прѣди доклада на дѣлото. Третата алинея прѣдвикжда послѣдствията на непрѣдставянето на касационенъ депозитъ къмъ касационната жалба.

„§ 60. Споредъ чл. 594 отъ углавното сѣдопроизводство присѣдата влиза въ законна сила и подлежи на изпълнение, когато не е обжалвана или когато подадената противъ нея апелативна или касационна жалба е оставена безъ послѣствие. Съ заблѣлжката къмъ чл. 568 се прави изключение отъ това правило за глобитъ и гражданскитѣ искове, като се допуска изпълнението на окончателнитѣ присѣди по тѣхъ, макаръ и да е подадена касационна жалба. Това различие въ изпълнението на присѣдитѣ въ разнитѣ имъ части не намира сериозно основание и създава понѣкога важни измѣнения въ материалното състояние на осѣдения, които често не могатъ да се поправятъ, ако присѣдата се отмѣни. Съ отмѣняването на

забължката се въвежда еднообразно въ изпълнението на всичките части на присъдитъ.

„§ 61. Съ измъненето на чл. 466 става излишен вторият пункт на чл. 598, защото такива случаи нѣма да има.

„§ 62 и 63. Присъдитъ влизатъ въ сила и се изпълняватъ споредъ диспозитива имъ. Затова излишно е да се пращатъ за изпълнение прѣписи отъ присъдитъ, а е достатъчно едно извлъчение. Това ще намали чувствително работата на канцеларията.

„§ 64. Когато дѣлото е почнато по тѣжба на потърпѣвшия и се води по реда на частно обвинение, разноснитъ трѣбва да останатъ въ тежест на страната, която се е оказала неправа. Това е прокарано въ чл. 617. Нѣма никакви основания да се задължава хазната да плаща разноснитъ на обвинителя само затова, защото послѣдниятъ е обвинявалъ едно не състоятелно лице, което е слѣдъ това осъдено.

„§ 65. Въ закона е опрѣдѣлено въ какви случаи се издаватъ прѣписи отъ книгата безплатно, а кои подавани въ сѣда книга се освобождаватъ отъ гербоцъ налогъ, е прѣдвидѣно въ специалния законъ за този налогъ, съ издаването на който правилото на чл. 625 вече не е така абсолютно. Съ измъненето се оставя въ всѣки отдѣленъ случай да се разрѣшава въпросътъ споредъ съществуващитъ законоположения.

„§ 66. Споредъ сега съществуващия редъ разноснитъ на свидѣлитъ и другитъ призовани лица се опрѣдѣлятъ отъ сѣда, а това създава излишна работа, когато тѣзи лица се разпитватъ отъ сѣдебния слѣдователъ или отъ делегиранъ сѣдия. Съ измъненето тази работа не ще има мѣсто.

„§ 67. Прѣдседателятъ на сѣда е достатъчно компетентъ да се произнесе, да ли присѣдата е влѣзла въ законна сила. За това той ще издава и изпълнителитъ листове, безъ за това да свиква разпоредителни засѣдания“.

Прѣдседателятъ: Турямъ на гласуване приемането на законопроекта по принципъ. Моля г. г. народнитъ прѣдставители, които сѣ за приемането по принципъ на законопроекта за измънение и допълнение на нѣкои членове отъ углавното сѣдопроизводство и за изирапането му въ комисията, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Минаваме къмъ слѣдующия пунктъ отъ дневния редъ: първо четене законопроекта за измънение и допълнение на нѣкои членове отъ закона за углавното мирово сѣдопроизводство.

Моля г. секретаря да го прочете на Събранието.

Т. Икономовъ: Правя прѣдложение да не се чете.

Прѣдседателятъ: Има прѣдложение да не се чете законопроектъ. Моля г. г. народнитъ прѣдставители, които сѣ съгласни да не се чете, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

(Ето законопроектъ:)

„Законопроектъ*).

за измънение и допълнение на нѣкои членове отъ закона за углавното мирово сѣдопроизводство.

„§ 1. Чл. 9 се измънява така:

„На мировия сѣдия се подаватъ жалби отъ частни лица за врѣди и загуби, или отъ самитъ тѣхъ, или отъ други лица, които по закона иматъ право да ходатайствуватъ за тѣхъ, или отъ тѣхни повѣреници, само до деня опрѣдѣленъ за разглеждането на дѣлото.

*) Вижъ доклада на министра на стр. 2069 отъ дневницътъ.

„§ 2. Къмъ чл. 13 се прибавя слѣдната втора алинея:

„Ако и слѣдъ това виновникътъ не се открие или доказателствата на обвинението се окажатъ недостатъчни, мировиятъ сѣдия, безъ да призовава странитъ, оставя безъ послѣдствие жалбата на потърпѣвшия или съобщението на полицията съ мотивирана резолюция върху тѣхъ.

„Тази резолюция може да бѣде обтѣжена прѣдъ окръжния сѣдъ отъ потърпѣвшия или отъ прокурора, въ седмодневенъ срокъ отъ съобщението за поставената резолюция.

„Опрѣдѣлението на окръжния сѣдъ не подлежи на обтѣжаване.

„§ 3. Въ чл. 21, думитъ: „мировиятъ сѣдия“ се замѣстватъ съ думата: „секретарьтъ“.

„§ 4. Въ чл. 25, думитъ: „двама свидѣтели“ се замѣстватъ съ думитъ: „единъ или двама свидѣтели“.

„§ 5. Чл. 26 се измънява така:

„Обвиняемиятъ не е длъженъ да се яви лично при разглеждането на дѣлото, освѣнъ когато мировиятъ сѣдия намѣри това за необходимо.

„§ 6. Чл. 27 се измънява така:

„По дѣла, по които явяването на обвиняемия е намѣрено за необходимо, мировиятъ сѣдия разпорежда за довеждането му подъ стража, ако не се яви самъ. Той може да разпорежи за довеждането му и безъ да го призовава съ призовка.

„§ 7. Къмъ чл. 29 се прибавя слѣдната втора алинея:

„За обвинители се призоваватъ: 1) потърпѣвшиятъ, ако дѣлото е отъ частенъ характеръ; 2) полицейскитъ или административни власти, ако то е почнато по тѣхно съобщение, и 3) потърпѣвшиятъ, съвмѣстно съ полицията, когато дѣлото е отъ общъ характеръ.

„§ 8. Въ чл. 32 се изхвърля втората часть, която се започва съ думитъ: „но повикването прѣдъ сѣдъ не ги уволюва . . .“

„§ 9. Чл. 33 се отмѣнява.

„§ 10. Чл. 35 се измънява така:

„Свидѣтель, който не се яви въ назначения день, безъ да прѣдстави уважителни причини за неявяването си, се наказва съ глоба до двадесетъ и петъ лева, споредъ важността на дѣлото и състоянието на свидѣтеля, и се прави разпореждане за довеждането му подъ стража за идущето засѣдание.

„§ 11. Чл. 38 се измънява така:

„Свидѣтели, които живѣятъ въ чужда мирова околия и далечъ отъ тоя градъ, дѣто става разглеждането на дѣлото, могатъ да бѣдатъ разпитвани отъ мировия сѣдия въ тая околия, дѣто живѣятъ; при туй се позволява да присѣствуватъ и странитъ, които би пожелали да изслушатъ разпитването.

„§ 12. Чл. 64 се измънява така:

„Свидѣлитъ се подвеждатъ подъ клетва отъ мировия сѣдия.

„§ 13. Чл. 88 се измънява така:

„Мировиятъ сѣдия, като признае обвиняемия за невиновенъ, веднага го освобождава. Ако обвинението е недобросъвѣстно, обвинителятъ, по искането на обвиняемия, може да бѣде осъденъ да заплати причиненитъ на послѣдния загуби.

„§ 14. Чл. 91 се измънява така:

„Присѣдата на мировия сѣдия се счита окончателна, когато съ нея се налага глоба не повече отъ 50 л. или запиране не повече отъ десетъ дена, и когато е присѣдено възнаграждение за врѣди и загуби не повече отъ 100 л.

„§ 15. Чл. 92 се измънява така:

„Осѣдениятъ съ неокончателна присѣда на затворъ въ тъмница може да бѣде задържанъ подъ стража по усмотрѣнието на мировия сѣдия. Ако прѣдстави залогъ или поржчителство, той се пуца на свобода.

„§ 16. Чл. 96 се измѣнява така:

„Мировиятъ сѣдия изготвява присѣдата си въ окончателна форма само тогава, когато нѣкое отъ участвуващите въ дѣлото лица, въ петдневенъ срокъ отъ прочитането на резолюцията, писмено заяви, че ще я обжалва. Отъ постѣпването на такова заявление присѣдата трѣбва да се напише въ течение на три дни.

„§ 17. Чл. 105 се отмѣнява.

„§ 18. Въ чл. 106, думитѣ: „мировиятъ сѣдия“ се замѣняватъ съ думата: „секретарѣтъ“.

„§ 19. Чл. 111 се измѣнява така:

„За подаване въззивъ се опрѣдѣля двѣнадѣленъ срокъ отъ деня на прочитане резолюцията.

„§ 20. Чл. 122 се измѣнява така:

„Воззивъ се подава писмено, съ прѣписъ отъ него, за връчване на противната страна.

„§ 21. Въ чл. 113 се изхвърлятъ думитѣ: „обтѣжената присѣда и“.

„§ 22. Чл. 114 се измѣнява така:

„Противъ въззива позволява се на противната страна да посочи и прѣдстави доказателствата си въ седмодневенъ срокъ отъ получаването прѣписа отъ въззивната жалба.

„§ 23. Чл. 123 се отмѣнява.

„§ 24. Въ чл. 133 нумерацията на членовѣтъ „94—99“ се замѣнява съ „94, 95, 97—99“.

„§ 25. Чл. 134 се измѣнява така:

„Присѣдата на окръжния сѣдъ се подписва отъ прѣдседателя и членовѣтъ, които сѣ участвували при разглеждането на дѣлото, а протоколѣтъ на сѣдебното засѣдание се подписва само отъ сѣдния докладчикъ и приподписва отъ подсекретаря.

„§ 26. Въ чл. 140 се изхвърлятъ думитѣ: „Обтѣжената присѣда и“.

„§ 27. Чл. 146 се измѣнява така:

„Присѣдитѣ на мировия сѣдия се привеждатъ въ изпълнение отъ него сѣщия, а присѣдитѣ на окръжния сѣдъ се изпращатъ за изпълнение на онзи мирови сѣдия, въ участъка на когото е възникнало дѣлото.

„§ 28. Чл. 148 се отмѣнява.

„§ 29. Чл. 157 се измѣнява така:

„Сѣдебнитѣ разносики оставатъ въ тежестъ:

- „1. на обвинителя, ако обвиняемиятъ се оправдае;
- „2. на обвиняемия, ако той бѣде признатъ за виновенъ.“

„§ 30. Чл. 161 се измѣнява така:

„Всичкиѣ разносики по, уголовни дѣла, които се произвеждатъ по реда на публичното обвинение, ставатъ отъ опрѣдѣленитѣ за тази цѣль суми на държавата, а по дѣлата отъ частенъ характеръ тѣ се внасятъ отъ странитѣ споредъ това, коя отъ тѣхъ е поискала извършването на сѣдебното дѣйствие или събирането на извѣстно доказателство.

„§ 31. Чл. 162 се измѣнява така:

„За прѣписи отъ протоколѣтъ и присѣдитѣ на мировитѣ сѣдии и окръжнитѣ сѣдилища взема се 50 ст. за всѣки листъ, като се смѣта по 25 реда на всѣка страница. На осѣденитѣ се даватъ безплатно такива прѣписи само отъ присѣдитѣ.

„Забѣлѣжката къмъ сѣщия членъ остава.

„§ 32. Слѣдъ глава XI се прибавя нова:

„Глава XII.

„За наказателнитѣ заповѣди.

„Чл. 163. Ако по дѣлата за нарушение мировиятъ сѣдия намѣри, че прѣдставенитѣ му отъ полицията или административнитѣ власти прѣписки, достатѣчни данни, които го убѣждаватъ, че извѣстно лице е извършило дѣланието, и ако, споредъ обстоятелствата на дѣлото, признае за възможно да опрѣдѣли на това лице задержание до единъ мѣсець или глоба до 100 л., той може въ разпоредително засѣ-

дание, безъ сѣдебно разбирателство, да наложи на обвиняемия наказание съ особена наказателна заповѣдъ.

„Чл. 164. Наказателни заповѣди не могатъ да се постановяватъ по дѣла, които се почватъ само по тѣжба на потърпѣвшия, а сѣщо въ случаитѣ, когато срѣщу обвиняемия е прѣдявентъ искъ за врѣди и загуби отъ нарушението.

„Чл. 165. Въ наказателната заповѣдъ трѣбва да се посочи обвиняемиятъ, нарушението, приложения наказателенъ законъ и доказателствата, на които тя е основана. Въ нея обвиняемиятъ се прѣдупрѣждава, че той има право въ седмодневенъ срокъ отъ съобщението, да подаде молба за гледане на дѣлото въ сѣдебно засѣдание, и че, въ противенъ случай, слѣдъ изтичането на този срокъ, заповѣдта ще влѣзе въ законна сила.

„Чл. 166. Наказателната заповѣдъ веднага слѣдъ постановяването ѝ се съобщава на осѣдения.

„Чл. 167. Ако въ установения срокъ осѣденитѣ не поиска да се разгледа дѣлото въ сѣдебно засѣдание, наказателната заповѣдъ добива значение на влѣзла въ законна сила присѣда.

„Чл. 168. Ако, слѣдъ получаване на наказателната заповѣдъ, обвиняемиятъ подаде молба да се разгледа дѣлото въ сѣдебно засѣдание, мировиятъ сѣдия, безъ да се счита обвързанъ съ издадената вече заповѣдъ и съ опрѣдѣленото въ нея наказание, разглежда дѣлото на общо основание.

„Чл. 169. Ако обвиняемиятъ безъ уважителни причини не се яви въ назначеното по молбата му сѣдебно засѣдание или не прати защитникъ, молбата не се разглежда и наказателната заповѣдъ остава въ сила.

„Чл. 170. Наказателната заповѣдъ така сѣщо остава въ сила, ако обвиняемиятъ оттегли молбата си до произнасяне на резолюция.

„Обяснителни бѣлѣжки

къмъ законопроекта за измѣнение и допълнение на нѣкои членове отъ закона за уголовното мирово сѣдопроизводство.

„§ 1. На практика въпроса, докога може да се прѣдяви граждански искъ прѣдъ мировия сѣдия по уголовно дѣло, се разрѣшава нееднакво. Затова необходимо е да се прѣдвиди срокъ, който да е точно опрѣдѣленъ (ср. чл. 4 отъ уголовното сѣдопроизводство).

„§ 2. Въ дѣйствующето уголовно мирово сѣдопроизводство не се съдържатъ постановления за реда, по който може да бѣде прѣкратено уголовното прѣслѣждане у мировия сѣдия. Практиката е изтъквала, че въ такива случаи, когато дѣлото подлежи на прѣкрятване, сѣдния постановява оправдателна присѣда. Обаче, оправдателната присѣда, като не съотвѣтствующа на юридическата природа на опрѣдѣлението за прѣкрятване, прѣгражда, прѣдъ видъ принципа non bis in idem, пътя, за да може прѣкратеното въ сѣщностъ производство да се възобнови по новооткрити обстоятелства. Независимо отъ това, прѣкрятването на производството слѣдва да се допусне, и то не само въ случаитѣ на чл. чл. 11 и 20 отъ уголовното сѣдопроизводство; но и по липса на достатѣчно данни за обвинението, за да се отстрани явно неоснователното понѣкога привличане къмъ уголовна отговорност, което е свързано съ много неудобства за обвиняемия.

„При това, за да не се допусне недостатѣчно обмислено прѣкрятване на постѣпилитѣ у мировия сѣдия прѣписки, прѣдвижда се: 1) че резолюцията трѣбва да бѣде мотивирана, и 2) че тя подлежи на провѣрка отъ окръжния сѣдъ по тѣжба на потърпѣвшия или по протестъ на прокурора.

„§ 3. Печатът на съдията и подписът на секретаря въ призовката сж достатъчни, за да се удостовери, че последната изхожда отъ съдилището.

„§ 4. Подписването на призовката, която се връчва на неграмотно или на такова лице, което не иска да я приеме, отъ единъ свидѣтел е достатъчно, когато има прѣчка да се повика вторъ свидѣтел (ср. § 225 отъ гражданското сждопроизводство).

„§ 5. Задължението на обвиняемия да присѣствува при разглеждането на дѣлото, когато дѣянieto е отъ общъ характеръ и влѣче слѣдъ себе си тъмниченъ затворъ, може да намѣри оправдание само въ нуждата той да бѣде разпитанъ лично по нѣкои обстоятелства. Сегашниятъ текстъ на чл. 26 не само служи за безполезно отвлѣчане на обвиняемия отъ работа, но има и за прѣмо послѣдствие бавностъ въ разглеждането на дѣлата, които се отлагатъ, щомъ обвиняемиятъ не се яви (ср. чл. 323 отъ углавното сждопроизводство). Въ измѣненieto се приема, че обвиняемиятъ не е длъженъ да се явява, ако самъ намира това за излишно, а на съдията се дава право да поиска явяването му, щомъ признае, че присѣствието му е необходимо.

„§ 6. Тукъ редакцията на чл. 27 само е съобразена съ тази на прѣдшествующия.

„§ 7. Прибавената втора алинея има за цѣль да се опрѣдѣли, кои лица се явяватъ обвинители по углавнитѣ дѣла, подсѣдни на мирови сѣдии. Първитѣ два пункта не прѣдставляватъ нѣщо новъ, а съ третия пунктъ се внася опова, което отдавна е прието отъ практиката на руския сенатъ и отчасти отъ нашитѣ сѣдилища — потърпѣвшия по дѣла отъ общъ характеръ да се ползува съ правата на обвинителъ, независимо отъ органитъ на полицията. Ако нѣкои отъ най-новитѣ законодателства допускатъ участието на потърпѣвшия съ права на обвинителъ, даже по дѣлата на окръжния сѣдъ, дѣто обвинението се поддържа отъ специално подготвени прокурори (ср. чл. 501 отъ руския проектъ), належаще е да се допусне такова участие на потърпѣвшия по дѣлата у мировитѣ сѣдии, дѣто публичнитѣ обвинители често не се интересуватъ отъ обвинението. Това е прието и въ чл. 1072 отъ руския проектъ. Обаче, само по себе си се разбира, че потърпѣвшия може да не се яви да поддържа обвинението и въ такъвъ случай съдията ще постанови по чл. 102.

„§ 8. Втората частъ на чл. 32 е свършено излишна, тъй като въпросътъ, да-ли повикването на единъ военнослужащъ прѣдъ сѣда го освобождава отъ прѣмитѣ му обязанности, не интересува процеса, а безусловното отъ началството въ всѣки отдѣленъ случай ще се обсъжда, ако то бѣде приведено като причина на неявяване на свидѣтеля.

„§ 9. Чл. 33 е излишенъ при съществуването на чл. 38, който прѣдвижда разпитване на свидѣтеля отъ мѣстния сѣдия, ако явяването му е свързано съ затруднения.

„§ 10. Неявяването на свидѣлитѣ е най-честа причина за отлагане дѣлата. Ако при това причината на неявяването е неуважителна, повторно да се призовава такъвъ свидѣтел по обикновения редъ е излишно, а единичното срѣдство, за да се не допусне ново отлагане, е довеждането му подъ стража (ср. чл. 376 отъ углавното сждопроизводство).

„§ 11. Въ чл. 38, между думитѣ: „мирова околия“ и „далеч“ се прибавя „и“ съ цѣль да не се допуска разпитване по делегация на свидѣтели, които, макаръ и да живѣятъ въ друга околия, могатъ безъ всѣкакво затруднение да се явятъ прѣдъ съдията, който разглежда дѣлото, защото сж близко до сѣдалището на този сѣдия.

„§ 12. Въ всичкитѣ почти модерни процесуални закони е прието свидѣлитѣ да се подвеждатъ подъ клетва отъ съдията, който ръководи засѣданието. Участие на духовно лице особено влияние за значението на клетвата не оказва, а почти всѣкога е

свързано съ голѣми неудобства, които прѣчатъ на бързото разглеждане на дѣлата: самиятъ обредъ, съ доста сложна формула, отнема много време, често свещеникътъ е застъ съ изпълнението на прѣмитѣ си обязанности и не може да присѣствува, често такъвъ не се намира на мѣстото, а понѣкога свещеникътъ просто не се явява безъ всѣкакви причини.

„§ 13. Въ измѣнения чл. 88 е внесена по-голѣма ясностъ. Думитѣ „той часъ го отпуща“ се замѣняватъ съ по-яснитѣ: „веднага го освобождава“. Изхвърлятъ се думитѣ „да заплати съдебнитѣ разходи“, понеже въпросътъ за послѣднитѣ се разрѣшава и то по-широко въ чл. 157.

„§ 14. Съ измѣненieto на чл. 91 се увеличава числото на окончателнитѣ присѣди и съ това се постига по-бързо свършване на дребнитѣ дѣла. Всичкитѣ почти мирови сѣдии сега сж вече юристи съ призната достатъчна подготовка и увеличението на компетенцията въ това отношение не прѣдставлява опасностъ, а ползата е значителна.

„§ 15. Сегашниятъ текстъ на чл. 92 е много строгъ. Съ измѣненieto тази излишна строгостъ се смекчава.

„§ 16. Общеизвестно е, че нашитѣ мирови сѣдии сж извънредно прѣтрупани съ работа. Между тѣхъ има такива, у които постановятъ въ течение на годината по осемъ и повече хиляди дѣла. Като се прибави къмъ това, че повечето сѣдии извършватъ и нотариална работа и че всичкитѣ често се отвлѣчатъ съ изпълнението на обязаноститѣ по нѣкои специални закони (избирателния, за опазване общественото здраве и пр.), ще стане явно, че положението имъ слѣдва да се облекчи, като се намалятъ нѣкои формалности въ извършването на съдебнитѣ дѣйствия. Въ повечето случаи, когато се рѣшаватъ несложни дѣла, мотивитѣ на издадената присѣда сж очевидни още при разглеждането на дѣлото и да се излагатъ слѣдъ това писмено се явява излишно, ако странитѣ нѣматъ намѣрение да подадатъ апелативна жалба. Затова именно се прѣдлага измѣнение на чл. 96, съ което мировитѣ сѣдии се освобождаватъ отъ изготвяне на никому ненужни присѣди въ окончателна форма, когато странитѣ сж останали отъ тѣхъ доволни. Съ това се постига и друго: мировиятъ сѣдия, като знае приблизителния процентъ на присѣдитѣ, противъ които ще се подадатъ апелативни жалби, ще има възможностъ да насрочва и рѣшава повече дѣла, безъ да се опасява, че не ще може наврѣме да изготви присѣдитѣ. Сроковетѣ за подаване молба за прѣписъ и за изготвяне на присѣдитѣ сж съобразни тъй, щото страната да може да получи мотивитѣ наврѣме и да спази срока за обжалването.

„§ 17. Обвиняемиятъ е увѣдоменъ за деня, въ който ще се разглежда дѣлото, и при една малка заинтересованостъ може да направи справка за постановената присѣда и да се възползува отъ правото, което му дава чл. 96. Явно е, че изготвянето на задочната присѣда и изпращането ѝ въ прѣписъ на обвиняемия, който не се интересува отъ дѣлото, е излишно и само дава възможностъ да се протака послѣдното.

„§ 18. Чл. 106 е заимствувашъ отъ дѣйствующия въ Русия уставъ уголовнаго судопроизводства, споредъ който мировитѣ сѣдии сами водятъ протоколитѣ на съдебнитѣ си засѣдания. У насъ протоколитѣ се водятъ отъ състоящитѣ при сѣднитѣ секретари, които и записватъ въ протокола това, което се прѣдписва отъ закона.

„§ 19. Ср. обясненията къмъ § 17.

„§ 20. Съдържанието на въззивната жалба трѣбва да бѣде извѣстно на противната страна, за да може послѣдната да приготви запитата си и своевременно да прѣдстави доказателствата си (ср. § 22). Затова тази жалба трѣбва да се подава въ два екземпляра.

„§ 21. Обтжжената присжда се намира въ дѣлото и излишно е да се казва, че и тя се изпраща. Прилагането къмъ въззивната жалба на прѣписъ отъ присждата при съществуването на оригинала е също излишно и само създава излишна работа на канцеларията и на самия съдия.

„§ 22. Принципи въ мировото производство е дѣлата да се свършатъ по възможностъ въ едно заседание. За това страната, която е получила прѣписъ отъ въззивната жалба, се задължава въ опрѣдѣленъ срокъ да посочи и прѣдстави доказателствата си. Дѣлото ще се разрѣши въ такъвъ случай още въ първото заседание на окръжния съдъ.

„§ 23. Чл. 123 по съдържанието си е противенъ на измѣненіята на чл. чл. 113 и 114, които разрѣшаватъ въпроса, докога могатъ да се прѣдставляватъ нови доказателства. Сегашната редакция на този членъ даваще пълна възможностъ да се иска отлагане на вѣщо дѣло и да се забави разрѣшението му.

„§ 24. Споредъ измѣненіята на чл. 96 отъ уголовното мирово сѣдопроизводство мировитѣ сѣдии не нишатъ присъди въ окончателна форма, освѣнъ ако тѣкое отъ участвуващитѣ въ дѣлото лица поиска това. Същото не слѣдва да се приема и за окръжния съдъ (като апелативна инстанция), въ който постѣпватъ по-сложнитѣ и по-важнитѣ дѣла, а при това присѣдитѣ на втората инстанция подлежатъ на обжалване по касационенъ редъ. За това въ изброяването на членовѣтъ, по които се постановяватъ присѣдитѣ отъ тази инстанция, чл. 96 се изхвърля.

„§ 25. Подписването на протокола отъ сѣдната, който е докладвалъ дѣлото, и отъ секретаря е достатъчно, за да се удовлетвори, че всичко е записано точно.

„§ 26. Ср. обясненіята къмъ § 21.

„§ 27. За да може да се слѣди своєврѣменното и правилното изпълнение на присѣдитѣ, разпореждащата трѣбва да се правятъ само отъ едно мѣсто — отъ сѣдилището, въ което първоначално е постановена присждата. Така е и на практика.

„§ 28. Прѣдъ видъ измѣненіята на чл. 146 съобщението, за което се говори въ чл. 148, не ще има мѣсто.

„§ 29. По общото правило обвиняемиятъ е отговоренъ за всичкитѣ послѣдствия на дѣяніето, въ това число и за разноситѣ по дѣлото. Обратно, ако обвинението се признае неоснователно, разноситѣ слѣдва да останатъ въ тежестъ на обвинителя — частния или публичния, споредъ характера на дѣлото.

„§ 30. Съ измѣненіето на чл. 161 се опрѣдѣля върху кого лежи обязаността да прѣдстави нужнитѣ за събиране доказателствата суми (ср. чл. 617 отъ уголовното сѣдопроизводство).

„§ 31. Тукъ измѣненіето се състои въ поправка на редакцията на чл. 162. Ново е само ограничението за обвиняемия да получи безплатно само прѣписъ отъ присждата, но не и отъ всичкитѣ протоколи, които обикновено сѣ кратки и могатъ да бѣдатъ изучени въ самото дѣло. Съ това обвиняемиятъ не се лишава отъ правото да получи прѣписи и отъ тѣзи книжа, ако му сѣ нужни, но само срѣщу такса.

„§ 32. Опрѣдѣленіята въ дѣйствующия законъ за сѣдопроизводството по уголовнитѣ дѣла у мировитѣ сѣдии редъ, както показва практиката, не обезпечаватъ една достатъчно бърза репресия на дребнитѣ уголовни правонарушения, които често оставатъ непрѣслѣдвани прѣдъ видъ на това, че съществуващиятъ редъ, колкото и да е простъ, се оказва много сложенъ за таквава дѣяния.

„Въпросътъ за отстранението на тѣзи неудобства нееднократно се е обсъждалъ у насъ, а въ повечето европейски законодателства прѣзъ послѣднитѣ 40 години вече сѣ изработили нѣкои съкратени способи за разрѣшение на маловажнитѣ уголовни дѣла. Прилагането на всичкитѣ процесуални форми и обряди

се явява необходимо само тогава, когато има налице тѣква частни или публични интереси, които не могатъ да бѣдатъ запазени по други по-съкратени пѣтници. Отъ това като сѣ изхождали, европейскитѣ законодателства сѣ създали такъвъ упростенъ редъ за прилагане на уголовния законъ по дѣла отъ малка важностъ, при които сѣдѣтъ дѣйствува безъ сѣдебно производство, а послѣдното се прѣдизвиква само отъ осѣдения, който би поискалъ сѣдебно прѣглеждане на издаденото вече наказателно опрѣдѣление. Съ особни подробности е намиранъ институтътъ на налагане наказания безъ сѣдене въ германския законъ за уголовното сѣдопроизводство, споредъ който мѣстнитѣ сѣдии (чл. чл. 447—452) или полицейскитѣ власти (чл. чл. 453—458) сѣ упълномощени за маловажнитѣ уголовни правонарушения (Uebertretungen и иѣкои Vergehen) да опрѣдѣлятъ наказания безъ сѣдебно разбирателство. Като основания за приемането на този редъ, германскиятъ законодатель е ималъ, главно, слѣдующитѣ три съображения: 1) на обвиняемия въ маловажно правонарушение, въ повечето случаи, е по-износно, по-удобно и като така по-желателно да се подчини наложеного леко наказание (запирание или малка глоба), отколкото да бѣде принуденъ да се явява въ сѣда, да се отвлѣча отъ работа и да прави разноси, 2) безъ сѣдебно разбирателство, често ненужно при очевидността и несложността на повечето нарушения, репресията имъ става по-евтина, по-бърза и по-дѣйствителна, и 3) прави се икономия на сѣдийскитѣ сили, които се запазватъ за по-сложни дѣла.

„Сѣщиятъ институтъ, въ основата му, е приетъ въ австрийския законъ отъ 1873 г. (чл. 460 и слѣд.), норвежкия отъ 1897 г. (чл. 287 и слѣд.), унгарския отъ 1896 г. (чл. чл. 532—535) и руския проектъ за уголовното сѣдопроизводство (чл. чл. 1161—1168).

„Доколко приетиятъ редъ на налагане наказания безъ сѣдебно разбирателство на практика е далъ добри резултати, яствува отъ слѣдующитѣ публикувани статистически данни:

„Срѣдно на годината таква дѣла:

„а) въ Германия:

Прѣзъ годинитѣ	Постѣпили	Окончателно разрѣшени съ заповѣдъ	Разгледали сѣдебно
1881—1885	523.276	89.7%	6.1%
1886—1890	443.769	89.2%	6.6%
1891—1895	475.703	88.9%	5.8%

„б) въ Австрия:

Въ годинитѣ	Окончателно свършени дѣла	Постѣпили възражения
1890	50.241	По 8.982 дѣла
1892	54.470	„ 8.044 „
1893	—	„ 7.708 „

„Въ тѣзи двѣ държави издаването на наказателнитѣ заповѣди става по прѣдложението на прокурора или съгласно съ заключението на прокурора. Въ руския проектъ участието на прокурора е изхвърлено, като се е имало прѣдъ видъ: 1) че прѣдъ участковитѣ сѣдии, на които сѣ подсѣдени нарушенията, прокурорътъ заключенія не дава; 2) че при малочислеността на прокурорския съставъ привлечането на прокурорския надзоръ къмъ изпълнение

на подобни обязанности е неосъществимо и е свързано с известна бавност, и 3) и без участието на прокурора е възможно да се гарантира правилността на действията на описаните длъжностни лица, които се обличат с правото да налагат наказание без съдебно разбирателство.

„Комисията при Министерството на правосъдието, назначена за измънение на действующите у насъ процесуални закони същел да се упростотвори съдопроизводството, като възприе описаните вѣски мотиви, които сж послужили за въвеждането на тѣи нареченитѣ Mandatsverfahren въ Германия, и като взе въ внимание блѣстящитѣ резултати, които този институтъ е далъ въ сѣщата държава и въ Австрия, а сѣщо и мнѣнието на съставителитѣ на руския проектъ за углавно съдопроизводство, толкова сходно съ нашето по основнитѣ си начала, дойде до заключение, че въвеждането у насъ на института на наказателнитѣ заповѣди не само се налага отъ нуждата за евтина, бърза и свързана съ малко неудобства за обвиняемия репресия на нарушенията, но и е напълно осъществимо, стига само да е достатъчно гарантирано прилагането му. Като такава достатъчна гаранция у насъ ще служи: 1) че наказателнитѣ заповѣди ще бждатъ, прѣди всичко, съдебни, т. е. ще се постановяватъ отъ сѣдия, а не отъ административнитѣ и полицейски органи, които, колкото и да бждатъ сами по себе си безупречни, не могатъ да се освободятъ отъ описаните специални задачи, които тѣ прѣслѣдватъ, и описаните особени цѣли, къмъ които се стреме тѣхната тѣлствителностъ, за да се очаква отъ тѣхъ пълно безпристрастие, каквото е присѣще на органитѣ на съдебната властъ; 2) че заповѣдитѣ ще се издаватъ отъ описаните именно съдебни органи, които сж компетентни да разрѣшатъ дѣлото по съдебенъ редъ; 3) че самото налагане на наказание, безъ съдебно разбирателство, ще бжде факултативно право на сѣдията, отъ което той може да се ползува само тогава, когато събранитѣ свѣдѣния го убѣдятъ въ несъмнѣната доказаностъ на обвинението, и 4) че осъдениитѣ съ наказателна заповѣдъ ще има право въскога да поиска разглеждането на дѣлото по общия редъ, прѣдвидѣнъ въ закона; безъ това право самиятъ институтъ би билъ неприемливъ, понеже не би имало съ какво да се обезпечи обвиняемиятъ отъ произволно налагане на наказание.

„Обаче, като се даватъ на обвиняемия всичкитѣ тѣзи гаранции, необходимо е, отъ друга страна, на послѣдния да се отнеме възможността да обърне това свое право въ ордие за протакане и отлагане на наказанието. Затова цѣлесъобразно е, както това е прието въ чл. 452 отъ германския и чл. 1168 отъ проекта за руския уставъ, да се постанови, че обвиняемиятъ е длъженъ да присѣтствува лично или чрезъ защитникъ при прѣдизвиканото по негова молба съдебно разбирателство, а неявата му, безъ уважителни причини, да има за послѣдствие оставянето на наказателната заповѣдъ въ сила.

„Колкото се отнася до въпроса, кои дѣла ще могатъ да се рѣшаватъ съ наказателни заповѣди, комисията намѣри за умѣстно засега да се ограничи само съ тѣзи за нарушенията, подсѣдни на мировия

сѣдия, когато послѣдниятъ намѣри за възможно, споредъ обстоятелствата, да наложи наказание не повече отъ единъ мѣсецъ запиране или 100 л. глоба. При това, дѣлата за нарушения, които почватъ само по тѣжба отъ страна на потърпѣвшия или по които има прѣдявенъ граждански искъ, слѣдва да се изключатъ, тѣи като тѣжбата на частния обвинителъ и въпроситѣ за основателността и размѣра на иска само въ изключителни случаи могатъ да бждатъ дотолкова очевидни, щото да могатъ да се разрѣшатъ безъ съдебна провѣрка.

„По всичкитѣ тѣзи дѣла, ако слѣдъ издаването на наказателната заповѣдъ постѣпи молба за съдебно прѣглеждане и осъдениитѣ се яви да я поддѣржа, самата заповѣдъ ще се счита никакъ не издавана и сѣдията ще постанови присѣда, безъ да е свързанъ съ размѣра на наложеното по-рано наказание.

Прѣдседателъ: Турямъ на гласуване приемането на законопроекта по принципъ. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ по принципъ законопроекта за измѣнение и допълнение на нѣкои членове отъ закона за углавното мирово съдопроизводство и да се изпрати въ комисията, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема. Има думата г. министъръ-прѣдседателъ.

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Г. г. народни прѣдставители! Утрѣ нѣма да имаме засѣдание. За срѣда дневния редъ да бжде: на първо мѣсто второто четене прѣдложението за заема;

слѣдъ това законодателното прѣдложение за даване концесия на Бацунова за постройка на захарна фабрика.

В. Георгиевъ: Кждѣ?

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Въ Пловдивъ.

Слѣдъ това на второ четене законопроектътъ за благоустройството и законопроектътъ за пжтищата.

Д. Драгиевъ: Докладътъ на комисията за второ четене не ни е раздаденъ.

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Ще ви бжде раздаденъ утрѣ и затова асѣ не искамъ да имаме засѣдание.

Сетнѣ, на първо четене законопроектътъ за старинитѣ;

послѣ законопроектътъ за разрѣшение на Пловдивския окръгъ и Каралийската община, Добришка околия, да сключатъ заеми.

Прѣдседателъ: Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които сж съгласни съ прѣдложения дневенъ редъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Вдигамъ засѣданието.

(Вдигнато въ 7 ч. вечерята)

Прѣдседателъ: Д-ръ П. Ораховацъ.

Секретаръ: П. Войниковъ.

Началникъ на Стенографското бюро: Т. Гѣлжбовъ.

(Край на VI-та книга)